

11825.aaa 29

11825.aaa 29

PRÆLECTIONES POETICÆ:

I N

SCHOLA

NATURALIS PHILOSOPHIÆ

OXON. Habitæ.

AUCTORE

JOSEPHO TRAPP, A. M. *R*

COLL. WADH. Socio, & Prælectore Publico Lecturæ Poeticæ; a Viro Insignissimo D. HENRICO BIRKHEAD, L.L. D. Coll. Omnium Animarum olim Socio, in celeberrima Universitate OXONIENSI nuper fundatæ.

EDITIO TERTIA; recognita ab
Auctore, et Indice Alphabetico aucta.

VOL. I.

L O N D O N I:

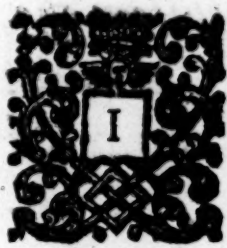
Impensis HENRICI LINTOTT, Ad Insigne
Clavium Decussatarum in Vico Fleetstreet.
MDCCXXXVI.

HONORATISSIMO

HENRICO ST. JOHN, Armig.

REGIÆ MAJESTATI Secre-
tario Principali, Eidemque a
Sanctioribus Consiliis.

*I*nter multas, quæ sum-
mis Honoribus semper
adhærescunt, molesti-
as; vix quidquam ha-
bent quod magis querantur Viri
illustres atque excellentes, quam se
ab Epistolis Nuncupatoriis male
A 3 pati,

Epistola

pati, importunis Poeticorum præsertim Scriptorum officiis gravari & obtundi. Quid igitur causæ est cur Tu, VIR HONORATISSIME, calamitatem Ordini Tuo debitam solus effugias?

De me vero, aliisque præscribentibus, utcunque sentiam; audacter asserere non vereor, materiam, quam Tibi in manus trado, labore meo quantumvis ædificatam, natura sua nobilem esse, grandem, & venustam; dignam denique quam vel Tu legas & meditere. Me etenim Tibi minime displicere sat scio, dum Poetices dignitati non minus prospicio, quam Tuæ; cum ea inter utramque intercedat necessitudo,
ut

Nuncupatoria.

ut illius opere hæc maxime elucescat. Vatum enim optimis nihil magis propositum est, quam Viros optimos immortalitati consecrare.

Te itaque, VIR HONORATISSIME, nequaquam pudeat bujusmodi studiorum; quæ sane non absque injuria Nugæ vulgo appellantur. Vel si visum est nomen istud iis tribuere;

———Hæ nugæ seria ducunt
In bona.

Multum exinde utilitatis profiscitur; neque ab iis (Vir Tantis licet sis) prorsus abhorret Tua Vitæ ratio. Iniquum est
A 4 *enim,*

Epistola

enim, ut Reginae, Patriae, & Ecclesiae consulendo, curarum publicarum pondus indefinenter sustineas : Animum autem relaxare, atque otium Tuum exercere, qua ratione melius potes, quam elegantioribus hisce literis interdum vacando; quæ a Viris longe maximis, Regum Consiliariis, Imperii res administrantibus, Artis Politicæ gnaris, & Tui similibus, maximo in pretio semper habitæ fuerunt ?

Inter hos vero, quibusdam, potius quam aliis, hæc oblectamenta conveniunt. Cuinam vero potius convenire possunt, quam Illi, qui ætate florens, & politissimo ingenio, exquisitæ in civilibus negotiis

Nuncupatoria.

*tiis tractandis peritiæ humanio-
rem literaturam conjungit; Poe-
tarum antiquorum veneres &
impense amat, & perfecte intel-
ligit? Qui eo valet mentis im-
petu; ut haud ita pridem &
Juvenis admodum fuerit, & Se-
natus Pars magna; eximia elo-
quentia, simul & rerum pondere,
auctoritatem, non nisi senioribus
Senatorum deferri solitam, sibi
ipsi concilians; ejusdem nunc Con-
fessus ideo tantum Pars major,
quod annis sit aliquanto provec-
tior. Qui honores exornat, qui-
bus Ipse exornatur; dum fami-
liari etiam colloquio eum se ex-
hibet, ut difficile sit dictu, utrum
magis admiremur ingenii ful-*

Epistola

gorem, acumen, atque elegantiam, an placidissimam indolem, ac morum suavitatem amemus & amplexemur. Qui denique is est, ut omnes, quibuscum versatur, revera sentire efficiat, nihil esse pulchrius, nihil amabilius, quam Virum dignitate sublimem ac potentem, moribus humilem & benevolum.

Non sum nescius, inter omnia, quæ hoc libello recensentur, bene scribendi genera, nullum esse delicatius, nullum difficilius, quam bene laudare etiam optime merentes; cum vel Illos in os laudare molestiam plerisque faciat. Quod si in ista, quam modo exhibui, imagine, Te agnoscant Lectores;

non

Nuncupatoria.

*non est, VIR HONORATISSIME, cur
mibi quidquam vitio vertatur.*

*Tuas vero laudes licet aggredi
non ausim; hoc mihi ipsi laudi
duco, quod sim, semperque sim
futurus,*

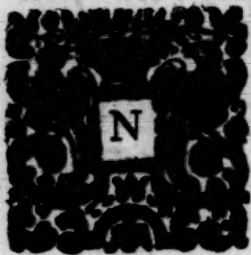
VIR HONORATISSIME,

Tui Cultor

Obsequentissimus,

JOSEPHUS TRAPP.

PRÆFATIO.

Non opus est ut de laudibus Poetices quidquam præfando, Te, Lector, hic detineam; *Oratione*, quæ sequitur, *Inaugurali*, ea quæ super hoc Argumento dicenda mihi videbantur, breviter dicta reperies. Quæ sit instituti nostri ratio, hic paucis accipe.

A Venerabili Domo Convocationis Oxon. ad hoc Munus obeundum electus, id mihi negotii continuo datum esse credidi,

P R Æ F A T I O.

didi, ut, quam nactus fui, Provinciam pro virili absolverem. Quod ut melius fiat, in aliorum, qui de Re Poetica scripsere, sententiis examinandis, mediocritatem ita servare studeo; ut doctorum auctoritati multum deferam, nec tamen servili obsequio eorum placitis assentiar. Libros enim ideo legendos esse puto, ut nobis auxilientur, non imperent; & par esse, in hisce rebus præsertim, ut probe exploratis aliorum opinionibus, quisque ingenii sui, ac judicii, ductum sequatur.

Hanc servare methodum, tum scribentibus, tum legentibus, & utilius esse arbitror, & jucundius.

Certe

P R Æ F A T I O.

Certe laboris detrectandi gratia
me id facere, nemo suspicabi-
tur; cum multo sit difficilius
cogitare, quam *transcribere*. Et
revera, quid magis arduum in-
veniemus, quam Poësin in ge-
nere, singulasque illius species,
evolvere; varias styloꝝ ele-
gantias, varia eorundem vitia ex-
ponere; reconditissimos flexus
animi investigare; minutissima
ingenii momenta expendere; in
rebus tam exquisitis verum a falso
secernere; quomodo a se invicem
discriminentur, qua vi, & quibus
de causis, legentes atque audi-
entes delectent, vel admiratione
feriant ac percellant, ostendere?

De difficultate suscepti operis
hæc

P R Æ F A T I O.

hæc breviter præmittenda duxi, non laudis, sed veniæ, captandæ studio ; ut errores meos, si quos admiserim, benigne mihi condonare velint eruditi. Doctrina etenim & acumine magis valentium judiciis me meaque omnia subjicio ; ab iis meliora doceri semper paratus, & maleconcepta retractare potius cupiens, quam defendere.

At non idcirco injucundum est hoc examen, quantumvis arduum & difficile : Neque enim omnes, quæ præcepta atque institutiones tradunt, inamœnæ, siccæ, vel hirsutæ sunt dissertationes ; sed ex iis nonnullæ haud minus dulces sunt, quam utiles. Atque istius generis

P R Æ F A T I O.

generis hoc est, cui nunc incumbimus, argumentum ; cum per-elegantis sit naturæ, & politis-simis hominum semper arrideat. Gratum est illis pulchre scriben-di leges, atque exquisitissimos co-gitandi modos perpendere, & le-ctissima utriusque exempla sibi ob oculos posita perlustrare. O-perationes mentis tam delicatas discernendo hujusmodi homines mirifice delectantur: In materia tam tenui, ac recondita, & tanto simul in honore habita, eadem nobiscum sentientes dum legi-mus ; nobis in mentibus non sine magna voluptate confimiles sub-oriuntur ideæ ; vel etiam si a felicitis venæ Scriptore diversum opinentur

P R Æ F A T I O.

opinientur legentes, a quo tamen dissentiunt eundem laudant. Talis enim Scriptor, verum licet affectus non fuerit, ingeniose tamen fallitur, atque erroribus ipsis elegans censendus est.

Istiusmodi igitur hæc est, de qua loquimur, difficultas, ut humanioris literaturæ studiosos non absterreat, sed invitet: Nec salebrosa est, neque verborum & conceptuum asperitate horrida vel inculta; sed ejusdem est generis, ac Amatorum dulcis labor; qui, dum forma præstantes ambiunt & sollicitant, ex arduis voluptatem percipiunt, atque ipsa difficultate fruuntur.

Si

P R Æ F A T I O.

Si quosdam a me errores admissos, multa minus feliciter concepta, & dicta reperiēs; hoc, ni fallor, non quereris, *prolixarum* dissertationum mole ac pondere obrui te, & importune nimis gravari. Imo potius mirabere fortassis, ex altera parte, qua fronte audeam tot argumenta, tam variam materiæ copiam, tam paucis paginis complecti. Cui ego criminationi quid reponam, vix satis scio; quin & ultro fateor idem meipsum sæpenumero fuisse miratum. Hoc tantum profiteor, vel casu, vel rerum ipsarum natura, illud evenisse, vel ingenii tenuitate, non ignavia mea; Nihil enim eorum prætermisi, quæ
diu

P R Æ F A T I O.

diu atque impense cogitanti adnotatu digna videbantur. Ad cætera, agnosco me *Brevitati*, quantum fieri potuit, studuisse: Multa enim, quæ in mentem venerunt, rejeci; quæ inutilia, inamœna, & supervacanea judicavi, Lectori fastidium potius factura, quam voluptatem; multa etiam, quæ, in se pulchra licet, ac laudabilia, jam nota ab aliis abunde discutiuntur; quorum scripta compilare, aliena exscribendo, mihi nunquam fuit in animo.

Neque hoc, uti spero, vitio mihi vertetur. *Brevitas* enim *qualis* (quod aiunt Scholastici) sive in se, & in natura sua spectata, neutiquam est vituperanda; imo nihil laudabilius,

P R Æ F A T I O.

laudabilius, si modo evitentur vitia brevitati plerumque adhærentia. Si argumento proposito faciamus satis, & eodem tempore atque opere perspicui simus; nimis breves esse non possumus: Præfertim in iis operibus, quibus *delectare* volumus, non minus quam *prodesse*.

Utrum hoc a me paucis hisce schedis præstitum sit; tuum, Lector candide, & erudite, erit iudicium. Certe dedi operam; & multo *facilius* forsan fuisset, *grandiorem Librum* scripsisse.

De elegantia ineleganter differere, turpe semper existimavi: Breve autem plerumque, quod elegans. Nihil etiam menti humanæ
jucundius,

PRÆFATIO.

jucundius, vel venustius obversari potest, quam horum quæ hic tractantur accuratum examen: Nihil quoque Scriptori difficilius, Criticum, & Philosophum potius agenti, quam Historicum. Ne ipsa quidem Metaphysica cogitantes urget magis, quam Poetica; dum latentiores ipsius videres, atque illecebras evolvimus. Major autem huic, quam illi est voluptas: Huic quidem suæ etiam sunt *Spinæ*; sed istis similes, quæ *Rosis* adhærescunt, molles nimirum, & tenues, *dulcedinem* *florum*, & *pulchritudinem* commendantes.

Hoc unum præterea monere te velim; in omnibus fere argumentis

PRÆFATIO.

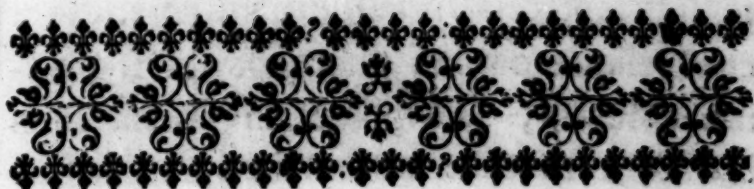
mentis *Historiam Poeticam* vel penitus præteriisse me, vel leviter admodum delibasse : Non quod illam parvi faciam, vel ullo modo contemnendam existimem ; sed partim, quod Genio meo, qualis qualis sit, magis arrideat Investigatio Rerum quam Factorum Narratio: partim, quod alii, præcipue doctissimus *Vossius*, quorum summam eruditionem maxime revereor, & ad quos Lectorem semper remitto, de republica literaria hoc labore jamdudum præclare meruerint. In dissertatione tamen una & altera, exegit *Rerum ipsarum Explicatio*, ut *Historice* ageremus ; ut in iis quæ de *Origine Poeticæ* inge-
nere,

PRÆFATIO.

nere, de *Epigrammate*, & *Satira*, instituuntur. Sed in iis etiam *multa narrare* ex Antiquorum scriptis petita, quid aliud esset quam actum agere? quod summa cura ubique evitare studui. Id feci, ne tædio essem legentibus: Quod ne nunc sim, plura hic non adjicio; sed Libellum ipsum eruditorum censuræ subditum relinquo.

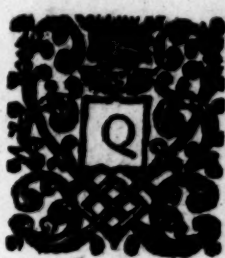
De Indice Alphabetico qui sequitur monendus est Lector, in Vol. II. post Schedam [I.] quæ desinet in p. 192, per Errorem Typographi paginas perperam numerari. Pro. 193, 194, &c. notantur 183, 184, et sic deinceps, ab Initio Schedæ [K.] usque ad finem Libri. Disponitur autem Index eodem modo, ac si paginae rectè signarentur. Itaque post p. 192. in Indice, et in Tabula Erratorum, decem paginarum ratio habenda est, hoc modo. P. 193. in Indice referenda est ad p. 183. in Libro; P. 194. ad p. 184, &c.

Oratio Inauguralis ;

S I V E

PRÆLECTIO PRIMA.

U A N Q U A M hoc quic-
quid est muneris mihi admini-
strandum dari, vobis, Aca-
demici, habeo gratiam ; & à
tam venerabili tot illustrium
viro-
rum frequentia non solum beneficia, sed
& jussa, accipere honori duco : tamen quo-
niam ita accidit, ut primus ego opus hoc
aggrediar, metum mihi incuti non diffiteor ;
cogitanti quam sit arduum provinciam in-

A

ire

ire novam prorsus atque intactam, & nullius Antecessoris vestigiis insistere. Nam cum reliquæ omnes, quotquot ubivis gentium coluntur, Disciplinæ, in florentissima hac & toto orbe celeberrima Academia, præceptis atque institutione jamdudum excultæ sint & elaboratæ; sola Poesis, tanquam neglecta, & despectui habita, ante hunc diem Scholas desideravit. Erat sane quod miraremur, in ipsis Musarum sedibus sedem nullam invenisse Artem illam, quam Musæ in deliciis præ cæteris habent, & potissimo nomine suam esse profitentur. Apud vos quidem semper vivere amavit Ars suavissima, apud vos semper vixit; sed Lare certo interea caruit, & (si magis Poetice loqui liceat) inter alias Scientias hic loci vagabatur, sicut olim inter Insulas Delos, Apollinis sui solum natale: donec Vir insignissimus, cujus munificentiam nunc commemoro, Apollinis ad instar, stabilivit errantem, & fixa sede honestavit.

Verùm ut missa faciamus leviora hæc commenta, & quod res est loquamur;
quantæ

quantæ Illi laudes debentur, qui non tantum Poetis, sed & Poeticæ, Mæcenatem perpetuum se præbens, atque eam condecorans per quam omnia laude digna condecorantur, jura illi & cultum dederit, effeceritque ne divina Ars sit penitus indotata ! Penè tamen indotata fuisset ; nisi Patroni benevolentia suppetias haud mediocres tulissent Viri Reverendi & dignissimi, * apud quos depositum est patrimonium Musis legatum : qui vix minorem, remittendo, quam Ille, dando, gloriam adepti sunt. † Unus præcipue ; qui, cum & Academiae nostræ, & venerabilis istius Confessûs pars sit magna, & commune inter utrumque commercium faciat, alterum alteri devinctiorem reddit, & amiciorem. Ut prope periissent prædia poetica ; nisi penes Viros fuissent in Eruditionem, & Academiam, ideo propensissimos, quod utriusque Insignibus exornentur ! Si laudes respuunt Viri

* *Decanus & Canonici Ecclesiæ Dunelmensis.*

† *Vir Reverendus D. Fitzherbert Adams S. T. P. Coll. Linc. Oxon. Rector ; & Ecclesiæ Dunelmensis Canonicus.*

optimi ; gratias saltem sibi agi permittant : gratias itaque viventibus, laudes vita functo, cujus Illi munus adauxerunt, ex animo persolvimus.

Noverat Ille Poeticam non tantopere gloriatam fuisse de docta sua, quæ in pro-verbium abiit, paupertate ; ut ab omni emolumento prorsus abhorreret. Noverat præterea, illam, non minus quam alias Artes, institutionem & admittere, & mereri ; sua rerum cognoscendarum principia complecti, & ad veræ rationis amussim exigi : *Aristotelem* nostrum, qui cæteras Scientias nobis dedit accuratissime concinnatas, quemque in omnibus Auctorem nobis habemus, huic etiam operam locasse ; & nullibi potiora quam istis lucubrationibus, tum immensi Ipsius ingenii, tum curæ & laboris, monumenta reperiri.

Falluntur itaque, si qui Poeticam *The-
atris* solummodo convenire arbitrantur, & *Scholis* ablegatam volunt, tanquam effræ-
nata

nata luxuriantem licentia, & nulla doctrinæ norma formandam. Inest quidem illi furor, at furor divinus; à ratione non deflectens, sed ornatior eam, & sublimiorem, efficiens. Inest etiam ignis; at incendio non similis, sed igni potius isti ex quo constant orbés cœlestes; qui flammæ suæ, simul & fulgori, conjunctum habet certum cursûs ordinem, & motu licet rapidissimo, servata tamen lege, circumvolvitur.

Dari igitur disciplinam illi, omnino convenit: Et hoc munere quid concinnius, quid elegantius excogitari potuit? Quid dignius vel quod acciperet excultissima Academia, vel quod Homo Aulicus donaret? Ille etenim in urbe versatus Aulam exornavit: sicut in Academia Domum istam, quam viris, ingenio, generis splendore, & morum urbanitate, spectatissimis semper effloruisse accepimus, atque hodie florentem conspiciamus. Certe nihil aptius fingi potuit, quod donaret Vir Musis amicissimus: iis etenim non deditus tantum,

6 *Oratio Inauguralis ; sive*

tum, sed charus fuit ; amœnissima earum studia non modo amavit, verum etiam feliciter exercuit : nec cuiquam sane magis convenit, Poesin Hæredem scribere, quam Poetæ.

Compertum Ille habuit, nihil jucundius esse quam vates antiquos perlegere, nisi perfectos imitari. Felices sane, qui utrumque possunt ; legendis saltem eorum scriptis omnes dent operam oportet, qui literas affectant humaniores, atque ingenia sua limare & expolire fatagunt. Sunt tamen, qui ab hujusmodi studiis & abhorrent ipsi, & alios deterrere aggrediuntur ; id vero faciunt, non propter vitium Poeticæ, sed suum. Cum enim illis (pejore luto à Natura formatis) vel tarda & frigida indoles, vel crassa & inelegans, vel morosa denique atque aspera tribuatur ; idcirco, dum *graves*, scilicet, *videri volunt*, & *sunt*, exercitationem hanc, tanquam sibi inimicam, vel maligni oderunt, vel summo cum supercilio aspernantur. Damnant itaque quod ignorant ;

ignorant ; & voluptatem contemnunt istam, quam nequeunt persentire.

Quod si *vetustati* saltem quidquam deferunt, qua nihil sanctius apud istiusmodi homines esse solet, qui eo honestius quidvis existimant quo antiquius ; Artem quam laudamus etiam hoc nomine illustrem in primis constare, fateantur necesse est. Nam præterquam quod Mundo ipsi coæva sit Poesis, & non sit nefas dicere vel summum Numen, in pulcherrimo hujusce Universi poemate contexendo, & exornando, Poetam non minus egisse, quam Geometram ; * satis notum est, libros diuturnitate temporis sacratissimos eos esse, qui vel à Deo dictati sunt, vel à Varibus conscripti. Illi quidem (ut par est) præcedunt ; hi vero non longo intervallo subsequuntur.

Quid autem inter *sacros Scriptores & Poetas* tantum discriminis interponimus ?

* *Vulgatum est Dictum istud, 'Ο Θεις γαμψέει.*

cum *sacri Scriptores* magnam partem fuerint *Poetae*; utroque nomine Vates dicendi, & non ficto Numinis afflatu agitati. Quod igitur Dæmones, Deorum titulos usurpantes, oracula olim ediderint metricis numeris involuta, non aliunde quam hinc provenisse censendum est; quod hac arte, sicut & aliis, Ipsum Deum imitarentur, quò reverentiam sibi & honorem conciliarent. Profecto, si in *Jobi*, & *Davidis*, cæterorumque hujus generis Auctorum, carminibus, ineffabilem verborum rerumque sublimitatem attendamus; elegantissimas & plane plusquam humanas descriptiones; felicem in figurativis locutionibus audaciam; ardorem spiritus coelestia anhelantem, legentium animos supra se rapientem, & de mortalium Scriptorum regulis, tanquam regio quodam jure, triumphantem; fieri nequit quin mirifice delectati fateamur, nihil ibi deesse quod meritò expectari debeat, cum propriis Poeseos viribus divina insuper accesserit Inspiratio.

Quæ

Quæ cum ita sunt ; quis illorum vel infamiam , vel malam fidem, non miraretur, qui, insulsa opprobria temere effutientes, nescio quid *impii* objiciunt Arti adeò honestæ, ut Deo non solum grata sit, sed ab Ipso infusa & dictata ? Poetica quidem, perinde ac Religio, id perpessa est, ut temporis decursu fabulis contaminaretur : verum istud illi non magis quam huic vitio vertendum est ; nec quidquam exinde merito queri possumus, nisi pravitate hominum optima quæque facillime corrumpi, & in deterius immutari.

Neque per eam magis stat, quod *im-mundis turpium* *Scriptorum carminibus* interdum conspurcata sit : in illos solummodo redundat infamia ; hæc vero, tanquam virgo violata, vitiatur, & vim patitur ; dumque virtutem videtur lædere, ipsa, non minus quam virtus, læditur. Proprio agit impulsu, dum, nativa castitate pura & intaminata, veras virtutis illecebras aperit, non falsas vitio affingit ; dum honesti a-

more mortalium animos accendit; atque Optimi Maximi opera describit, & laudes celebrat. Certe, sicut è cœlo descenderunt divinæ atque cognatæ Scientiæ, Poësis, & Musica; in cœlestibus, & ad honorem Numinis facientibus exercitari amant, naturali impetu sursum nituntur, & (ignis ad instar) æthereas quærunt sedes, unde prius fuerunt delapsæ.

Cum itaque Poetica & antiquitate & religione tam sit venerabilis; non minus redarguendi sunt, qui tanquam *nugatoriam* scilicet illam despiciunt, & *pueris* solummodo vel *adolescentulis* exercendam permittunt. Quam iniqua hæc sit calumnia, vel exinde licet perspicere, quod oporteat in hoc genere scribendi feliciter versatum non solum summo ingenii acumine, elegantia, & fulgore, præstare; sed & subactissimo iudicio maturum esse, atque omni literarum supellectile instructum. Nimirum oportet ut annales temporis, rerumque gestarum monumenta, evolvat; terrarum & regionum situs investiget;

investiget; varios gentium mores intelligat; quicquid homines vel agunt, vel patiuntur, cognoscat; interiores mentis recessus atque aditus exploret; mundi compagem perlustret; universam denique naturam exhaustam habeat. Eruditionem *Homeri*, atque *Horatii*, nemo est certe qui non videat & collaudet: In *Virgilio* præcipue omne genus literaturam quis non miratur; utramque Philosophiam, Historiam, Geographiam, & Scientiarum omnium principem, Mathematicam? A *Lucretio* satis edocemur optime convenire Physicam & Poeticam; atque omnino par esse, ut eadem hæc Schola * utrique destinetur: neque habent quod querantur severiores Philosophi, alteram alterius consortio dehonestari.

Præsertim, si in pulcherrimæ Artis naturam penitus inspiciamus; unde constabit, illam in se complecti quicquid in oratione

* Schola Naturalis Philosophiæ.

soluta vel grande est, vel venustum, atque ornamentis insuper suis & sibi propriis discriminari. Quæ quidem abunde exhibet, dum carminum harmonia aures animosque mulcet & delectat; rerum simulachra & depictas imagines menti fortius ingerit imprimitque; similia veris pulchre fingendo, veritatem illustrat, magisque amabilem reddit; & decora quadam licentia leges servat, quas videtur violare.

Despicitur forsan illa, vel minori saltem in pretio a quibusdam ideo habetur; quod tanta sit ubique *scriptorum turba*, nauseam doctis omnibus moventium, qui *Poetæ* scilicet salutari affectant. Factum quidem ita esse, sentimus & excruciamur; nescio quofato evenerit, ut nullum sit doctrinæ genus quod vel plures exerceant, vel intelligant pauciores: innumeri sunt qui, invita Minerva, & natura reclamante, nequissima assidue pangunt poemata; versus sæpenumero scribunt, qui nihil præterea scribere aggrediuntur; & in studiorum fere om-

nium

nium difficillimo se exercent, qui ad nullum apti sunt & idonei. Damnandum est quidem profanum istud scripturientium vulgus, qui *nominis hujus honorem* nullo jure sibi audent arrogare; cum ille iis solummodo debeatur, quibus est *mens diviniore, atque os magna sonaturum*: hoc vero tantum abest ut sacrae Arti infamiae notam vere inurat, ut eidem potius in laudem cedat. Ex eo enim arguitur ingenita ipsius praestantia, quod tanquam impulsu quodam Naturae ab universis ambiatur, tam paucis licet sui copiam faciat. Sic Ingenii, Sapientiae, & Religionis, speciem omnes sibi laborant obtendere.

Nec mirum est, quod tanta existimatione digna judicetur; cum cæteris disciplinis adeo antecellat, *utile dulci* tam suaviter admiscendo. Quippe experientia comprobatum est, vatum antiquorum lectione, praefertim vero imitatione, acui ingenia hominum, expoliri, & in altius tolli: multifaria eruditione, tam ad res sacras, quam humanas,

humanas, spectante, repleti mentes, & locupletari; sublimium idearum, & verborum ardentium, tantam copiam suboriri, ut vel soluti sermonis eloquium mirum in modum exinde crescat & promoveatur. Quod nemo sane inficiabitur, apud quem quidquam valet hâc de re *Ciceronis* sententia & auctoritas : Qui in Poetis evolvendis se admodum profecisse aperte asserit, in eorum laudes fusc excurrit & evagatur, iisque inter doctos primas tribuere videtur; dum à summis, inquit, † *hominibus eruditissimisque accepimus, cæterarum rerum studia & doctrina, & præceptis, & arte, constare; Poetam natura ipsa valere, & mentis viribus excitari, & quasi divino quodam spiritu afflari.* Causam hanc tanto ardore tuetur & exornat; ut Ars Oratoria nunquam magis effuluisse, vel sibi placuisse, videatur, quam cum Poeticæ laudibus exercitaretur.

Quæ præterea omni cura ideo fovenda

† Pro Archia Poeta.

est,

est, quod ad *virtutem* & *res arduas* animos incitet, illustrium viorum exempla immortalitati consecrando : Heroas enim non modo celebrat, sed facit ; idque non *fingendo* tantum, sed *revera efficiendo*. Quid demum est illa aliud, quam mentis humanæ summus vigor ; qui omnes ipsius nervos intendit, eidemque universam literaturam mira dulcedine conditam imprimit ? *Voluptate* enim non exigua sui studiosos afficit ; quæ à nihilo magis, quam à fecundissima ipsius *varietate*, proficiscitur. Nam cum Ars Oratoria, tanquam fluvius, magna quidem aquarum pompa atque ubertate profluens, uno tamen alveo contentus, fluctus volvat ; Poetica, sicut Oceanus, in varios fluminum canales, in rivus, & fontes, & diversarum specierum scaturigines diffunditur. Quid jucundius, quam res, locos, homines perlustrare, venustius quam in pictis tabulis descriptos ? Quem non delectant faceti Epigrammatum sales, Elegiarum suavitas, alterius Satiræ mordax lepor, alterius furor, utriusque acumen,

cumen, atque acre ingenium? Quibus tamen prælucent audaces in rebus describendis Odarum colores, conceptus sublimiores, exquisitissima elegantia, amœna in carminibus varietas, & (quæ Lyricos à cæteris maxime discriminat) ista cogitandi luxuria, severissimo interim iudicio temperata, qua in novam subinde materiam expatiantur, res connectunt quas videntur segregare, & tanquam aliud agentes, ad primum institutum regrediuntur. Quem non juvat mundum videre in compendium à Dramaticis redactum? Vitam, mores, & consuetudines hominum à Comicis ob oculos positas? Tumultuantes potentiorum animos, vicissitudines fortunæ, exitusque mirandos & luctuosos, supplicia sceleris, & virtutis præmia, imo & bonorum nonnunquam infortunia, à Tragœdiarum scriptoribus in scenam producta? Quis voluptate non perfunditur; sive cum illis rideat, seu cum his doleat? Ea enim est vis Poeticæ; ut vel lacrimas eliciendo flentes delectet, & ex ipsa tristitia voluptatem exprimat. Vincit

tamen.

tamen hæc omnia Poema Epicum ; ultimus ille humanarum virium labor, & meta studiorum, ultra quam progredi non possunt. Tanta est illius copia ; ut, præter totum illud quod sibi est proprium, quo nihil grandius vel excellentius esse potest, reliqua omnia Poeseos genera ambitu suo insuper complectatur ; idemque in hac Arte præstet, quod in Musica admirabilis illa Machina, quæ tot & tam diversis tiliarum ordinibus, uno eodemque spiritu inflatis, non tantum suam, sed & cæterorum, quæ uspiam sunt, instrumentorum, harmoniam exhibet.

Neque desunt nobis, qui singulis hisce studiis operam impenderunt, Auctores præstantissimi. *Martialem* habemus falsum & facetum ; *Catullum* ingenio valentem, in versibus licet componendis interdum duriorem ; *Ovidium*, *Tibullum*, & *Propertium*, in utroque uberes & profluentes. Animosum *Juvenalis* spiritum, divitem venam, & audacem in Satira furorem quicumque
non

non miratur, nunquam amet, nunquam intelligat, urbanos atque aulicos lepôres, & mordaces risus, severissima simul & jucundissima virtutis præcepta, animadversiones in vitam hominum summo acumine, judicio, & sapientia, factas, quæ in *Horatii* Sermonibus, præsertim vero Epistolis, passim reperiuntur. Illum sicut in hoc genere omnibus præstare agnoscimus, ita in Lyricis non modo principem, sed fere solum admiramur. Comoediam quod attinet, si nihil superesset præter ea quæ apud *Terentium* extant, pressissimam styli elegantiam, ingenii judiciiue copiam nunquam deficientem, festivitatem popularibus jocos non abundantem, admirandas hominum, & humanæ naturæ, imagines, exquisitissimum denique in fabulis contexendis, & enodandis, artificium; satis esset cur maxime laudaremus & Comoediam, & *Terentium*. Si à Latinis, qui hodie extant, Scriptoribus parum exornatur Tragoedia; id tamen à Græcis abunde factum est. Testor *Sophoclis* fulmen, & vigorem; *Euripidis*

dis grandem cothurnum, & sententiosam gravitatem; utriusque solertiam, qua legentium affectibus imperant, & pro libitu vel misericordiam, vel terrorem, incutiant.

Cæterorum encomia, qui singula Poeseos genera, tum Græci, tum Latini, excoluerunt, ne delibare quidem hujusce exercitationis ratio & limites patiuntur. Unum tamen præterire nefas esset, qui omnium (ne *Homero* quidem excepto) maximus cum sit, agmen claudat; *Virgilium*, immortalem, nunquam pro merito laudandum, omni ex parte consummatissimum. Eclogarum simplicem & humiliorem venustatem, Georgicorum laboratam & castigatissimam elegantiam, pulcherrimas præterea descriptiones, diversissimam verborum copiam, amœna & utilia de rebus rusticis præcepta, & jucundissimos, pro re nata, in nobiliorem materiam excursus, quis est qui summopere non amet & amplexetur? Quis vero sine furore, & grata quadam lætitiæ, atque admirationis, insania, divinam *Æneida*

neida potest evolvere? Quem non attonitum habet tam ardens ingenii flamma tam adulto iudicio conjuncta, & tantum robur tanta pulchritudine exornatum? Nulli, absque injuria, opus hoc comparari potest; nisi isti, cum qua sola perituum est, mundi fabricæ. Ubi enim reperire est opus aliquod humanum, in quo tam iusta sit partium harmonia, & singulæ partes tam venustæ? tam varia materiæ fœcunditas, sine minima vel rerum, vel verborum, luxuria? Infinitus esset, si quis recensere aggregeretur diversas, quæ ibi occurrunt, Heroum, aliorumque, imagines; morum discrimina, affectus conflictantes, pene quicquid concipi potest accuratissime descriptum, totam naturam evolutam & explicatam, ingentes rerum exitus, mirandas eventuum insperatorum vices, incitamenta virtutis, absolutissimum in orationibus eloquium, sublimen cogitandi, & scribendi, majestatem; artem denique perfectissimam, qua hæc omnia in simplicem unius Poematis machinam compinguntur.

Post

Post *Virgilii*, aliorumque Poetarum, laudes, omnino tacendum esset, nisi ad Illum sponte converteretur oratio, qui *Virgilium*, aliosque Poetas, laudandi hanc nobis facultatem dedit; ad Te (insignissime Vicecancellarie *) qui id præstitisti, donum hoc Poeticæ legatum, per multos retro annos quasi sepultum, resuscitando, & fixis tandem fundamentis stabiliendo. Ita utilitati publicæ invigilare didicisti; ita notum fecisti, nullos aliorum munificentiae tam fidos esse & sedulos dispensatores, quam munificos. Cæteras, quibus inclarescis, virtutes recensere, mihi non erat in animo; sed ea tantum de Te, quæ ad institutum nostrum spectant, commemorare. Patere solummodo ut Te diu superstitem exoptemus; ut istæ Tibi semper debeantur gratiæ, quas Poesis ipsa non sit solvendo.

* Is fuit Vir Reverendus *D. Guil. Lancaster* S. T. P. Coll. *Regin.* Præpos. & Univers. *Oxon.* Vicecan.

PRÆLECTIO

SECUNDA, & TERTIA.

De Natura & Origine Poetices in genere.

Definitio Poetices. Improbatur Vossiana Definitio. Probatur contra Vossium & Dacierium, Poeticam non solas Actiones imitari. Poeticam esse Artem proprie dictam. Poeticam consistere in Imitatione, & Illustratione. Comparatio inter Poeticam & Picturam. Ratio atque Origo Vocis ποιητής. Probatur contra Dacierium fictas Narrationes soluto Sermone conscriptas non esse Poemata proprie dicta. Fictionem non esse essentialem Poeticæ. Poesin ab Historia, sola Dictione, non differre. Discrimen inter Poesin, Poeticam, & Poema. Comparatio inter Poeticam & Musicam. Duplicem esse Poeseos Finem, Docere scilicet, & Delectare. Utilitatem esse Præcipuum Poeseos Finem. Quinam sint Impulsus reconditi, atque

*que interiora Momenta, Voluptatis quam ex Poesi
persentimus. Poeticam ab Amore Originem traxisse.
Religioni prima incrementa & progressus debuisse.
Quinam Illi fuerint qui carmina primi cecinerunt.
Altius repetitur Origo Poetices: Ostenditur imme-
diatas illius Causas fundari in isto omnibus ingenito
Imitationis atque Harmoniæ studio; Illas perperam
assignare Vossium. Qua de causa Homines Imitatio-
ni atque Harmoniæ sint dediti. Orationem solutam
Poetica antiquiorem esse. In Poetica utrum Natura,
an Industria, plus valeat. Sensus istius Effati, Poe-
ta nascitur, non sit. De Inspiratione quæ Poetis
tribuitur. Rejicitur Fabularum Poeticarum Expli-
catio. Ostenditur Discrimen inter Artem Poeticam,
& Oratoriam.*

PRIUSQUAM diversas species Artis,
quam discutiendam suscepimus, e-
volvere aggrediamur; è re erit (quò
luculentius procedat doctrina) genera-
lem ipsius, ut loquuntur Scholiastici, ide-
am, & totum illud quod omnibus ejus-
dem partibus commune est, ob oculos
ponere. Nemo est, quod sciam, qui adæ-
quatum illius *definitionem* concinnaverit;
hoc ne ab *Aristotele* quidem ipso, in defi-
nitioni-

nititionibus quantumvis versato, præstitum comperimus. Nihil interim, ex parte rei, quo minus id fiat videtur impedire. Ne itaque longis ambagibus, & ad institutum parum facientibus, immoremur; videtur Poetica in genere esse, *Ars, quicquid est, vel mente comprehendendi potest, metricis numeris imitans, vel illustrans; voluptatis hominum, atque utilitatis, gratia.*

Definitione, quam profert * *Vossius* (salva tanti viri reverentia) nullo modo contentus esse possum; qui Poeseos naturam in hoc statuit, quod sit *Ars metrica oratione imitandi actiones*. Inadæquata enim videtur esse hæc definitio; atque integram definiti naturam minime complecti. Quid enim? Nonne penes est Artem Poeticam, quicquid imitandum est, imitari? Nihilne vero imitandum est, præter actiones? Hoc quidem à *Dacierio*, Gallico illo *Aristotelis* Interprete, diserte asseritur: sententiam vero istam ab *Aristotele* non nisi

* De Art. Poet. Natura, &c. p. 21.

perperam intellecto deduci, cuius rem attendenti abunde manifestum fiet. Nimirum dicit summus ille Philosophorum, atque Criticorum Princeps, *imitatores imitari actiones*. Quis vero, nisi violatis argumentandi regulis ab eodem Philosopho traditis, hinc intulerit, *solas actiones esse imitandas*? Dicit quidem Ille, seu potius fingitur dicere, in versione *Gallica*, omnes, *qui imitantur, imitari actiones*; at lingua sua nil tale asserit; sed istud *Omnes* ab Interprete adjicitur. Hæc enim sunt Ipsius verba; μιμνῆνται οἱ μιμήσθους πράξεις †.

Cetærum, si vera esset ista Versio; vitiosa nihilominus esset exinde facta Illatio. *Omnes* enim Imitatores possunt actiones, non tamen eas *solas*, imitari. At non opus est ut multis probemus, *Aristotelis* auctoritatem falso hic obtendi; cum dicat ipse, verbis non longo intervallo præcedentibus, μιμνῆνται καὶ ἡδὴ, καὶ πᾶσι, καὶ πρῶτον †.

† Περὶ ποιητικῆς Cap. 2. † Cap. 1.

Non igitur solas actiones, sed & mores, & affectus, imitandos esse judicavit. Certe, si per imitationem intelligatur actio, qua vera atque genuina, quam vocant, repræsentatio menti imprimitur; non minus à recta ratione, quam à vera *Aristotelis* mente, ille aberraturus videtur, qui solas actiones imitandas esse contenderit. Non enim illas solummodo, verum etiam passiones, res, locos, homines, imitantur, tam Pictores, quam Poetæ. Quod quidem satis perspicue innuit *Horatius*, peritissimus ille *Aristotelis* Interpres; dum vocem *imitari* eodem sensu usurpat, quo vocem *describere*, *pingere*, vel *sculpere*:

— *Molles imitabitur ære capillos* †.

Hoc præterea *Vossianæ* definitioni vitio vertendum est, quod, sicut *imitationis objectum* (quod jam dictum est) arctum nimis atque exiguum fingit, ita Poësin in *sola imitatione* consistere doceat; cum quædam sint illius species, quæ parum in imitatio-

† De Arte Poet. V. 33.

ne, in Illustratione multum, versantur ;
quod ex dicendis apertius constabit.

Artem esse Poeticam, satis liquet ; ne-
que est quod hac de re multis contendamus.
Certas leges & regulas servat, ad rectæ ra-
tionis normam exigitur, ad certum denique
finem & scopum collineat. Subit itaque
mirari, qua de causa illi, qui liberalium
Artium, prout vulgo recensentur, nume-
rum statuerunt, nullum inter eas Poesi, at-
que Oratoriæ, locum tribuerint. Redu-
cendas forsan esse illas, partim ad Rhetori-
cam, partim ad Grammaticam, arbitrati
sunt : Verum hoc commodè fieri nequa-
quam potest. Nam præterquam quod Po-
etica & Oratoria in se sint digniores quam
ut debeant, grandiores quam ut possint,
aliis includi ; Rhetorica in stylo tantum
utriusque exornando tota occupatur, & (ut
obiter id adnotemus) prout à recentioribus
tractatur, ad utriusque forsan damnum &
corruptelam, potius quam decus vel hono-
rem, tendit ; de neutra vero plene, & ex

professo, agit : Grammaticam verò quod attinet, ad illam non magis referendæ sunt hæ, quam aliæ omnes cujuscunque generis, disciplinæ ; cum verba & voces, tam scriptæ, quam prolatae, omnibus scientiis famulentur. Poeticam igitur esse Artem, inter *Vossium* aliosque omnes convenit ; quid vero ab illa sit præstitum, non satis copiose indigitat vir maximus.

Integra vero, & omni ex parte absoluta, videtur esse definitio à nobis in medium prolata ; utpote quæ totam Poeticæ naturam explicet, soli Poeticæ, omnibusque ejusdem speciebus, competat : omnes enim in imitatione, vel illustratione, vel utraque simul sumpta, semper versantur. Nimirum inter has aliquod discriminis intercedit : Qui rem pulchre imitatur, semper illustrat ; at non vice versa valet regula. Res enim ad scientiam & disciplinam spectantes, cujuscumque sunt mentis ideæ, virtutes, vitia, mores, atque id genus multa, explicando illustramus ; hæc vero explicantes eadem imitari, quis dixerit ? Sed in omnibus Poeseos generibus,

ribus, vel harum alteram, ut diximus, vel utramque, semper reperiri, extra omnem dubitationis aleam ponitur. Qui vel descriptionibus cujuscunque generis operam impendunt, vel affectus excitare & commovere conantur, vel Encomiis, vel Satiris, exercentur, vel acerrimum ingenii acumen ostentant, vel sublimiorem cogitandi, atque dicendi, majestatem affectant, vel in Ethicis carminibus laborant, semper imitantur aliquod, vel illustrent, vel utrumque eodem tempore semper præstant: Nisi forsan excipiendi sint brevium istarum, quæ moralia præcepta continent, sententiarum Scriptores; cujus generis sunt *Pythagoras*, *Phocyllides*, *Theognis*, aliique; qui versus quidem scribunt, at vix poemata: cum eorum carminibus desit vis, atque elegantia poetica, ac stylus, & peculiare ingenium quod Poetas à cæteris Scriptoribus discriminat. Itaque semper imitantur aliquod, vel illustrent, Poetæ; idque non tantum actiones, sed (quod in definitione asserere ausi sumus) quicquid est, vel mente

comprehendi potest. Ampliandum est utique Poeseos objectum, atque ultra limites à *Vossio* præscriptos omnino extendendum: Quid enim uspiam est, vel excogitari aut fingi potest, quod describi nequit, vel illustrari? Atque ambitu suo quid non complectitur capacissimum Poeseos ingenium?

Quæ cum in *imitatione*, magna ex parte, consistat; non abs re fore videtur, inter illam, & *Picturam*, comparisonem quandam breviter instituire. Comparisonem hanc non ingreditur universa Poetica; sed ea solummodo ejusdem pars, quæ in *descriptionibus* exercetur: Ab iis enim dependet totum illud, quod utrique commune est. Affectus quidem excitat tam Pictura, quam Poësis: illa vero *sola* descriptione id præstat; cum hæc aliis artibus, præter artem describendi, idem faciat. Hoc interim apprime observandum existimo; *Poeticam* in *descriptionibus* multo *magis* consistere, quam *plerique homines arbitrantur*. Nam præter prolixiores illas, & de industria factas,

factas, quæ res, locos, hominesque depingunt; innumeræ sunt, quas non advertunt legentes, uno versiculo, interdum etiam uno verbo contentæ, quibus tota conceptuum venustas debetur; & quæ mirifica voluptate mentem afficiunt, non alia de causa quam quia sunt descriptiones, hoc est, vividam rei alicujus imaginem animo ingerunt. Atque hinc est quod *metaphoricæ* locutiones, si maturo cum judicio earum delectus fiat, tam sint gratæ & elegantes: Omnis enim metaphora est brevis quædam Descriptio.

Sed ut ad *Picturam*, & *Poeticam* redeamus, inter se invicem comparandas: In hoc conveniunt; quod rerum imagines, multâ cum voluptate, menti imprimant, & quod oporteat utramque ad naturæ & verisimilitudinis normam institui. Tam arcta necessitudine inter se conjunguntur; ut, per metaphoram usitatissimam & naturæ convenientissimam, vulgo dicatur, Poësin res pingere, Picturam describere. Tam corpus,

pus, quam animam, utraque describit; in hoc vero discrepant, quod Pictura corpus, Poësis animam, magis exprimat. Manifestius est quam ut negari possit, vultus hominum per lumen atque umbram melius & fortius exprimi, quam per verborum colores, quantumvis elegantium, rei que describendæ convenientium. Quid quod varii & peculiare corporis situs gestusque, confusa prælii turba & tumultus, quicquid vel horrorem, vel amœnitatem, locorum exhibet, ædificiorum prospectus, atque alia hujus generis, à Pictoribus multò perfectius effinguntur, quam à Poëtis? quam describendi ars ad artem pingendi propius accedit, res hujusmodi, quam hujus vel illius hominis vultum, imitando. Cur autem hæc omnia pingentium labore magis ad unguem exprimantur, quam describentium, in propatulo causa est. Cum enim sensuum sint objecta; eorum imagines tam sensibus, quam potentiæ imaginatrici, in pictis tabulis revera exhibentur, idque secundum accuratissimas leges optices
&

& proportionis : At vatis opere soli phantasiæ possunt repræsentari, per verba tantummodo & voces, ac memoriæ & recollectionis auxilio. Harum quidem rerum descriptiones perquam venustæ & elegantes, ac naturæ optime congruentes, etiam apud Poetas reperiuntur : imo quanquam res non patitur, ut ea, de quibus nunc loquimur, per verba tam perfecte illustrentur, quam per artem istam, quæ materiam suam oculis fidelibus subjicit ; tamen plus ingenii forsan, in iisdem pulchrè describendis, quam pingendis, exigitur. Verum interni mentis motus atque impulsus, actiones omnes, & passionες, hominum insuper mores, indoles, & discriminantia ingenia, longe melius, & accuratius à Poetis, quam à Pictoribus, adumbrantur. Hi id tantum passionum possunt imitari, quod in corpore se prodit, ac vultu & gestibus conspicitur ; illi, interiores animi recessus investigantes, easdem describunt, quales in se sunt, ac in mente ipsa resident & conflictantur. Harum quidem imagines, etiam in tabulis

pictis, (quatenus possunt exprimi) perpulchræ sunt sæpissime, ac plane admirabiles: sed ad summam, facta jam comparatione, atque omnibus ex utraque parte inter se collatis, Poesis Picturam, æque ac anima corpus, antecellit; cum illa animam, licet hæc corpus, penitius describat.

Poetica igitur cum sit *imitatio* quædam; qui illam exercent, non ideo appellantur *Poetæ*, *Ποιηταί*, quod à cæteris Scriptoribus discriminentur, *materiam*, quam exornant, tanquam prorsus *creando*, vel ex nihilo producendo: Tantum abest ut id præstent, ut exemplar à Natura propositum sibi semper sequendum statuunt. Ista vero *appellatio* iis *eminentiæ gratia* tribuitur; quia *inventione*, & res *excogitando*, ingenia sua illi *magis* exagitant, quam *alii* cujuscunque generis Auctores; quia in carminibus componendis tanta *symmetria* atque *harmonia* opus est; quia res tanta solertia *fungunt* & *comminiscuntur* Poetæ; *materiam* enim suam non solum decorant, sed magna

na ex parte faciunt ; quia denique tanta est ars & labor, in poematum *machinis compingendis*, & variis eorundem partibus in *unam simplicemque actionem conslandis*. Nam dispositione partium Poetae alios omnes facile superant ; quod cuilibet in eorum scriptis non hospite satis constat. Verum omnibus, qui Poetae appellantur, & sunt, nomen istud pari ratione non est ascribendum. Epicis enim, & Dramaticis, primo & potissimo jure, convenit ; reliquis, non nisi per analogiam, (quod aiunt) tribuendum est. Quoniam illi, tam inventione, quam dispositione, maxime inclarescunt ; alii vero omnes alteram multo minus, alteram parum, exercent. Itaque non tantum diversi sunt Poetarum ordines, alii aliis dignitate superiores ; verum etiam nonnulli sunt, qui non nisi sensu improprio Poetae dicuntur : Quis enim uno eodemque nomine designaret *Martialem*, & *Virgilium* ?

Dictum est, Poeticam *metricis numeris* munus suum obire. Hæc definitionis pars nequaquam

nequaquam omittenda est. De essentia enim Poeticæ, proprie sic dictæ, sunt metrici numeri; & quanquam (ut supra monuimus) possunt esse carmina, ubi non est poema, poema tamen sine carminibus esse non potest. A *Dacierio* igitur rursus dissentire cogimur; qui, alios quidem in ea sententia secutus, *fielias* illas *narrationes soluto sermone* conscriptas, cujusmodi sunt, apud veteres, istæ *Luciani*, *Heliodori*, aliorumque, apud recentiores multæ, quæ à *Gallis* præsertim, & *Hispanis*, tanto in honore habentur, *Poemata* esse contendit. * Perelegantes quidem esse illarum nonnullas, & Auctorum ingenium atque iudicium satis indicare, imo & (excepto quod versuum modis careant) ad Poematis Epici naturam quam proxime accedere, non inviti fatemur. At si ipsa *Homeri Ilias*, & *Virgilii Æneis*, carminibus spoliarentur: non amplius inter Poemata essent numerandæ; prout Poematis natura Scriptorum consensu statuitur, qui illud ex carmi-

* In *Aristot. Poetic. Cap. i.*

nibus semper constare pro concessio habent.

Credunt quidem contrariam sententiam defendentes, illam *Aristotelis* ipsius auctoritate fulciri; qui docet, τὴν ἐποποιίαν constare μόνον τοῖς φιλοῖς λόγοις, ἢ τοῖς μέτροις. * Omnino instat vir doctissimus modo memoratus, quicquid è contra objiciatur, per φιλὸς λόγους nihil aliud posse intelligi, quam simplicem profam, sive orationem solutam; atque idcirco admisisse *Aristotelem* genus quoddam Poematis Epici carminibus destitutum. Diversam vero partem tuentur alii; atque ostendere aggrediuntur, per voces istas φιλοῖς λόγοις designari orationem poeticam, non metri, sed harmoniæ, & rhythmi, expertem; quibus intelligit *Aristoteles* musicam, & numeros saltatorios. Volunt itaque hi interpretes in istis verbis, τοῖς φιλοῖς λόγοις, ἢ τοῖς μέτροις, particulam ἢ non esse disjunctivam, sed expositivam. Argumenta, quibus utuntur, qui scire cupit, † *Vossium* consulat. Sed ut demus diversum sentientibus

* Περὶ Ποιητικῆς, Cap. 1. † De Artis Poeticæ natura p. 7, 8. id

id ipsum quod contendunt, scilicet *Aristotelem* (quod quidem verisimilius videtur) per *ῥητὴς λόγους* intellexisse orationem solutam; exinde tamen non sequitur, illum fictas hasce, de quibus nunc agimus, narrationes, neque prosam, quæcunque ea sit, poematum speciebus adscripsisse. Quod ut elucescat; in verum & genuinum alterius vocabuli sensum inquirendum est, nempe vocis *ἑποποιῆα*. Supponit *Gallicus* Interpres, absque ulla dubitatione, per illam nihil aliud designari præter Poema Epicum, five artem illud contexendi: Demonstrat vero *Vossius* * latiore illi sensum tribuendum esse; ita ut includat Poema Epicum, atque hoc etiam de quo ambigitur fictionis genus, metricis numeris destitutum. Hoc itaque voluit *Aristoteles*, Epopœiam esse Genus; cuius altera Species est Poema Epicum; altera, Narratio isthæc ficta, simplici sermone conscripta. Quæ cum ita sint; licet concederetur per *ῥητὴς λόγους* prosam solummodo ab illo intelligi; non tamen recte col-

* Ibid.

figeretur,

ligeretur, fictas hasce narrationes, vel ullam profæ speciem, ad Poesin referri posse. Ad *Epopæiam* quidem recte reducuntur; non vero ad *Poeticam*.

Essentialem igitur Poesi esse metricam modulationem, omnino concludendum est. Quæritur præterea, utrum eadem necessitate *fictio* illi adjungatur? Volunt nonnulli, vatem dicendum esse neminem, nisi qui fabulas comminiscitur & exornat: His vero assentiri nequaquam possumus. Non est enim dubitandum, quin ii, qui carmina primi cecinerunt, verum aliquod, & oculis subiectum, celebraverint. Nimirum omnino credibile est, Artem hanc, perinde ac cæteras omnes, ab iis quæ faciliora fuerint, & discentibus magis obvia, initium sumpsisse: At certe facilius est, materiam jam existentem describere, quam ex ea novam materiam effingere. Poeticam ab amore originem duxisse credit *Vossius*: * Quod sane prorsus verisimile vide-

bitur, cuius cogitanti, affectum hunc humano generi coævum esse, omnibus ex natura inditum, & ad Poesin infundendam valde proclivem & idoneum. Veros itaque amores, aliaque vera, primo celebrarunt; deinde temporis progressu ad difficiliora ascenderunt, atque artificiosa commenta veritati admiscuerunt. Fuit igitur Poesis ante fictionem; atque etiam post hanc illi adhibitam, multi sunt Poetæ vere dicti, qui fictione vel parum, vel non omnino, exercentur. Qui fictionem quidem pulchre exercent, Vates sunt κατ' ἐξοχὴν, & superioris subsellii nominandi; quod si his solis istius nominis honorem deferamus, exiguus futurus est Poetarum numerus: Verum iis insuper adnumerandi sunt omnes, qui, nihil licet fingant, res tamen illustrent oratione metrica, stylo & spiritu poetico animata,

Quocirca mirari satis nequeo, asseruisse magnum † Scaligerum, Poesin ab Historia differre sola dictione. Poesin in genere pro-

† Vide Vossium de Art. Poet. Natura. p. 11.

culdubio non intelligit; cum multæ sint illius species, quæ ab Historia toto cœlo distant, & pene in nihilo cum ea conveniunt. Etiam Poema Epicum, licet in narratione multum consistat, materia tamen quam continet, dispositione partium, multisque aliis, præter dictionem, notis, ab Historia satis discriminatur. Vera forsan videtur esse ista *Scaligeri* sententia, quatenus unam solummodo Poematis speciem respicit; cujusmodi est illud *Lucani*, quod Poema Historicum dicendum est. Quamquam etiam hoc spiritu, & furore poetico accendi potest; qui certe ad solam dictionem non sunt referendi, & Historiis nullo modo competunt.

Etsi hisce vocibus, *Poesis*, & *Poetica*, sensu indiscreto plerumque utamur; tamen, si accurate loqui velimus, oportet illas à se invicem distingui. Per *Poema* enim (tertium illud vocabulum, quod in hujusmodi Dissertationibus sæpenumero occurrit) intelligendum est Opus Poetæ;
per

per *Poesin*, Actionem ; per *Poeticam*, Artem sive Habitum.

Quæ cum *harmoniam*, & *numerosam modulationem* sibi necessario adjunctam habeat ; ipsam cum Arte *Musica* conferre, ab instituto nostro non alienum videbitur. Præcipue, quando hæ Artes suavissimæ non solum necessitudine quadam naturæ inter se devinctæ sunt ; sed de facto etiam sæpissime conjunguntur : id quod in Odis præsertim fit, & Actionibus Scenicis, sive Theatralibus ; in quibus Poesis & Musica sibi invicem amicissime auxiliantur, se invicem comitantur, commendant, & exornant. In hoc etiam conveniunt, quod iisdem ingeniis semper arrideant : De iis loquor, qui literis imbuti sunt ; quoniam plurimi reperiuntur, Musicæ non solum amantes, sed & peritissimi, qui, ob eruditionis & doctrinæ inopiam, voluptatem istam nequeunt persentiscere, quam secum fert Poetica. Inter illos vero qui literatura instructi sunt, qui

qui harum Artium alteram amat, amat utramque; & qui alterius peritus est, vel utriusque est peritus, vel utriusque peritus esse cupit & exoptat. Quod proculdubio isti veterum fictioni ansam dedit, quæ Patronum & Poetices & Musices eundem Apollinem commenta est; ac Musis eximiam in canendo dulcedinem & peritiam, lyram, & citharam, aliaque istiusmodi instrumenta, tribuit. Musicam sub Poetica, tanquam illius partem, comprehendi voluisse videtur *Aristoteles*: * & quanquam rem isto modo statuere minus commodum videtur, cum Musica sit orationis expers; ut hæ tamen Artes species maxime cognatæ censeantur, res ipsa exigit. Aures sonorum numeris utraque mulcet & delectat; quanquam Musica modo longe perfectiori illud præstat, ad illam tamen Poetica multo propius hac ex parte accedit, quam solutus sermo, quantumvis sonorus & numerosus. In harmonia partium, earumque dispositione ambæ maxime consistunt; politioribus hominum in-

* Περὶ Ποιντικῆς, Cap. 1.

geniis conveniunt, eademque politiora efficiunt. Tanta denique inter illas necessitudo intercedit; ut vox *canere* Poetis cum Musicis semper communis fuerit. Hoc vero inter illas interest, quod Poetica sit Musica longe excellentior; eo quod ad illam constituendam pleraque omnia eruditionis genera ex necessitate exigantur; quod illa animum, hæc sensus, præcipue afficiat; quod major denique sit utilitas ex illa, quam ex hac, redundans.

Unde admonemur demum ut inquiramus, quisnam sit Poeticæ *usus & finis*. Is autem duplex vulgo & vere statuitur; *docere* scilicet, & *delectare*. Ad ultimum igitur definitionis nostræ membrum discutiendum tandem deventum est; quo asseritur, Poeticen institui *voluptatis hominum, atque utilitatis, gratia*: juxta *Horatianum* illud satis notum,

Aut

Aut prodesse volunt, aut delectare Poetæ.*

Hunc igitur esse duplicem ipsius finem, ut utile simul & dulce menti ingerat, inter omnes convenit; sed uter horum sit ejusdem finis *præcipuus*, etiamnum quæritur. Quisnam de facto *sit* præcipuus, ambigi forsan potest; sed quisnam *debeat* esse, nequaquam certe dubitandum est. In hac enim proculdubio, sicut & in aliis disciplinis, utile jucundo anteponendum est. Diversum quidem sentiunt ex hodiernis Scriptoribus nonnulli; voluptatem esse principalem Poeseos finem audacter asserentes. Neque diffitemur, ista illorum dicta scriptis eorundem optime convenire; cum in iis voluptati non solum præcipue studeant, sed eam legentibus propinent, etiam quatenus utilitati adversantem: testor turpia, quibus coelestem Artem inquinaverunt, poemata. Quod si rectam rationem consulere, ejusque imperio consultum esse volumus; quod prodest, magis quam quod placet,

* De Arte Poet. V, 383.

etiam in carminibus respiciendum esse, concedemus. Fateor quidem omnino oportere, ut etiam in iis, quæ severissimi sunt ingenii, & sanctissima tradunt virtutis præcepta, jucundi magna ratio habeatur; hoc enim discriminatur Poeta à Philosopho, quod, licet utriusque sit virtutem edocere, illud tamen alter faciat methodo quidem pressiori, sed & duriori; dogmata sua inculta atque aspera, Magistri & Doctoris more, definiendo, explicando, præcipiendo; idem alter præstet, præcepta sua exemplis involuta, & mira voluptate temperata, tanquam aliud agens, insinuando. Fateor quoque, voluptatem à legentibus atque audientibus plerumque magis sentiri, quam utilitatem, etiam ubi à Scriptoribus minus proponitur: quia menti, & potentiæ imaginatrici, illa sese fortius imprimit; imo & concedo, debere Scriptores dare operam ut ita res habeat. Hisce tamen omnibus non adversantibus, utilitas præcipuus Poeseos finis esse potest, ac debet: debet vero voluptas illius cau-

fa adjungi, & tanquam illius famula vel ministra adhiberi. Quando infantibus medicamenta vel mellita, vel inaurata, porriguntur; illud solum advertunt ægroti (medicis quidem ipsis ita volentibus) oculos suos, vel gustum, splendore, vel dulcedine, oblectari: At non esse hunc finem præcipuum à medentibus propositum, factis notum est.

Speñtat quidem hæc regula ad augustiores præsertim, & perfectiores, hujus Artis species; ac, præ cæteris, ad Poema Epicum, & Dramaticum. Neque enim contendimus, Epigrammata, Elegos, Versus amatorios, aliaque id genus carmina, ad homines in virtute erudiendos multum conferre. Quantum ad mores; sufficit, si hujusmodi scripta sint casta, & bonos mores non lædant: Nonnulla interdum scribunt Poetæ, non tam ut aliorum passiones commoveant, quam ut suis adblandiantur: Atque leviorum omnium istiusmodi carminum sicut voluptas præcipuus est, vel solus fortasse, effectus; ita à Scriptoribus vel præsertim,
vel

vel unice forsan, absque ulla culpæ macula, tanquam finis proponitur: Quanquam etiam ex minutioribus hisce id fructus percipitur, quod legentium & scribentium ingenia exinde acuantur, & excolantur; id quod ex omnibus communiter Poeticæ speciebus commodum accrescit.

Si quærat, quinam sint *impulsus reconditi*, & interiora momenta, *istius voluptatis*, quam ex *Poesi* perſentimus; sive quibus de causis mentes hominum hoc genere scribendi tantopere oblectentur: respondeamus, colligi id aliquatenus posse ex iis, quæ jam antea à nobis sparsim dicta sunt, & quæ posthac super diversæ materiæ argumentis forsan restant dicenda. Sufficiat impræſentiarum, nonnulla breviter delibare. In promptu satis causa est, cur grata sit *numerosa versuum harmonia*; cum sensus ipsos afficiat suavitas ista, quæ ex sonorum dispositione oritur: At multo majori voluptate perfunduntur ingenia hominum, per *rerum imagines pulchre depictas*

pietas, & mentibus vivide impressas. Cum enim veritatis omnes ex natura avidi simus; aliorum conceptus nostris congruere, non nisi cum lætitia quadam, vel gaudio,prehendimus: quoniam exinde colligimus, nostros esse veros, & rerum naturæ consentaneos. Jucundior autem est ista idearum assimilatio; quando oritur è subita, & ex improvviso facta, impressione: quoniam omnes impressiones, mentem vel dolore, vel lætitia, afficientes, eo magis ipsam afficiunt, quo minus speratæ sunt, & plerumque quo rapidiori motu perficiuntur; & eo sunt languidiores, quo tardiores: quod ab experientia, non minus quam à ratione ipsa, satis comprobatum est. Cum igitur illæ sint istiusmodi, quæ per Poësin factæ sunt; non est mirandum, Artem illam mentibus hominum tantam voluptatem ingerere: presertim cum isti, de quibus loquimur, conceptus tam eleganti verborum apparatu exornentur. Tribuenda est præterea hæc delectatio ingenito hominibus *imitationis* amoris;

C

mori; cuius rationem reddere posthac suo loco conaturi sumus. Ab his principiis profluere videtur voluptas ista, quæ ex *descriptionibus*, ista etiam, quæ ex *fictione*, nascitur.

Quæ à *versatili cogitationum flexu*, & *inopinatis earum transitionibus*, oritur voluptas, sicut & ea quam ex rebus *mirabilibus* percipimus, *novitatis*, atque *varieta- tis*, studio deberi videtur: quo homines semper trahuntur; quia (cum imperfecta sit mortalium felicitas) res, quibus aliquandiu immoramur, nauseam nobis & fastidium movent.

Ad *commotionem affectuum* quod spectat; cur eorum *nonnulli* eo sint jucundiores, quo concitatiores, causa satis constat: sed ex *miser- cordia*, *terrore*, *tristitia* ipsa, delectationem elici, plane admirabile videtur, atque unde id factum sit, difficile dictu. Et revera, ut hoc Argumentum pro merito excutiat; necesse est, intimas motu-
um

um animi causas penitus erui, atque ipsa felicitatis ac miseriæ humanæ fundamenta aperiri. Quod, cum integram sibi & justam Dissertationem dari postulet, intactum nunc temporis omittimus; de eo forsan fuse disceptaturi, quando ad *Tragædiæ* naturam specialius explicandam perventum fuerit.

Quænam ea sint, in quibus consistit utilitas Poeseos, à nobis jam antea breviter dictum est, atque omnibus satis notum. Neque minor est hujusce Artis dignitas, si ipsius *antiquitatem* respiciamus. Si ab amore cepit exordia (quod, *Vossio* assentientes, tanquam credibile supra proposuimus) religioni tamen prima incrementa & progressus debuit; eamque fere ab ipsis mundi primordiis celebravit: Imo & dubium est, in utro horum prius exercitaretur. Poesin religionis filiam nominat *Dacierius*: Et certum est, illam exercitam fuisse hymnis ferialibus, quæ in honorem Dei canebant primi homines diebus festis;

iis præcipue, qui post collectas messes instituebantur, quando primitiæ fructuum Deo oblatae fuerunt, ejusque laudes ob tanta beneficia decantatae. Progrediente tandem tempore, per nequitiam hominum factum est, ut Poesis, quæ à natura adhuc tota penderet, & Artis nomen sibi nondum adscisceret, varias sordes ac vitia contraxerit: A quibus ut purgaretur; cautum est tandem à viris sapientioribus, ut legibus & regulis constringeretur. Atque hinc demum orta est *Ars Poetica*.

Quinam illi fuerint, qui *carmina primi* cecinerunt, lis est inter doctos maxima. Illos inter se reperiendos fuisse, contendunt *Græci*; qui eo semper fuerunt ingenio glorioso, ut literarum omnium, atque artium, originem sibi arrogarent: *Orpheo* igitur, *Lino*, & *Musæo*, hunc honorem deferebant. Probat vero *Vossius** verisimile esse, istos Triumviros Poeticæ nunquam

* De Artis Poet. Natura p. 78, 79.

revera exstitisse; & nomina ista non esse propria, sed communia, ab antiqua *Phœnicum* lingua derivata. Ut ut illud sit (neque enim nobis in animo est tantillam controversiam enucleare) cum eodem *Vossio* sentimus, prorsus verisimile esse, Poësin à Pastoribus (adjicere liceat, vel ab Agricolis) inventam fuisse; & in *Græcia* quidem primitus celebratam, circa montes, fontesque, à veteribus toties decantatæ, *Heliconem*, *Parnassum*, *Aganippen*, *Hippocrenen*, *Pirenen*, aliosque; qui singuli idcirco Musis vel Apollini consecrabantur. At primam Poëseos originem *Græcis* nequaquam adscribendam esse, constat: Nam (ut differit vir doctissimus † jam memoratus) “ si rem ad sacræ
 “ Scripturæ lancem expendamus; satis patebit, eam gloriam potius deberi populo Dei, ac terris illis, unde gentes
 “ omnes originem traxere. Quippe apud Israelitas sua viguit Poësis; non

† P. 80, 81.

“ modo ante bellum Trojanum, sed e-
 “ tiam ante *Cadmi* in *Bæotiam* adventum,
 “ à quo *Græci* literas suas acceperunt.
 “ Imo, ut fugerent nos quæ de *Hebræo-*
 “ *rum* rhythmis, seu metris, dicuntur; *Mu-*
 “ *sicæ* tamen antiquitas satis doceret, car-
 “ minum originem Orientis populis de-
 “ beri: Nec enim dubium, quin cantus
 “ prope cum Mundi incunubilis cœperit.
 “ Atque hoc etiam ex eo confirmatur,
 “ quod *Jubal*, ἀυλητικὸς καὶ κιθαριστικὸς Inven-
 “ tor, ipsius *Adami* trinepos fuerit. An-
 “ tiquitus vero iidem fuerunt *Musici*, ac
 “ *Poetæ*.

Verum ut *Poeseos* originem altius
 repetamus, (quæ enim jam dicta sunt,
 prima quæ celebravit *Argumenta*, ac pri-
 mos ipsius *Auctores*, non primas ac im-
 mediatas ejusdem *Causas*, respiciunt) vi-
 dentur immediatæ illius causæ fundari in
 isto omnibus ingenito *Imitationis*, atque
Harmoniæ, studio. Illas perperam affig-
 nare videtur *Vossius*, qui tres hæc sequen-
 tes

tes statuit ; nimirum *Naturam, Conatum rudem carminis, & Artis perfectionem.** Naturæ vero nomine comprehendit tum *εὐπρίαν*, sive ingenii felicitatem ; tum *ἰμπλῶν*, sive impetum, quem Furorem Poeticum vocamus. Hæc quidem omnia maximi esse momenti, atque ad verum Poetam constituendum apprime necessaria, ultro concedimus ; utrum vero pro causis efficientibus Poeseos (de iis enim & ille, & nos loquimur) habenda sint, id dubitamus. Ingenii quidem felicitas omnino exigitur, ut quis *præclarus* Poeta evadat ; quærimus autem nos, quænam sint *causæ* generatioribus Poeseos in genere ; ad quam omnes, tam ingenii felicitis expertes, quam eodem valentes, ex naturæ propensione sunt proclives. Furor autem Poeticus non tam *causa*, quam *comes*, Poeseos censendus est : Neque Conatus rudis carminis est causa ejus, sed res ipsa potius, inchoata, & inferiori gradu imperfecta. Multo

* P. 63. & seq.

minus alicujus rei perfectio pro illius causa efficiendi haberi potest; quod etiam in terminis (quod aiunt) absurdum quoddam & præposterum sonat.

Petendum est igitur quod quærimus ex eo, quem diximus, Imitationis, atque Harmoniæ, amore: Huic principio referendum est, quod etiam apud gentes maxime barbaras conatus quidam Picturæ, Musicæ, & Poeseos reperiuntur. Quippe errant, qui illas gentibus solummodo politioribus, & per inventas artes excultis, competere existimant: illæ enim omnium sunt gentium; & humano generi, ex lege quadam Naturæ, conveniunt. Hoc igitur discriminis solummodo intercedit; quod ibi terrarum, ubi incolæ sunt moribus atque eruditione instructi, hæ artes etiam limatæ sint & perfectæ; ubi illi sunt inculti, hæ quoque eodem modo se habeant. Eas vero ibi etiam locum habere, testantur cantilenæ rudes & indoctæ, barbara musicæ instrumenta; ac rerum, hominumque, imagines, horrida quadam imperitia depictæ; quæ

quæ omnia apud Indos, & propemodum
feros Septentrionalium Nationum populos,
inveniri, a peregre proficiscentium itine-
rariis accepimus.

Cur autem homines Imitationis tantope-
re sint amantes, non alia, quam hæc, vi-
detur esse causa; quod studio naturali cu-
piant *scire*, & *posse*. Creare aliquod, vel
ex nihilo producere, Dei solius est omni-
potentis: Cum igitur homines nequeant res
ab origine facere; ad istius tamen potesta-
tis exercitium, quam maxime possunt, ac-
cedunt; quod nullo alio modo præstare
valent, quam ea imitando, quæ jam facta
sunt.

Quod Harmoniæ dediti sint, non est mi-
randum: quoniam ex justa partium pro-
portione & congruentia oritur totum illud,
quod pulchrum, formosum, vel venus-
tum, appellamus. Ex illa mundi fabrica
compingitur; & quo singulæ res sunt per-
fectiores, eo magis in harmonia consistunt.

Atque hæc de *origine & causis* Poeseos breviter dicta sunt. De antiquitate illius, quatenus cum *oratione soluta* confertur, non est quod multa differamus; cum extra dubium videatur, orationem solutam priorem esse tempore, & natura, licet posterior sit dignitate. Fuere quidem, qui Poësin antiquiorem esse contenderunt; de honore illius forsan solliciti, quæ falsis istiusmodi honoribus non indiget: At res ipsa, nec credi, nec quidem concipi, potest. Certissimum enim est, omnes, in discendo, a simplicioribus & facilioribus ad magis composita, & difficiliora, Naturæ ductu, ascendere: Homines igitur carmina prius eloqui, quam sermonem, perinde est ac si cursu, aut saltatione, valerent, priusquam pedibus possent insistere, vel humum certis vestigiis signare. “ Valde infirmum est
 “ argumentum (quod citat *Vossius*) * quo
 “ contrariam sententiam adstruere laborat

* P. 1, 2.

“ *Strabo*; quando ut antiquius esse car-
 “ men probet, sic scribit: *Etiam illud, quod*
 “ *oratio dicatur pedestris, argumento est, o-*
 “ *rationem è sublimi, & quasi vehiculo, de-*
 “ *scendisse in humum.* Nobis contra vide-
 “ tur (ut scite idem *Vossius*) pedestrem vo-
 “ cari, non quia ad eam velut è vehiculo
 “ descenderint, sed quia ex illa velut ab
 “ humo ascenderint: Nam ea quasi hu-
 “ mi graditur, si conferas cum carminis
 “ grandiloquentia: At non dubium, quin
 “ prius pedites simus, quam equites.” Qui
 plura velit, Ipsum consulat. *Artem*
 quidem Poeticam prius viguisse, quam *Ar-*
tem Oratoriam, sive celebres fuisse vates,
 priusquam præclari fuerint oratores, ex his-
 toria literaria manifestum est; at homines
 carmina prius locutos fuisse, quam fermo-
 nem solutum, fidem omnem & versimili-
 tudinem prorsus superat.

De *Natura, & Industria*, in re Poetica,
 si qua moveatur quæstio; sufficiet respon-
 sionem

60 De Natura & Origine

sionem *Horatianam* adhibere, qua nulla
præstantior excogitari potest:

† *Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est; Ego nec studium sine divite
vena,
Nec rude quid prosit video ingenium; alterius
sic
Altera poscit opem res, & conjurat amice.*

Si vero ita res habet; unde orta est, aut
quomodo vera est, ista sententia, quæ om-
nibus in ore versatur, *Poeta nascitur, non
fit?* cum, *Horatii* iudicio, & nascatur
Poeta, simul & fiat. Respondemus, per
vulgare istud effatum hoc tantummodo in-
telligi debere, in Poesi vim naturæ potius ex-
igi, & plus valere, quam artis laborem & cul-
tum; licet utrumque ad præclarum vatem
formandum necessario exigatur. Carmina
ingenium spirantia scribentem, artis licet
prorsus indigum, laudamus sæpenumero,

† De Arte Poet. V. 408.

&

& admiramur ; at igne & impetu Poetico carentem, legum & regularum quantumvis religiose tenacem, semper negligimus, vel damnamus. Illius quidem socordiam atque incuriam reprehendimus ; hujus vero insulsam præceptorum observantiam, & castigatissimam hebetudinem, summo cum fastidio atque indignatione, spernimus, & averſamur. Quod autem *Horatius* ambo hæc pari prorsus necessitate exigi existimâsse videatur, parum refert ; cum non sit expectandum, ut quis præcepta, brevitate tanta, & versibus constrieta, tradens, omnia rerum discrimina accuratius perpendat. Vigere etiam potest sententia modo memorata ; quia fœcunditas naturæ in *Poesi præcipue*, & magis quam in aliis omnibus Scientiis, sive Artibus, requiritur ; quia denique ad illam constituendam exigitur ingenium quoddam *peculiare*, quod *raro* occurrit, & *in paucis* admodum deprehenditur.

Atque

Atque hinc etiam ex parte factum est; quod vatibus *inspiratio* quædam, sive *afflatus divinus*, tribueretur. *Ex parte* inquam; quia hujus rei causa præcipua videtur esse Furor iste, sive Impetus pene plus quam naturalis, quam Græci *ἑνθουσιασμός* appellant; quo Poetæ à cæteris Scriptoribus distinguuntur. Illos à Deo re ipsa agitato non fuisse, (si illos excipiamus Poetas, qui ipsius consilia hominibus tradiderunt) neque hodie ab illo agitari, non opus est ut probemus: eisdem autem Numine fuisse afflatos, non solum Poetas dixisse, sed & Ethnicos revera credidisse, pro certo habendum est. Hinc oborta non vulgaris ista reverentia, qua celebres hujusmodi Scriptores populus prosequabatur: Hinc Sacros illos, & Divinos, nominabant: Hinc ista Musarum, & Apollinis, aliorumque nonnunquam Numinum, invocatio; quæ non nisi in Poeticorum operum exordiis reperitur.

In hujusmodi fabulis, quæ temporis progressu Poesi adhæserunt, atque etiamnum adhærescunt, examinandis, earumque sensu interiori investigando, tempus terere, nobis non volupe est. Id pensi illis relinquimus, qui Mythologi appellantur: Exponant illi (si ita visum est) quid sibi velit biceps iste *Parnassus*; novenus Musarum numerus; Equus ille alatus, cui nomen *Pegasus*; & qua ille de causa Fontem istum celeberrimum ungula sua aperuerit. Hoc solummodo observatum velim, esse hæc omnia sordes Poeseos, & à Gentilismi vitiis profluxisse; qui Poeticam, non minus quam Religionem, nugis suis puerilibus dehonestavit: & par esse, ut nos, quibus clarior veritatis lux affulsit, ridicula hujusmodi, & usque ad fastidium decantata, commenta discamus tandem contemnere; & Poeticam, sicut & veram Religionem, à falsæ Religionis rudibus & quisquiliis expurgare.

Sunt

Sunt & alia quædam leviora; quæ leviter tantum tacta præterire sufficiet. Lauro & hedera, apud veteres, coronabantur Poetæ; ut per istas plantas semper virentes, tam hyeme, quam æstate, indicaretur immortalitas ista, quam hi Scriptores & sibi conciliant, & aliis largiuntur. Musis consecrati fuerunt montes, silvæ, fontesque; quia, urbium fumos & strepitus evitantes, rus & solitudinem plerumque amant Poetæ, quo magis vacui, & à curis liberi, Arti suæ suavissimæ operam impendant;

Carmina secessum scribentis, & otia querunt:*

quoniam etiam varia ruris amœnitas carmina ex iis, mira facilitate, elicit.

Quæri denique potest, ac debet, (neque certe levis est ista percunctatio) Ars Poetica, & Oratoria, quomodo convenient, &

* Ovid. Trist. 1. Eleg. 1.

differant

differant. Ut breviter & generaliter (quod aiunt) impræsentiarum respondeamus; *Eloquentia* utrique communis est, & ita dividi debet, ut duplex sit Eloquentia, altera Oratorum, Poetarum altera: Quæ igitur Elocutionem universam respiciunt, utrique Arti pariter conveniunt. Qualia sunt argumenta quibus tum Oratores, tum Poetæ, laudant homines, facta, res; quibus utuntur in adhortando, gratulando, consolando, & similibus; quibus iram, amorem, misericordiam, cæterosque affectus, concitant: Eodem modo mores distinguunt pro ætate, ac fortuna, vitæque conditione: Verborum, sententiarumque luminibus tum Oratio, tum Poema, exornatur; in utroque dictio redditur sublimis, vel tenuis, item gravis, florida, vel aspera. Hæc enim omnia ad universam (ut dictum est) Elocutionem spectant; ex iisdem petuntur Inventionis locis; & vel Oratorum, vel Poetarum, exemplis illustrantur. De harum itaque Artium altera disceptantes vix fieri potest quin nonnulla discutiant, quæ utrique

utrique sunt communia. Multum nihilominus inter illas interest ; & variis, præter metricos numeros, notis, Poesis ab Oratoria discriminatur ; Stylo prorsus peculiari, Fictione, effusis Descriptionibus, Furore Poetico, & (ut cætera omittam) Licentia ista, quæ Oratoribus denegatur, & in qua bene exercenda, & judicio attemperanda, Poetæ plurimum conspicitur. Digna sunt hæc omnia, quæ accurato & speciali examine discutiantur ; atque erit forsân, ut ea fusc aliquando tractemus.

Ad technicas metri liges, ac carminum pedes, variasque eorum species, quod attinet ; Grammaticis id operis damus, ut syllabarum quantitatem & scanfionem (quam vocant) metiantur, Dactylos, & Spondæos, Trochæos, & Iambos, Versus Heroicos, Elegiacos, Alcaicos, Sapphicos, Anapæsticos, aliosque plurimos, quibus abundat Poeseos fœcunditas, expendant. Non, quod contemnenda nobis ista videantur ; sed quod Pueris, non Academicis, sint explicanda.

plicanda. Neque nostri est instituti, in arena tam sterili atque arida versari, vel circa exteriorem Poeseos corticem ludere; sed ipsius penitissimos recessus rimari, & non tam de verbis, quam de rebus, differere.

PRÆ-

PRÆLECTIO

QUARTA, &c.

De Stylo Poetico.

Quid sit Stylus: Et in quo illius Venustas consistat. Poeticæ Stylum adeo peculiarem esse, ut multæ sint locutiones Vatum scriptis elegantissimæ, quæ prosaicis usurpatæ etiam Grammaticæ leges violant. Allegantur Exempla. Alias esse locutiones, quæ, licet prorsus Poeticæ non sint, carminibus tamen multo potius quam prosæ conveniunt. Possè nihilominus venustum carmen constari ex iis quæ tum soluto, tum metrico, Sermoni sunt communia. Poeticæ peculiare esse, Rem integram per Adjunctum aliquod exprimere. Multa exprimere Paraphrastica dictione, & exiguis Descriptionibus. Specialia pro generalibus eleganter usurpare. Poësin rerum imagines melius & fortius animo imprimere, quàm Profam. Stylus Poetico pene peculi-

ares esse Descriptiones. Figurativas locutiones Poeticis Scriptis multo satius convenire, quam Prosaicis; & quâ de causâ. De recto, & pravo, Metaphorarum usu. De Libellis Rhetorices Elementa tradentibus. Rem unam eandemque diversis modis interdum eleganter, interdum male, exprimi. Facta super hoc Argumento, aliisque, inter Virgilium & Ovidium Comparatio. Evitandam esse, quantum commode id fieri potest, eorundem verborum repetitionem. Sonorum, & dispositionis verborum, magnam habendam esse rationem. Errare illos, qui Ovidium, Claudianum, aliosque, Virgilium versificatione superare existimant. De versibus qui sono, & numerorum fluxu, res exprimunt. De versibus mutilatis, qui in Æneide passim occurrant. Scriptores hodiernos, in Virgilio hæc ex parte imitando, licentiam usurpare sibi baud permittendam. Et quantitatis leges nimis audacter violando. De vero & eleganti Epithetorum usu. Duo eorum genera statuuntur. De iis, quæ substantivis suis Ideas penitus novas, & distinctas, addunt. De iis quæ ad generalem Substantivorum naturam propius accedunt; & ad rem illustrandam atque explicandam usurpantur, licet conceptum prorsus novum non adferant. Librum qui Gradus ad Parnassum inscribitur, aliosque istiusmodi, Tironibus officere. Alia Epithetorum genera. De Epitbetis supervacuis, & redundantibus. Falli illos ex altera

tera parte, qui perpauca Epitheta volunt usurpari. Quando fortissime & summa cum *ἀναγκῇ* res sunt exprimendæ, ab Epithetis omnino abstinendum. Omnia Adjectiva & Participia, non esse Epitheta. Recensentur diversæ Styloꝝ Species. De Stylo Sublimi, Turgido, & Humili. De Stylo Acri, vel Mordaci. De Stylo Florido. Alia Styloꝝ genera. Variandum esse Stylum; & eundem scribendi tenorem non esse servandum. Stylum Comædiæ non esse Poeticum. Movetur Quæstio de Comædiis a Nostratibus Lingua Anglicana conscriptis. Et de Comædiis Gallicis. Quinam sit Nexus inter Venustatem Dictionum & Venustatem Conceptuum.

CUM nobis propositum sit, istam, quæ à Poetis usurpatur, scribendi, atque cogitandi, rationem discutere; oportet ut in primo limine hoc præmonemus, plurima esse, ad argumentum, quod præ manibus habemus, spectantia, quæ verbis vix sunt assequenda, sed multo commodius mente possunt concipi, quam dictis proferri. Verum esse hoc constabit cuivis exploratum habenti, Poetis quam sit delicatæ atque elegantis naturæ;

turæ; quam varia sint illi rerum, vocumque, discrimina, intervallis perquam exiguis diffita, & tenui admodum filo pendentia; in quibus tamen tota sæpenumero cogitationum, ac styli, elegancia vertitur: quæ animo licet satis distincte concipiantur, sermone tamen (præ verborum defectu) nequeunt explicari. Ingenio Poetico valentibus, vatum optimorum lectione exercitatis, & ea quæ legunt diligenter animadvertentibus, usu veniet ut hæc omnia probe calleant: Grandiora illa, sed & crassiora, quæ Dissertationis materies fieri possunt, pro virili exponemus.

Priusquam progrediamur; observare expedit, tam arctum esse, vel saltem debere esse, nexum inter *scribere & cogitare*; ut fieri nequeat quin de Stylo differentes nonnulla ad modos cogitandi spectantia obiter perstringant. Necessè est igitur, ut nos nunc temporis id faciamus: De *Stylo* tamen Poetico *præcipue* agimus; de Cogitationum venustate fusius & enucleatius

cleatius disceptare proxima vice statuentes, eique Argumento integram Dissertationem destinantes.

Styli nomine intelligimus scribendi rationem, cuilibet Scriptori, vel Arti, & Disciplinæ, propriam; five illud, per quod Scripta, & Scriptores, à se invicem maxime discriminantur. Consistit autem ipsius venustas in verba ita deligendo, atque inter sese connectendo, ut Conceptus animi, & dilucide innotescant, simul & pulchre exornentur. Poetis plurima est Styli diversitas; quoniam unaquæque Artis divinæ species dictionem sibi pene propriam habet; quas singulas in hac Dissertatione recensere, & breviter tantum delibare, statuimus; de iis forsan prolixius disceptaturi, quando ad istas species seorsim examinandas pervenerimus. De Stylo Poetico *in genere* præsertim nunc agitur; quo Vatum scripta à prosa, five soluta oratione, distinguuntur.

Is autem adeo *peculiaris* est, & à nudo sermone tantum discrepat; ut plurimæ sint *locutiones apud Poetas usitatissimæ*, & in primis *elegantes*, quæ *scriptis prosaicis* usurpatæ etiam *Grammaticæ leges violant*, nec sine solœcismo admitti possunt. Harum multa sunt exempla; quæ perpetua observatione ad certas regulas reducenda sunt. Non abs re erit, eorum nonnulla in medium proferre. Adjectiva, & Participia, ad situm, vel partem corporis, spectantia, eleganter regunt Accusativum Nominis sequentis; per imitationem Græci idiomatis. V. G. * *Stratus membra sub arbuto*; *Æro caput fulgens*; *Saucius ora*; *Lacerum crudeliter ora*; aliaque istiusmodi.

Adjectiva neutrius generis, numero singulari, interdum etiam plurali, pro Adverbiis usurpantur. Ut, † *Triste micans*; *Dulce ridentem Lalagen amabo*, *Dulce loquentem*;

* † Horat. & Virgil. *passim*.

Cometa ferule rubens ; Torva tuentem ; atque id genus plurima.

4

Multa Adjectiva Genitivum regunt, modo loquendi prorsus poetico. ^a *Irritus incepti ; Non modicus voti ; Melior dextræ ; Pubes læta laborum ; Egregius linguæ ; Prævus togæ ; Inglorius ausi ; Anbelus laboris ; Integer vitæ, scelerisque purus ; Lassus maris, & viarum, militiæque ; Seri studiorum ; Fortunatus laborum ; Fessi rerum ; Trepidum rerum ;* atque innumera idem prorsus sonantia. Sæpiissime etiam, & pari elegantia regunt modum infinitivum. ^b *Orpheus blandus ducere quercus ; Superare pugnis nobilis ; Celer sequi ; Vultus nimium lubricus aspici ; Durus componere versus ; Adria facilis moveri ; Fortis tractare serpentes ; Doctus Phæbi dicere laudes ; Cantare periti ; & similia.*

Adjectiva numerum, vel multitudinem, denotantia, una cum Substantivis suis, singu-

a b Horat. & Virgil. *passim.*

lari numero efferuntur. Ut, c *Populus frequens; Multa rosa; multa victima; Innumera ovis; Quam multo repetet Græcia milite; Licet illi plurima manet lacrima.*

Ut alias denique observationes omit-
tam; quædam Adjectiva, quæ vulgari
sermone Substantivis suis conveniunt, in
genus neutrum, & numerum pluralem,
convertuntur; substantiva autem in casum
genitivum. Ut, d *Ultima mundi; Ardua
montis; Cuncta terrarum; Prospera rerum;
Dura rerum; Aspera ponti; Acuta belli;
Strata viarum; Opaca locorum; plurima-*
que eodem pertinentia.

Infinitus essem; si cuncta, quæ sub
hisce regulis comprehendere possunt, exem-
pla recensere conarer; cum Poetarum op-
timatorum fere omnem paginam compleant,
præsertim Lyricorum: Quia Lyricum ge-
nus scribendi dictione gaudet omnium maxi-

c d Horat. & Virgil. *passim.*

me poetica, & peculiari; quod colligere est ex eo, quod pars maxima exemplorum, quæ supra adduximus, ex Odis *Horatianis* citentur. At multæ sunt præterea locutiones omnino poeticæ; quæ licet in nullam seriem, sive censum, possint redigi, legentibus tamen *sparsim* occurrunt; & dignissimæ sunt, quæ eorum mentibus penitus infigantur. Cujusmodi sunt apud *Virgilium* innumera;

— *dederatque comam diffundere ventis* *.

*Ut cum carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula
tendens
Fertur equis auriga, neque audit currus ha-
benas* †.

Et multa apud *Juvenalem*;

Æneid. Lib. 1. V. 323. † Georg. Lib. 1. V. 512.

Sic

*Sic laudamus equum, facilis cui plurima pal-
ma*

*Fervet, & exultat rauco victoria Circo:
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cu-
jus*

*Clara fuga ante alios, & primus in æquo-
re pulvis. ||*

Præcipue vero apud Lyricorum Princi-
pem ;

a ——— amat

Janua limen.

b ——— & adeptus Hector

*Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Graiis.*

c *Qua pinus ingens, albaque populus,
Umbram hospitalem consociare amant.*

*Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo.*

|| Sat. 8.V. 58. a Horat. Lib. 1. Od. 25. b Lib. 2.
Od. 4. c Od. 3.

d *Quis multa gracilis te puer in rosa
 Perfusus liquidis urget odoribus,
 Grato, Pyrrha, sub antro?
 Cui flavam religas comam,
 Simplex munditiis?*

e *Vivet extento Proculeius ævo,
 Notus in fratres animi paterni;
 Illum aget, penna metuente solvi,
 Fama superstes.*

f *Brachia, & vultum, teretesque suras,
 Integer laudo; fuge suspicari,
 Cujus octavum trepidavit ætas
 Claudere lustrum.*

Sed supersedendum est exemplorum citatione; quanquam ea, quæ adduximus, nullam confido cuiquam molestiam fecesse: cum suavissima sint elegantiae poeticæ specimina, & ad illud quod hac de re dictum

d Lib. 1. Od. 5, e Lib. 2. Od. 2.
 f Lib. 2. Od. 8.

velim

velim illustrandum apprime conducant. Omnia allegare, quæ huc referenda sunt, quid aliud esset, quam eorum, quæ ab optimis Vatribus scripta sunt, maximam partem recitare? In hac enim loquendi ratione, quæ sibi propria est, Styli poetici venustas potissimum consistit: Ut eam igitur penitus intelligant, sibi que familiarissimam habeant, omnibus summa ope nitendum est, qui Arti, qua de agimus, amoenissimæ operam impendunt.

Neque linguæ Latinæ & Græcæ solummodo convenit, quod Stylus Poeticus nudæ orationi tam sit dissimilis, & tot eloquiū discrimina sibi propria habeat: Omnibus linguis idem accidit; tam hodiernis, quam antiquis; tam nostræ *Anglicanæ*, quam aliis. Atque hinc fit, quod quamlibet linguam discentibus longe plura occurrant difficilia, in Poetis, quam in prosæ Scriptoribus, evolvendis. Cur autem illis usitata sit tanta varietas dictionum, à pedestri sermone semotissimarum, hæc vi-

detur esse causa ; quod Poesis, cum sit peculiaris quædam cogitandi ratio, scribendi etiam, & loquendi, rationem non minus peculiarem affectet, ut à soluta oratione, quantum fieri potest, discriminetur. Æquum est præterea, ut, cum brevibus carminum cancellis constricta sit, major illi, quam prosæ, diversitas dictionis concedatur ; per quam istius difficultatis incommodo aliqua ex parte possit subveniri.

Atque hæc sunt omnia pure poetica, quæ perpulchra sunt, dum versibus includuntur ; si vero in prosam resolverentur, omnino inepta essent & incongrua ; materiam vatum sparsam, & luxatam agnosceres ; atque, ut loquitur *Horatius*,

—— *Invenias disjecti membra Poetæ* *.

Aliæ sunt locutiones quam plurimæ, quæ,

* Lib. 1. Sat. 4. V. 62.

licet pro omnino poeticis non sint habendæ, carminibus tamen multo potius, quam libero sermoni, conveniunt : Et licet ab Oratore, vel etiam Historico, recte forsan possint usurpari, dummodo parce & caute adhibeantur ; si tamen frequentius occurrant, vitia sunt in oratione non levia, atque *ambitiosa nimis ornamenta*. Quales sunt istæ ; *Campus pinguis sanguine ; Vela vento turgida ; Duces sordidi pulvere honesto, vel non indecoro ; & similia.*

Quanquam autem hæ, de quibus adhuc egimus, dictiones, vel *omnino*, vel *præcipue* poeticæ, ad carminis venustatem, maxime, & præ cæteris, conducunt ; potest tamen venustum carmen compingi ex iis solis, quæ tum soluto, tum metrico, sermoni sunt communes : Id quod sæpissime, & non sine laude, factum est. Sufficiat autem unum allegare exemplum, ex *Horatii* Odis desumptum ;

Sæpius

*Sæpius ventis agitur ingens**

Pinus, & celsæ graviore casu

Decidit. res, feriuntque summos

Fulmina montes.

Istis versibus, perpulchris licet, nulla est phrasis, nulla vox, quæ prosæ non conveniat. Observandum est autem, hæc quoque, & his consimilia, verbis transpositis, metro spoliata, ab elegantia sua penitus excidere. Quanquam enim verba singula, in se spectata, à prosaica elocutione minime abhorrent; est tamen nescio quid discriminantis ingenii, quod Poesin à pedestri oratione eousque distinguit, ut quæ metro ligata magnopere legentibus arrident, eadem soluta displiceant, & inconcinna videantur; licet istius rei nulla sit causa, quæ verbis possit enunciari.

Hoc etiam Stylo Poetico ferè peculiare accedit; quod sæpissime rem exprimat,

* Horat. Lib. 2. Od. 10.

rem ipsam non aperte nominando, sed speciale aliquod concomitans solummodo, vel adjunctum; per quod mens ad rem integram concipiendam, grata quadam conceptuum gradatione, & mira cum voluptate, deducitur. Ut apud *Virgilium*,

* *Depresso incipiat jam tum mihi taurus
aratro*

Ingemere, & sulco attritus splendescere vomer.

alibi;

† — *prunis lapidosa rubescere corna.*

atque eodem libro;

|| *Impositos duris crepitare incudibus enses.*

Hæ quidem, atque hujusmodi, ad descriptionum classem possunt referri; sunt tamen

* Georg. Lib. 1. V. 45.
|| V. 540.

† Georg. Lib. 2. V. 341.

descriptiones

descriptions brevissimæ, atque imperfectæ; quanquam (si ita loqui liceat) eo ipso sunt perfectiores, quod sint imperfectæ. Nolunt enim mentes hominum omnia sibi ob oculos ab aliis poni; sed jucundum est ipsis quædam sine verbis concipere, & à dictis ad non dicta transire.

Alia sunt non pauca, quæ *paraphrastica* locutione, & brevibus, sive uno & altero carmine contentis, *descriptionibus*, exprimere malunt Poetæ, quam nude & simpliciter proferre. Norunt omnes exiguas illas (de fusioribus enim hic non loquor) temporis matutini, nocturni, meridiani, & vespertini, descriptiones: ut,

a Oceanum interea surgens Aurora reliquit.

*b Vertitur interea cælum, & ruit Oceano
nox.*

a Æneid. Lib. 11. V. 1.

b Lib. 2. V. 250.

c Nunc

c *Nunc etiam pecudes umbras & frigora
captant,*

*Nunc virides etiam occultant spineta la-
certas.*

d *Et jam summa procul villarum culmina
fumant,*

*Majoresque cadunt altis de montibus um-
bræ.*

Hyemis etiam, Æstatis, Veris, & Autum-
ni; ut,

e *Vere novo, gelidus canis cum montibus
humor*

Liquitur, & Zephyro putris se gleba resolvit.

f ——— *Jam venit Æstas*

*Torrida, jam læto turgent in palmite
gemmæ.*

Aliarumque rerum innumerabilium: Quæ

c Eclog. 2. V. 8.

e Georg. L. 1. V. 43.

d Eclog. 1. V. 83.

f Eclog. 7. V. 47.

apud

apud Poetas admodum venustæ sunt ; à
prosaicis vero Scriptoribus si usurparentur,
omnino ineptæ essent, & ridiculæ.

Amant præterea Poetæ (quod etiam
his peculiare est) homines, locos, fluvios,
montesque, variis nominibus, à quolibet
eorem *Adjuncto* desumptis, denotare ; quod
adeo notum est, ut exemplis (quæ infinita
sunt) non opus sit. Iisdem etiam usitatif-
simum est, *specialia* pro *generalibus* usur-
pare ; ut apud *Virgilium* ;

* — *Vestro si munere tellus*
Chaoniam pingui glandem mutavit arista,
Poculaque inventis Acheloïa miscuit uris.

Et alibi ;

† — *Quot Ioni veniant ad littora flu-*
sius.
Apud *Horatium* ;

* *Georg. 1. V. 7.* † *Georg. 2. V. 108.*

^a *Trisittiam*

a — *Tristitiam & metus*
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis. —

alio loco ;

b — *Nec mare Caspium*
Vexant inæquales procellæ.

& paulo post ;

b — *aut Aquilonibus*
Querceta Gargani laborant.

Huic modo scribendi non exigua inest elegantia ; quæ hinc oritur, quod mentes hominum amoena rerum specialium varietate, quæ novum quiddam subinde repræsentant, mirum in modum releventur, & recreentur ; iisdem vero perpetua generalium, quæ semper sunt eadem, repetitio ingrata sit, & legentibus displiceat.

a Hor. Lib. 1. Od. 6.

b Lib. 2. Od. 9.

Quan-

Quanquam videri forsan potest, solutam orationem habiliorem esse ad conceptus exprimendos, eo quod nullis metri vinculis constringatur; certissimum tamen est, Poësin rerum imagines melius & fortius animo imprimere; idque elegantissima quadam brevitate, quam elocutio prosaica nequaquam potest æquare. Quamvis innumera sint istius generis, identidem occurrentia, exempla; nullum tamen magis idoneum proferri potest, quam *Horatianum* illud;

* — *enitescis*

*Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.*

Locutio prorsus Poetica; & non tantum pulcherrima & venustissima, sed etiam ad rem penitus exprimendam aptior, ullâ, quam solutus sermo potest suppeditare.

* Lib. 2. Od. 8.

Stylo

Stylo præterea Poetico pene peculiare sunt *descriptiones*. Fatendum est quidem, in scriptis etiam prosaïcis multas reperiri; sed istæ, vel male, vel caute admodum, adhibentur; vel scripta ipsa sunt istiusmodi, ut ad Poetices naturam quam maxime accedant, & ab ea descriptiones suas mutu-entur. Describunt quidem optimi Historici res, locos, homines, quibus descriptis opus est; id vero faciunt, non tam ornamentum gratia, quam ex necessitate; quo luculentius narrationis series legentibus in- notescat. Nonnulla etiam describunt Ora- torum optimi, quando ad affectuum com- motionem illud conducit. At neque hi, neque illi, in effusiores descriptiones eva- gantur, solummodo decorationis causa; quod sæpissime, & non sine summa laude, faciunt Poetæ; qui hujusmodi depictioni- bus utuntur, non tantum ut passiones ex- citent, sed ut ingenium etiam oblectent; & vel generalia, vel specialia, vel breviter, vel prolixius, pro re nata describunt. Ad hanc quidem artem laudabiliter exercendam, maturo

matureo iudicio opus est; & nihilo magis se prodit puerile ingenium, quam descriptiones è materia quam tractat minime subnascentes, & ad rem parum facientes, tantum ostentationis causa, subnectendo. Iis vero nihil pulchrius, si recto cum iudicio earum delectus fiat; nihil Poeticæ convenientius; pauca eidem magis peculiariora. Prosæ enim Scriptores non tantum nolunt describendi artem æque exercere, ac Poetæ; sed revera etiam non possunt. Nam cum Poësis in imitatione maxime consistat; inest illi ea vis describendi, quæ concipi tantum potest, verbis minime explicari, quæque soluto sermoni omnino deest. Potuit Historicus prodigia, sive portenta, quæ *Julii Cæsaris* mortem comitabantur, posteris tradere; at fieri nequii, ut verbis æquaret istam eorum descriptionem plane admirabilem, quam apud *Virgilium* comperimus. Inter ea, v. g. recensere potuit stupendam *Ætnæ* eruptionem; at nullas voces potuit excogitare, quæ illam menti æque representarent, ac versus isti;

* — Quoties

* — Quoties Cyclopum effervere in agros
Vidimus undantem, ruptis fornacibus, Æt-
nam,

Flammarumque globos, liquefactaque vol-
vere saxa?

Si id præstare voluisset Historicus, quod facit idem *Virgilius*, quarto *Æneidos* libro; narrare proculdubio potuisset primo limine, v. g. *Didonem* amore jam antea concepto *Ænean* perditæ amâsse. Sed nullus sermo metri expers specialem atque interiorem morbi, quo laboravit, naturam ita potest animo ingerere, ut ea, quæ in istius narrationis initio admiramur, carmina :

† *At Regina, gravi jamdudum saucia cu-
ra,*

Vulnus alit venis, Et cæco carpitur igni.

Quæ autem in sequentibus leguntur nulla certe prosæ vis valet assequi. Illud, e. g.

* *Georg.* 1. V. 471. † *Æneid.* Lib. 4. V. 1.

quod

quod post victimas Diis oblatas, & oracula consulta, subnectit Poeta:

|| *Heu! vatum ignaræ mentes! quid vota
furentem,*

*Quid delubra juvant? est mollis flamma
medullas*

*Interea, & tacitum vivit sub pectore
vulnus.*

Admiranda quidem tota est ista descriptio; & vim Poeseos, quatenus à soluto sermone distinctæ, satis indicat. Paucula exinde desumpta jam citatis liceat adjicere. Reginam amore ægram & pereuntem describens Poeta, antedictis hæc subjungit:

* *Nunc eadem, labente die, convivium quærit;*

*Iliacosque iterum demens audire labores
Exposcit, pendetque iterum narrantis ab ore.*

Et, quibusdam interjectis:

|| V. 65.

* V. 77.

† *Sola*

† *Sola domo mæret vacua, stratisque relictis
Incubat ; illum absens absentem auditque
videtque ;*

*Aut gremio Ascanium, genitoris imagine
capta,*

*Detinet, infandum si fallere possit amo-
rem.*

Inter ea, quæ infelicis ejusdem Reginae
mortem prædixere, monita, referre potuit
solutus sermo funebrem Bubonis cantum ;
at neutiquam æquare duorum, qui sequun-
tur, versuum ineffabilem elegantiam :

|| *Solaque culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri, & longas in fletum ducere vo-
ces.*

Quanquam exemplorum plus satis forsan
adduxi ; unum tamen nequeo non adjicere,
quod omnem laudem atque admirationem
prorsus excedit. *Tityi* descriptionem intel-

† V. 82.

‡ V. 462.

ligo,

ligo, apud Inferos pœnas dantis, sexto Æneidos libro:

* *Necnon & Tityon, terræ omniparentis
alumnus,*

*Cernere erat: per tota novem cui jugera
corpus*

*Porrigitur; rostroque immanis vultur ob-
unco*

*Immortale jecur tundens, fœcundaque pœnis
Viscera, rimaturque epulis, habitatque sub
alto*

*Pectore; nec fibris requies datur ulla re-
natis.*

Ex dictis abunde, uti arbitror, constat;
Stylo poetico eam vim inesse, ad res pul-
chre & juxta naturæ normam describen-
das, quæ solutæ orationi deest, quantumvis
facundæ & eleganti.

* V. 595.

Obfer-

Observandum est præterea, *figu- Prælectio*
rativas locutiones multo frequentius *quinta.*
 in Poeticis, quam in Prosaicis, scrip-
 tis occurrere; iisdemque multo satius con-
 venire. Quia Poesis in verborum & sen-
 tentiarum decoratione, in descriptioni-
 bus concinnandis, rerumque imaginibus
 menti exhibendis, multo magis consistit.
 Quanquam enim fucata, & nimis splendi-
 da respuit ornamenta; eam tamen, ex na-
 tura sua, soluto sermone ornatorem esse,
 res ipsa indicat. Ex iis, qui vulgo re-
 censentur, Tropis, & Figuris, multi *nun-*
quam, alii non nisi *raro* admodum, & *par-*
ce, orationi liberæ adhibentur; alii inte-
 rim eidem optime conveniunt; *Ironia*, v.
 g. *Metonymia*, *Synecdoche*, & *Metaphora*.
 Harum vero ultima præcipue carmini ma-
 gis, quam prosæ, convenit; propter cau-
 sam modo allatam. Sunt quoque ex Tro-
 pis, & Figuris, nonnulli, adeo omnibus
 noti, & naturæ convenientes; ut vel in
 colloquiis, & sermone communi, quotidie,
 etiam à vulgo usurpentur: Cujus gene-
 ris

ris sunt Tropi modo memorati, aliique. Metaphoris quidem nihil pulchrius, vel venustius; si in iis deligendis maturum iudicium cum ingenii acumine jungatur: hoc est, si ex natura ipsa petantur hæ figurativæ dictiones, si ideas connectant sibi invicem revera cognatas, si sensus denique alienus à vero & proprio parce detorqueatur. Iisdem vero nihil inceptius, nihil magis ridiculum, vel absurdum; si in earum delectu contra hæc leges peccetur: quod à Scriptoribus præsertim neotericis, atque hodiernis, non sine insigni eorum opprobrio, sæpissime factum est.

Elegantissimum, & rerum naturæ optime congruentem, metaphorarum usum nihil magis indicare potest, quam istæ quæ ab animalibus, atque etiam ab hominibus, ad plantas & arbores transferuntur. Quia cum illis vita quædam (ea scilicet, quæ vegetativa dicitur) tribuatur, & revera inest; facillimus ab iis ad ea, quæ sensu maxime

maxime proprio *viventia* appellantur, fieri potest transitus. Atque hinc fit, quod non solum in Poetarum, verum etiam in omne genus prosæ Scriptorum, libris, quin & in familiari sermone, de *vita* & *morte* arborum atque herbarum, de earum etiam *sanitate* & *morbis*, tam variae occurrant locutiones. Quinetiam *passiones*, & *affectus* humani, iis sæpe numero attribuuntur: Vulgo enim dicuntur plantæ (ut alia omittam) hoc vel illud solum *amare*, vel *odisse*: Et apud *Virgilium* hæc de iis legimus;

* *Sponte sua quæ se tollunt in luminis auras,
Infæcunda quidem, sed læta, & fortia, surgunt.*

Et paulo post;

† *Exuerint silvestrem animum, cultuque frequenti,*

* Georg. 2. V. 47.

† V. 51.

E

In

In quascunque voces artes, haud tarda sequentur.

Atque alibi eodem libro;

¶ *Inque novos soles audent se gramina tuto
Credere, nec metuit surgentes pampinus Austros.*

Aliae sunt multae, diversi generis, Metaphorae; quae licet audaciores possint videri, & revera sint, naturae tamen optime congruunt, & perelegantes omnino censendae sunt. Ut *Virgilianum* illud;

‡ *Insequitur nimbus peditum;*

Et alibi,

a — *It toto turbida caelo
Tempestas telorum, & ferreus ingruit imber.*

‡ 332. † *Aeneid.* Lib. 7. V. 793. a Lib. 12. V. 283.

Omnes

Omnes tamen hujusmodi sublimiores Metaphoræ summo cum judicio sunt usurpandæ; quia maximum est periculum, ne nimis duræ fiant, & Stylus per illas turgidus & ventosus evadat.

Quoniam de figurativis dictionibus verba jam facimus; de iis, qui puerorum manibus vulgo teruntur, libris, Artis Rhetoricæ elementa tradentibus, paucula quædam nequeo non adnotare. Multa sane in iis reperiuntur utilia, & observatu dignissima: At certe non opus est, ut Ars, acuendis & excolendis adolescentulorum ingeniis destinata, tam aspera & salebrofa doctrinæ methodo tractetur, tot spinosas, & è Logica petitas, definitiones tradat, quas pueri nequeunt intelligere, nedum memoriæ mandare. Neque tot divisionibus Troporum & Figurarum, sibi invicem subjectis, opus est: Quas cum didicerunt tyrones, judicio nondum valentes, opuscula sua hisce floribus (quos vocant) decorare

conantur, eosque materiæ, quantumvis invitæ & reluctanti, maximo nisu & labore, ingerunt; quibus imperite & nimis copiose adhibitis, vitiatur Stylus, non exornantur. Ufu hæc omnia melius venient, quam doctrina: Et qui optimis Auctoribus affuescunt, eos legunt, intelligunt, & pro merito amant, omnes, quæ revera pulchræ sunt & venustæ, figurate loquendi rationes nequeunt non penitissime cognoscere, & Stylo suo, prout res exigit, adaptare; earum licet nomina, & definitiones, ne fando quidem inaudiverint.

Usitatum est omnibus cujuscunque generis Scriptoribus, rem *unam eandemque diversis* nonnunquam *loquendi modis* eodem tempore exprimere; eique varietati non exigua sæpenumero inest elegantia. Poetis vero ista magis concessa est licentia, quam aliis Scriptoribus; & ab iis frequentius usurpatur; idque propter causam supra memoratam, quia nimirum
eorum

eorum opera in ornamentis & decoratione magis versantur. At in hac licentia exercenda, summo iudicio & cautela opus est; ne ex pravo ipsius usu Stylus per nimiam luxuriam Lectoribus displiceat. Quid hac ex parte sit vitiosum, quid pulchrum & laudabile, non potest melius perspicere, quam facta, super hoc Argumento, inter *Virgilium* & *Ovidium* comparatione. Uterque eundem conceptum variis modis sæpe exhibet; id vero alter semper pulchre, alter sæpenumero perperam, facit. *Ovidius* rem *prorsus eandem* multis, & nonnunquam *parum diversis*, exprimit dictionibus: *Virgilius* rem *in genere unam* illustrat, *varias* ipsius *species* vel *adjuncta* referendo, quibus singulis voces *plane diversas* tribuit. Utriusque pauca, ex multis, exempla proferamus. Apud *Ovidium* hæc legimus:

* *Omnia pontus erant, deerant quoque littora ponto.*

Alio loco,

^a *O! ego quantum egi! quam vasta potentia nostra est!*

Et versu pene proximo,

^b — *sic est mea magna potestas.*

Libro sexto *Niobe* felicitatem suam collaudans, & sese supra modum efferens, hæc jactat;

^c *Sum felix; quis enim negat hoc? felixque manebo;*

Hoc quoque quis dubitat? tutam me copia fecit;

* *Metamorph. Lib. 1. V. 292. a Lib. 2. V. 521.
b V. 522. c Lib. 6. V. 193.*

Major sum quam cui possit Fortuna nocere ; &c.

Excessere metum bona jam mea, &c.

Sed, ut alia omittam, *Narcissum* contem-
plemur, apud eundem *Ovidium*, seipsum
perdite amantem. Ut ostendat Poeta, e-
undem hominem esse & amatum & amato-
rem ; verborum sumptibus sane non par-
cit :

*a Cunctaque miratur, quibus est mirabilis
ipse ;*

*Se cupit imprudens, & qui probat ipse pro-
batur.*

*Dumque petit, petitur ; pariterque accen-
dit & ardet : &c.*

*Atque oculos idem qui decipit, incitat, er-
ror.*

Et postea, tanquam nihil adhuc egisset,

a Lib. 3. V. 424.

mutata solummodo persona, *Narcissum* ipsum sic loquentem inducit:

* *Ille ego sum, sensi ; nec me mea fallit
imago ;*

*Uror amore mei, flammæ moveoque, fero-
que ;*

*Quid faciam ? roger ? anne rogem ? quid
deinde rogabo ?*

*Quod cupio mecum est ; inopem me copia
fecit.*

Hæc quidem ultima sententia ad *Ovidium* ipsum, mutato aliquantum sensu, optimo jure potest referri ; quem *inopem fecit* tanta & tam inutilis verborum copia. Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte ! *Virgilium* intelligo ; qui sane laudem istam *Horatiana* multo potius, meo quidem judicio, meretur, quam ille, cui laus ista destinabatur. Quanto rectius unam eandemque rem diversis modis exprimunt hæc, quæ sequuntur, divini Vatis carmina, de insitione & inoculatione arborum !

* V. 463.

Et

† *Et sæpe alterius ramos impune videmus
Vertere in alterius ; mutatamque insita
mala
Ferre pyrum, & prunis lapidosa rubescere
cornu.*

|| *Inferitur vero ex fœtu nucis arbutus
horrida ;
Et steriles platani malos gessere valentes,
Castaneas fagus ; ornuſque incanuit albo
Flore pyri, glandemque ſues fregere ſub
ulmis.*

Facta, ſuper hoc argumento, inter Ovidi-
um & Virgilium comparatione ; cui non
nauseam movent alterius nugæ, toties &
uſque ad faſtidium repetitæ ? quem non af-
ficiſcit mirifica voluptate alterius fœcunda,
ſed caſtigata, elegantia ; & in deſcribendo
amœniſſima varietas ? Ille nimis verborum
oſtentat, iudicii parum ; hic verborum fa-
tis, iudicium prorfus admirabile ; & plura

† Georg. 2. V. 32. || V. 69.

non adjicit, non quod nequeat, sed quod nolit. Hic mira arte eandem rem, vel eundem conceptum, sub *speciebus aliquantum diversis* menti repræsentat, diversas ejusdem *species & adjuncta* (ut modo diximus) referendo: Ille rem eandem, vel conceptum, sub *eadem specie* decies exhibet, *verbis solummodo immutatis*; quorum luxuriante copia Stylum laxat & enervat, Lectorem obruit, obtunditque. Totum Ovidii Stylum nequaquam improbatum velim; in quo plurima occurrunt laude dignissima, & nonnulla Virgilio ipso haud indigna. Cujusmodi hæc sunt carmina, ex iis, quæ filiorum Niobes fata describunt, desumpta:

* *E quibus Ismenos, qui matris sarcina quondam*

Prima suæ fuerat, certum dum flectit in orbem

* Metamorph. Lib. 6. V. 225.

Qua-

*Quadrupedis cursus, spumantiaque ora coër-
cet;*

*Hei mihi! conclamat: medioque in pectore
fixa*

*Tela gerit, frænisque manu moriente remissis,
In latus à dextro paulatim defluit armo.*

At multis in locis eidem Vati ista (quam modo diximus) scribendi luxuria nequit non imputari: Quapropter eorum inscitiam satis mirari non possum, qui illius Stylum cum *Virgiliano* audent conferre. Sed de hac, atque aliis Auctorum inter se comparisonibus, alibi forsan, & commodiori loco, agetur. Liceat impræsentiarum, quoniam è *Virgilii* Georgicis insignem locum modo citavimus, citato unum & alterum non minus insignem adjicere: quia Styli Poetici vim & elegantiam nihil magis ostendere potest, quam ea quæ scribit consummatissimus ille Vates, etiam in materia maxime simplici & ignobili. De agricultura præcepta tradens, inter alia, hæc præcipit:

**Sæpe*

* *Sæpe etiam steriles incendere profuit agros,
Atque levem stipulam crepitantibus urere
flammis.*

*Sive inde occultas vires & pabula terræ
Pinguia concipiunt; sive illis omne per ignem
Excoquitur vitium, atque exudat inutilis
humor:*

*Seu plures calor ille vias, & cæca relaxat
Spiramenta, novas veniat quæ succus in her-
bas;*

*Seu durat magis, & venas astringit bian-
tes, &c.*

*Nihil certe pulchrius; nisi locus iste, in
quo de variis infitionis & inoculationis ar-
borum modis suavissima traduntur præ-
cepta:*

† *Nec modus inferere, atque oculos imponere
simplex;*

*Nam qua se medio trudent de cortice gemmæ,
Et tenues rumpunt tunicas, angustus in ipso*

* Georg. Lib. 1. V. 84. † Lib. 2. V. 73.

Fit

*Fit nodo sinus; buc aliena ex arbore germen
Includunt, udoque docent inolescere libro.
Aut rursus enodes trunci rescantur, & alte
Finditur in solidum cuneis via: deinde feraces
Plantæ immittuntur; nec longum tempus, &
ingens*

*Exiit ad cælum ramis felicibus arbor,
Miraturque novas frondes, & non sua poma.*

Veniam mihi datum iri confido, hæc exempla alleganti; quia naturæ sunt non vulgaris, eo ipso quod circa materiam maxime vulgarem versentur. Non enim sum nescius, absurdum fore, in hoc argumento tractando, omnia, quæ cogitanti occurrunt, optimorum Poetarum carmina recitare: Hoc enim quid aliud esset, quam eorum opera pene integra transcribere? Sed non abs re existimavi, ista ex Georgicis *Virgilianis* specimina citare; ut ostendatur, quanta sit vis & Poeseos & *Virgilii*; cum materiam in se adeo inuenustam & ignobilem eousque exornare & honestare valeat, ut eam reddat omnibus jucundissimam

mam, omnibus in æternum admirandam.

Evitandam esse, quantum id commodè fieri potest, *eorundem verborum repetitionem*, præceptum est, non ad Poetas solummodo, sed ad omnes communiter Scriptores, spectans. Quia legentis auribus, animoque, displicent iidem soni frequentius recurrentes: (manifestum est, hic excipi istas vocum repetitiones, quibus elegantia quædam inest; ut in *Epizeuxi*, & *Anadiplôsi*.) Sunt tamen, qui hoc vitium nimis caute fugiendo, in gravius sæpe incidunt; vocum varietati studendo, obscuri fiunt, (vitium in scribendo omnium maxime evitandum) & verba à vera significatione detorquent. Id nunquam faciunt optimi auctores; sed eadem vocabula repetere malunt, quam voces sensu non suo usurpare: Quod in *Virgilii* operibus sæpe occurrit observandum. Verisimile est quidem, solum elegantiae studium verborum diversitatem invexisse: Si enim utilitatis solummodo haberetur ratio; una tantum vox uni conceptui tribueretur.

Quam-

Quamlibet linguam discentibus maximam molestiam facit, vel uni ideæ multa vocabula, vel uni vocabulo multas ideas, destinari. Neque evitanda est *suavitas* in iisdem tantummodo verbis repetitis, sed plerumque (non enim semper valet regula) in vocibus etiam diversis *eodem sono* terminatis: Quales sunt istæ apud *Juvenalem*;

— *tardâ per densa cadavera prorâ.*

In versibus quidem componendis, *sonorum* magna habenda est ratio; & enitendum, tam ut aures mulceantur, quam ut ingenium & iudicium delectentur. Quanquam enim prorsus contemnendi sunt *versus inopes rerum, nugæque canoræ*, quarum omne pretium sono debetur; errant tamen ex altera parte, qui res solas attendunt, & sonorum dispositionem negligunt. Quod quidem fecere quamplurimi, præsertim è nostratibus; ut *Couleius*, aliique, istius, & superioris sæculi; qui cogitationum solummodo venustati studentes, carminum modos

dos vel neglexere, vel parum intellexere. *Drydenus* tandem ille noster *Poesi Anglicanæ* numeros, & harmoniam, & stylium accuratiorem, addidit: Unde factum est (id enim unum defuit) ut *Poesis Anglicana* nunc temporis, nisi de nobismet ipsis iniqui nimis iudices sumus, cæteris omnibus *Europæ* gentibus plamam præripiat.

In verborum tam dispositione, quam delectu, multum cavebant antiquorum vatum optimi; multa illi inest elegancia, quæ, licet inobservata forsitan sit, mentem nihilominus mira voluptate afficit. Cuivis, vel minime attendenti, constabit, multum interesse, una eademque vox, an hoc, an illo, loco in carmine disponatur. Iste versus *Virgilianus* v. g.

Admonet in somnis, et turbida terret imago

quantum in pejus immutatus esset; si ita efferretur,

— *Et imago turbida terret!*

Innumera sunt istiusmodi exempla, quæ supervacaneum esset allegare. Hic vero observandum, gratos sonos inesse non in iis solummodo carminibus, quæ omni prorsus asperitate carent, atque æquabili prorsus cursu fluunt & labuntur; sæpissime enim exigitur nonnihil asperitatis; potest ab ea Poema nimis abhorrere, & ista de causa aures lædere. Quocirca vehementer errant multi, qui hac ex parte *Ovidium, Claudianum*, aliosque, *Virgilio* præstare existimant; nimirum quia in eorum versificatione minus asperitatis reperitur. Cum revera ea ipsa de causa vituperandi sint isti Scriptores; eosque *Virgilius* non minus versificatione antecellat, quam aliis omnibus, quæ ad Poetam constituendum requiruntur. Styli ejus parte longe maxima nihil suavius, nihil volubilius, vel profluentius: Et si eundem in scribendo non semper servat tenorem, id facit (ut alia de re supra diximus) non quod nequeat, sed quod nolit; quia legentibus multo

multo gratius est, & jucundius, tenorem aliquantum mutari, eique nonnihil asperitatis interdum admisceri. Periodos etiam, & sententiarum clausulas, jucundissima varietate terminat *Virgilius*; plerumque quidem versu desinente; at nunc hoc, nunc illo, nunc alio, pede carminis; prout exigat *euporia*. Et quanquam leve hoc forsan videri potest; in hac tamen varietate recte disponenda non exiguus est labor, plurima elegantia. Artem hanc minus exercent *Ovidius*, *Claudianus*, *Statius*, alii; qui etiam ista tantopere jactata carminum suavitate à *Virgilio* maxime superantur, quodcumque visum est *Virgilio*, materia, quam tractat, id exigente, suavitati isti studere. Falluntur enim, qui *Ovidii* negligentiam laudi illi ducunt, & carmina eo facilius ac dulcius fluere existimant, quo minori cura componuntur; quia scilicet (ut illi inquit) ex natura, magis quam ex studio, proveniunt. Omnis enim in scribendo excellentiæ, naturæ simul, & labori, debetur; Ex natura sæpenumero eo magis proficisci

ficisci videtur carmen, quo magis elaboratur; at præ negligentia durum atque injucundum effunditur. Ut unum solummodo ex innumeris exemplum proferam; ubi reperire est in eorum, quos jam diximus, vatum scriptis, carmina Virgilianam *Orphei & Eurydices* fati descriptionem dulcedine & numeris superantia, imo vel prope modum æquantia? Suavissima est tota ista descriptio; hisce autem v. g. carminibus nihil dulcius:

* *Illā quidem Stygia nabat jam frigida cymba:*

*Septem illum totos perhibent ex ordine menses,
Rupe sub æria, deserti ad Strymonis undam,
Flevisse, & gelidis hæc evolvisse sub antris,
Mulcentem tigres, & agentem carmine quer-*
cus.

*Qualis populea mærens Philomela sub umbra
Amisſos queritur fætus, quos durus arator,
Observans, nido implumes detraxit; at illa*

* Georg. Lib. 4. V. 506

Flet

Flet noctem, ramoque sedens miserabile car-
men

Integrat, & mæstis late loca questibus implet.

Hæc, atque ejusdem ingenii quam pluri-
ma dum leguntur; quis ista *Virgilii* in
Daphnide suo carmina *Virgilio* ipsi non at-
tribuit?

* *Tale tuum carmen nobis, divine poeta,*
Quale sopor fessis in gramine, quale per æ-
stum

Dulcis aquæ saliente sitim restinguere rivo.

Et postea :

† *Nam neque me tantum venientis sibilus*
Austri,

Nec percussa juvant flucta tam littora, nec
quæ

Saxosas inter decurrunt flumina valles.

Quantum ad versus istos, qui sono & nume-
rorum fluxu rem, de qua agitur, sensibilibiter

* Ecl. 3. V. 45.

† V. 82.

(quod

(quod aiunt) *exprimunt* ; utrum illud casu, an consilio fiat, non est operæ pretium diu inquirere. Certissimum est, sæpissime fieri vix posse ut res aliter eveniat ; propter quorundam verborum vim ad conceptus sono exprimendos, & admirandum Poeseos ingenium in verbis istis sibi invicem connectendis. Ex hoc fonte solummodo multoties profluunt de quibus agitur versus : at non est dubium interea, quin illos de industria nonnunquam faciant Poetæ. Ut cunque illud sit ; abundè constat, multa istius generis reperiri carmina, & vim admirabilem atque elegantiam Styli Poetici maxime arguere. Notum est omnibus istud *Virgilii* ;

* *Sternitur, exanimisque tremens procumbit
humi bos ;*

ut bovis cæstu percussi tardus casus, pondus, & sonus ex utroque factus, exprime-

* *Æneid. Lib. 5. V. 481.*

rentur.

rentur. Eodem libro, in cursus navalis descriptione, hæc occurrunt :

† *Ille inter navemque Gyæ scopulosque sonantes*

*Radit iter lævum interior, subitusque priorem
Præterit, & metis tenet æquora tuta relictis.*

Quid melius ad exprimendam navem, æmulam prætereuntem, & è loco angusto in apertum mare celerrimo motu elapsam ? Ultimo præsertim carmine ; in quo verba celeritate sua se invicem protrudere, atque impellere, videntur ? Altera ejusdem descriptionis parte, idem conceptus sic menti ingeritur :

|| *Agmine remorum celeri, ventisque vocatis,
Prona petit maria, & pelago decurrit aperto.*

Quibus deinde subjungitur venustissima ista, inter hanc navem & columbam volan-

† V. 169.

|| V. 211.

tem,

tem, facta comparatio; cujus pars ultima volatum, celerrimum simul & æquabilem, sic mire exprimit:

* — *Mox aëre lapsa quieto*

*Radit iter liquidum, celeres neque commovet
alas.*

E contra verò hæc quis non laudat, navis ingloriæ, & à scopulis gravia passæ, inhonestam tarditatem mirum in modum exprimentia?

† *Cum sævo à scopulo multa vix arte revul-
sus,*

*Amisissis remis, atque ordine debilis uno,
Irrisam, sine honore, ratem Sergestus age-
bat.*

Isto versu quid tardius? quid simul ingeni-
osius? Sed plane admirabile est, imo ad-
mirationem omnem excedit, istud ejusdem

* V. 216.

† V. 270.

Virgilii

Virgilii, Gigantes describens montes montibus superstruentes.

|| *Ter sunt conati imponere Pelio Ossam
Scilicet, atque Ossæ frondosum involvere Olympum.*

Quanto nisu laborant carmina ! — Conati imponere — Pelio Ossam — Nulla facta elisione vocalium, difficillime procedit, & quasi titubat versus ; ut laboris Gigantum stupenda imago menti exhibeatur. Istis autem verbis, *atque Ossæ frondosum involvere Olympum*, inesse videtur *redundantia* quædam syllabarum ; ut idem ædificantium *nifus*, simul & *altior* insuper, atque *altior*, montium *superstructio* exprimatur.

Hæc itaque cum ita sint, cum Poësis, per vim suam naturalem, sono & carminum numeris res imitetur ; quanto illi vituperio sunt digni, à spiritu poetico quantum di-

|| Georg. Lib. 1. V. 281.

stant,

stant, qui ei vim inferunt, conceptus verbis & numeris contrarium quiddam sonantibus opprimendo? Quod tamen faciunt non pauci, rapidum fluminis cursum tarda verificatione describentes; ruris amoenitatem, bellicosa & nimis duriter sonora; praelii tumultum, tranquilla & dulcisona; carminibus amatoriiis, quicquid molle & dulce est exigentibus, dictionem asperam atque hirsutam adhibentes; & mille istiusmodi vitiis divinam artem dehonestantes. Hæc, cæteraque omnia, in scribendo vitia devitabit, quicumque *Virgilium* amat, & intelligit. Quapropter, ad singulas hujusce Dissertationis partes illustrandas, ex illo citata carmina in medium proferuntur. Neque est quod quis queratur, illorum tantam copiam recitari; cum ad intimas Poseos veneres penitus aperiendas nihil magis possit conducere. Illum igitur summa cura & diligentia evolvite, Juvenes Academici, quotquot jucundissimæ Artis amore accendimini; *Virgilii* opera, usque dum in

F

mentibus

mentibus vestris altissimas agant radices,
iisque penitus penitusque infigantur,

Nocturna versate manu, versate diurna.

Praefatio *sista.* Versus istos mutilatos quod attinet, qui in *Æneide* passim occurrunt; sentiunt non pauci, illos à Poeta consulto factos fuisse, & Stylo Poetico venustatem quandam adjicere. Adducor tamen potius ut credam, hiatus istos indicia esse operis imperfecti; qui à *Virgilio* adimpleti fuissent, si divino Poemati ultimam manum adhibuisset. Georgica *Æneide* emendatiora esse, omnes fatentur; in iis vero nullum carmen truncatum comperimus; atque eorum, quæ in *Æneide* leguntur, unum sensu etiam mancum relinquitur. In loco quidem uno & altero, videtur forsan istius abruptiois rationem quandam reddi posse; quia nimirum res de qua sermo est per eam melius exprimitur: ut in isto hemistichio:

• *Italiam*

* *Italiam non sponte sequor.* —

Quanquam (ut obiter id notemus) *Æneæ* mens obstinata, atque actio sese à regina abrupte avertendi, vix minus exprimi potuisset per orationem isto pede carminis finitam; licet versus deinceps integer excurrisset. Certe istorum hiatusum partis longe maximæ nulla prorsus ratio reddi potest; ideoque, in quo sita sit eorum elegantia, non facile est perspicere. Fateor equidem, in nonnullis defectibus decorem quendam & pulchritudinem inesse; cujusmodi sunt syllabarum quantitates parum legitimæ, quas carminibus suis nonnunquam, sed parce, infert *Virgilius*; unde grata quadam regularum violatione legentes reficit delectatque. Sed quanquam loquela aliquantulum blæsa, vel nævus minutior, vel perexigua oculorum inclinatio, pulchras quasdam decet, easque pulchriores reddit; certe tamen vel minime

* *Æneid. Lib. 4. V. 361.*

claudam esse, vel mancā, nulli formosae formam potest augere.

Quicquid vero hac de re statuendum sit, (nolo enim quidquam audacter nimis vel arroganter asserere) certissimum est Scriptores hodiernos (nostrates præcipue) in *Virgilio* hîc imitando licentiam usurpare nequaquam sibi permittendam; in Poematis suis, tam Anglicano quam Latino sermone conscriptis, multos versus de industria imperfectos relinquentes. Hoc quidem præ ignavia sæpe committunt; nonnunquam verborum, vel etiam ingenii, defectu; partem enim carminis sæpe faciunt, quia totum nequeunt; interdum etiam venustatis, atque elegantiae, studio. Isti vero hiatus, in ista poemata admissi, mihi quidem legenti molestiam semper faciunt; imo absurdi ut plurimum (ne dicam ridiculi) videntur. Huic tamen vitio *Virgilii* scilicet auctoritas obtenditur; at dato illum quædam carmina ex consilio manca reliquisse, nequaquam sequitur nostris

stris Scriptoribus idem licere. Eadem illis, ac *Virgilio*, concedetur licentia; si poema scribent cum *Æneide* conferendum. Secum interim reputent velim, inter Poema Epicum, & exiguum in Poesi tentamen, multum interesse; vel etiam si Poema Epicum scripserint, permagnam tamen esse inter se & *Virgilium* discrepantiam.

Neque minus ejusdem audaciæ insimulandi sunt, qui eadem *Virgilii* auctoritate freti, *quantitatis leges* arroganter nimis violant. Opere in longo, laboris pleno, & summæ dignitatis, non tantum permixta, sed elegans est ista licentia, dummodo modeste ac parce usurpetur; sed quid hoc ad rem, quando de minoribus Poeseos speciebus agitur? Frustra hîc, vel *Virgilii* auctoritas allegatur, vel utilissima ista Figura, quæ *Cæsura* dicitur. Quod si non solum in *Æneide*, verum etiam in *Georgicis*, imo in *Eclogis* hac licentia interdum utitur immortalis ille Vates; ad *Virgilium*, tanquam Poetarum Principem, atque Arbitrum Poeseos, pertinebat jus & potestas istas leges

pro re nata suspendendi; at certe nos jus ejus invadere, ipsius exempli imitationem præ nobis ferendo, perinde est, ac si subditus aliquis auctoritatem Regis exercere auderet, eique facto auctoritatem istam obtenderet. Hæc interim licentia nobis prorsus non est interdicta; sed nec nobis æque ac *Virgilio* concedenda; multo minus eam audacius, & frequentius, quam ipse *Virgilius*, usurpare debemus.

In Stylo Poetico vix quidquam difficilius, vel majoris momenti, reperiemus, quam verum atque elegantem *Epithetorum* usum. Supervacua eorum turba fere nihil vitiosius; ad fastidium lectoribus movendum nihil aptius. Luxuriant vero, & male adhibentur; nisi Substantivis suis vel ideas *penitus novas & distinctas* addunt; vel saltem Substantiva *illustrant*, eorumque sensum *explicant & exornant*. Atque etiam observatis hisce regulis, redundantia esse possunt, quod fit, quando nimia eorum copia abundat poema. Utriusque Epithetorum

orum generis exempla quædam profere-
mus; quorum ita delectum faciemus, ut
præter *illustrationem rei*, quam *probare* ag-
gredimur, multæ etiam *aliæ* Styli Poetici
veneres *obiter*, atque *insuper*, innotescant.

Prioris generis, eorum scilicet quæ
Substantivis suis ideas *prorsus novas*, &
distinctas addunt, in iis quæ sequuntur car-
minibus, manifesta occurrunt exempla.
In Virgiliana descriptione, nunquam satis
laudanda, pestis inter pecudes sævientis,
tertio Georgicorum libro hæc legimus:

* *Sæpe in honore Deum medio stans hostia ad
aram,—*

Inter cunctantes cecidit moribunda ministros.

Et quibusdam interpositis:

* V. 486.

F 4

† Labi-

† *Labitur infelix studiorum, atque immemor
herbæ*

Victor equus. —

Et postea :

a *Tum vero ardentes oculi, atque attractus
ab alto*

*Spiritus, interdum gemitu gravis; imaque
longo*

Ilia singultu tendunt ; it naribus ater

*Sanguis, & obsessas fauces premit aspera
lingua.*

Et in sequentibus :

b *Ecce! autem duro fumans sub vomere taurus*

Concidit, & mixtum spumis vomit ore cruorem,

Extremosque ciet gemitus : it tristis arator,

*Mærentem abjungens fraterna morte juven-
cum,*

Atque opere in medio defixa relinquit aratra.

† V. 498. a V. 505. b V. 115.

In

In ista vero Orphei & Eurydices fati descriptione supra memorata :

c *Illa, quis & me, inquit, miseram, & te perdidit, Orpheu ?*

Quis tantus furor ? en ! iterum crudelia retro Fata vocant, conditque natantia lumina somnus.

Jamque vale ; feror ingenti circumdata nocte, Invalidasque tibi tendens, heu ! non tua, palmas.

In hisce exemplis duo tantum Epitheta, alter, scilicet, & *duro*, alterius sunt generis, de quo mox dicetur. Reliqua vero contemplanti, cui non manifestum est, in istis locutionibus, *cunctantes ministros, equus infelix studiorum, ardentes oculi, aspera lingua, defixa aratra*, cæterisque omnibus, Epitheton novam ideam adjicere, à generali natura Substantivi penitus diversam, & è specialibus rei descriptæ adjunctis & circumstantiis subnascentem ?

c Georg. Lib. 4. V. 493.

F 5

Alterius

Alterius speciei ista sunt Epitheta, quæ ad *generalem* Substantivorum naturam *propius accedunt*, cum ea tamen non *penitus coincidunt*; & ad eam *explicandam* atque *illustrandam* usurpantur, conceptum licet *prorsus novum & distinctum* non adferant. Ut in eadem, quam modo laudavimus, *Virgiliana* descriptione :

* ——— *Timidi damæ, cervique fugaces,
Nunc interque canes, & circum tecta vagantur.*

Æneidos etiam libro primo,

† *Nimborum in patriam, loca sæta furentibus Austris,
Æoliam venit; hic vasto rex Æolus antro
Luctantes ventos, tempestatesque sonoras
Imperio premit.* ———

Hiscæ dictionibus *timidi damæ, cervi fu-*

gaces,
Lib. 3. V. 539. † *Æneid.* Lib. 1. V. 55.

gaces, & tempestates sonoras, Epitheta ad universalem Substantivorum naturam prope accedunt; quippe adjuncta exprimunt iis *semper convenientia*. Sunt itaque speciei diversæ ab istis locutionibus, *tristis arator, natantia lumina, invalidas palmas*, cæterisque modo recitatis; quæ ideas exhibent ab universali Subjectorum natura omnino distinctas, iisque conveniunt tantum *pro hic & nunc*, ut loquuntur Scholastici. Quæ sunt istius generis, eleganti varietate mentem magis oblectant, quam ea, de quibus nunc agimus; in his vero recte deligendis, plus forsan laboris impenditur, plus judicii exigitur. Nam quanquam hujusmodi Epitheta generali Substantivorum naturæ sunt contermina, quoniam iis *semper competunt*; cum iis tamen non *penitus coincidunt*, sed conceptum *aliquatenus*, licet non *prorsus, diversum* exhibent. Istæ enim voces, *timidi damæ, & tempestates sonoræ*, non sunt ejusdem generis, ac *ignis calidus, vel frigidum gelu*; (quæ quidem pene idem sonant ac *calidus calor, vel frigidum frigus*,
atque:

Alterius speciei ista sunt Epitheta, quæ ad generalem Substantivorum naturam propius accedunt, cum ea tamen non penitus coincidunt; & ad eam explicandam atque illustrandam usurpantur, conceptum licet prorsus novum & distinctum non adferant. Ut in eadem, quam modo laudavimus, Virgiliana descriptione:

* ——— *Timidi damæ, cervique fugaces,
Nunc interque canes, & circum tecta vagantur.*

Æneidos etiam libro primo,

† *Nimborum in patriam, loca sæta furentibus Austris,
Æoliam venit; hinc vasto rex Æolus antro
Lustantes ventos, tempestatesque sonoras
Imperio premit.——*

Hiscæ dictionibus *timidi damæ, cervi fu-*

Lib. 3. V. 539. † Æneid. Lib. 1. V. 55.

gaces,

gaces, & tempestates sonoras, Epitheta ad universalem Substantivorum naturam prope accedunt; quippe adjuncta exprimunt iis semper convenientia. Sunt itaque speciei diversæ ab istis locutionibus, tristis arator, natantia lumina, invalidas palmas, cæterisque modo recitatis; quæ ideas exhibent ab universali Subjectorum natura omnino distinctas, iisque conveniunt tantum pro hic & nunc, ut loquuntur Scholastici. Quæ sunt istius generis, eleganti varietate mentem magis oblectant, quam ea, de quibus nunc agimus; in his vero recte deligendis, plus forsan laboris impenditur, plus judicii exigitur. Nam quanquam hujusmodi Epitheta generali Substantivorum naturæ sunt contermina, quoniam iis semper competunt; cum iis tamen non penitus coincidunt, sed conceptum aliquatenus, licet non prorsus, diversum exhibent. Istæ enim voces, timidi damæ, & tempestates sonoræ, non sunt ejusdem generis, ac ignis calidus, vel frigidum gelu; (quæ quidem pene idem sonant ac calidus calor, vel frigidum frigus, atque

atque admodum absurdæ sunt, ut posthac ostendetur) sed adjuncta exprimunt *specialiora*, & *minus essentialia*; ideoque in *quovis argumento* non sunt *ex æquo* temere usurpanda, sed in iis solummodo, quibus conveniunt pro *natura materiæ, quam tractamus*. E. G. Ex eo quod *Virgilius* dixerit *timidi damæ, cervique fugaces*, non sequitur istas voces *semper* bene conjungi, quandoque *damæ* vel *cervi* fit mentio. Ille istis Epithetis usus est, quia exprimunt rem de qua loquitur admirandam; scilicet pestem, omnibus bestiis communem, omnes ita pares & concordēs reddidisse, ut etiam quæ natura *timidæ* sunt & *fugaces* cæde gaudentium consortia non refugerint. Neque ex eo quod dixerit idem Vates, *Luxuriantes ventos, tempestatesque sonoras*, sequitur eadem Epitheta iisdem verbis *semper* recte adjici: Ab illo ibi usurpata sunt; quia *Æolum* ventis imperantem describenti conveniebat animo suggerere, quam sit difficile reluctantibus imperare.

Hæc

Hæc dum mecum reputo ; non possum quin credam, codicem istum, qui *Gradus ad Parnassum* inscribitur, atque alios istiusmodi libros, discantibus haud mediocriter officere. Ibi enim indiscreta Epithetorum, vocumque synonymarum, congeries puerorum oculis uno intuitu exhibetur ; qui, cum ad id iudicii nondum pervenerint, ut verba recte possint seligere, ea excerpunt, quæ carminum hiatus postulant, de eorum non tantum elegantia, sed & sensu, parum solliciti. Unde factum est, ut, hisce subsidiis freti, ignaviæ sæpenumero se dedant, confundant sibi ideas, & iudicia corrumpant. Nihil habent quod sententiæ suæ obtendant hosce libros tuentes, nisi illos tyronibus laborem levare, qui alioqui (inquiunt) adeo gravis esset & molestus, ut adolescentulos a discendo detereret. Atqui ante excogitata hæc adminicula, non minus, quam hac nostra ætate, viguit Poesis ; & multo fatius videtur, discantibus, à præceptoribus, vel etiam à condiscipulis, quam ab istis fasciculis, subsidium

fidium dari. Neque illis ulla ex parte noceret, hujusmodi librorum copiam sibi denegari; efficeret solummodo, ut optimorum Poetarum lectione se sedulo exercerent, ingeniorum nervos intenderent, & judicia maturarent. Si usurpandi sunt hi codices; adultis potius videntur Poetis, quam tyronibus, legendi; quia iudicium illis suppetit, in verborum delectu faciendo. Illi vero puerilia istiusmodi adminicula aspernantur: Omnibus itaque collatis, videtur cum re Poetica non male actum iri; si *Gradus ad Parnassum*, *Flores Poetarum*, *Elegantiæ Poeticæ*, reliquique id genus *The-sauri*, ignibus traderentur, vel in æternum aboliti evanescerent. Sed è diverticulo in viam.

Alia quidem sunt Epitheta, quæ naturæ sunt adeo generalis, ut Substantivis suis semper conveniant, quandocunque Poetice describuntur; nec tamen iis sunt adnumeranda, quæ supra diximus, quæ cum Subjectis

jectis suis penitus coincidunt. Ut apud Virgilium :

* *Jamque rubescebat radiis mare, & æthere
ab alto
Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.*

Et apud Ovidium ;

† — *Ecce ! vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
Atria. —*

Istis Epithetis, *lutea, roseis, vigil, purpureas*, &c. semper fas est uti, quodocunque *Auroram serenam* describimus. De generalibus *Noctis*, & quatuor *Anni Temporum* descriptionibus, aliisque eodem reducendis, idem potest observari.

Sunt etiam nonnulla, quæ ad duo ista, quæ supra statuimus, Epithetorum genera

* *Æneid. Lib. 7. V. 25.* † *Metamorph. Lib. 2. V. 112.*

medio

medio quodam modo se habent ; quæ Subjectis suis conceptus penitus diversos non adjiciunt, ad generalem tamen ipsorum naturam multo minus accedunt, quam alterum istud genus, quod modo memoravimus. Hujus speciei videntur esse illa, quæ in sequentibus continentur versibus, ex eadem Virgiliana pestis pecudum descriptione desumptis ;

** Hinc latis vituli vulgo moriuntur in herbis,*

Et dulces animas plena ad præsepia reddunt.

Et postea :

† Non umbræ altorum nemorum, non mollia possunt

Prata movere animum ; non qui per saxa volutus

Purior electro campum petit amnis.

Plerumque, at non semper, *lætæ sunt herbæ,*

* Georg. Lib. 3. V. 494. † V. 520.

mollia

mollia prata, puri amnes, & dulces vitulorum animæ.

Hæ sunt in Epithetis deligendis observandæ leges; & raro, aut nunquam, violandæ. Ea vero inferere, ut carminis solummodo lacunam adimpleant, quando prorsus inutilia sunt & supervacua, & res subjecta per istas voces nec promovetur, nec augetur, nec illustratur, vitium est in scribendo fere maximum, & fieri vix potest ut quis in gravius incidat. Hinc *sterilis & jejunos Stylus redditur: relaxatur sensus, & enervatur.* Hoc tamen turpissimum crimen sæpè numero admittunt, non modo tyrones, & inter discipulorum cathedras plorantes; sed è Scriptoribus etiam antiquis nonnulli, ex hodiernis non pauci. In paraphrastica Psalmorum Davidis versione, hæc, inter alia, scribit *Buchananus.*

* *Dum procul à patria, mæsti, Babylonis in oris,*

* Psal. cxxxvii.

Flu.

Fluminis ad liquidas forte sedemus aquas ;

Duobus versibus interpositis sic pergit :

Flevimus, & gemitus luctantia verba repressit,

Inque sinus liquidæ decedit imber aquæ.

Non opus fuit, ut vel *semel*, multo minus quinque versiculorum spatio, *bis*, admone-remur *aquam esse liquidam* ; rem ita habere, jamdudum nôrunt omnes ; neque per istud Epitheton vel minime illustratur res, quam describit Poeta. Hoc nomine non raro peccat Ovidius, ut in isto versu :

† *Eque sagittifera prompsit duo tela pharetra.*

Plura exempla allegare non opus est. Exiguum quidem mihi scrupulum ideo injicere fateor, quod ab *Horatio*, & *Virgilio* pauca usurpentur Epitheta, quæ redundantia videntur ; atque ista de causa dixi supra, re-

† Metamorph. Lib. 1. V. 468.

gulam allatam *raro admodum*, aut *nunquam*, violari debere. Sed quicquid de iis Epithetis statuendum sit (*Horatium* enim vel *Virgilium* improbare, mihi religio est) certum est, illos licentiam hanc sibi, non nisi parce, ac raro, permittere; atque istius forsan seculi Scriptores *Homerum* tanta superstitione venerabantur, ut etiam *vitia* illius interdum imitanda esse duxerint. Hac igitur *exceptione* nullatenus obstante, (& quænam est regula, quæ *nullam* admittit?) quæ de Epithetorum usu propositæ sunt leges summa cura debemus observare. Adnotandum etiam, voces *meus*, *tuus*, & *suus* (quæ quidem Epitheta proprie non dicuntur) per Scriptorum ignaviam ita perperam usurpari, ut adimpleatur solummodo carmen, misere vero jejunum & languidum fiat. Ut apud *Ovidium*, in fabula de *Phætonte* :

* — *Balænarumque prementem
Ægæona suis immania terga lacertis.*

* Lib. 2. V. 9, 10.

† *Tum*

† *Tum pater ora sui sacro medicamine natī
Contigit.*—

Et postea ;

|| *Vixque suis humeris candentem sustinet axem.*

In versibus præcipue pentametris, maximo inserviunt usui *meus, tuus, & suus*, ad ultimum pedem carminis constituendum ; quo languidius, vel insulsius, nihil fingi potest.

Dixi, Scriptores optimos *Homeri* etiam vitia interdum forsan imitatos fuisse. Si enim in *Homerum* ipsum fas sit criticum agere ; non dictu facile videtur, qua ille de causa Epithetis abundat, quorum pars non exigua inutilis forsan & supervacua censenda est ; vel in quo consistit elegantia hujusmodi locutionum,

a ——— Δοῦν' ἔφ' αἰλῶς πολίης, ὀρέων ἐπὶ οἶνοπα πότνιον.

b Οἶν' ἐφ' αἰλῶς πολίης, ὀρέων ἐπὶ οἶνοπα πότνιον.

c ——— λευκώλεν' ἤρη.

d ——— βοῶπις πότνια Ἥρη.

† V. 122. || V. 229. a b c d *Iliad. & Odyss. passim.*
aliarum-

aliarumque innumerabilium, quæ legentibus perpetuo occurrunt. Id vero percunctari tantum audeo: non ausus contra Poetarum antiquissimum, & pene principem, quidquam statuere.

E contra vero, non minus falluntur, qui *per pauca Epitheta* volunt usurpari, eorumque usum arroganter nimis damnant; cum certo certius sit, ea ad res describendas apprime commoda esse & idonea, imo Styli Poetici venustatem fere maximam in iis consistere. Per ea menti exhibentur ideæ *qualitatum in concreto* (ut loquuntur Logici) iisque non minus inest fulgoris & venustatis, quam iis quæ *in abstracto* exprimuntur. Eorum magnam copiam scriptis suis intermiscere Poetarum optimos, ac in primis *Virgilium*, ex modo dictis abunde constat. Quanquam autem sufficere videntur exempla jam allata, liceat tamen locum insignem allegare, in quo pene unumquodque Substantivum Epitheton sibi conjunctum habet, quod sensum maxime exornat

exornat & commendat. Carmina ista intelligo, quæ sexto Æneidos libro, in celeberrimæ Orci descriptionis introitu, conspiciuntur:

* *Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus orci,*

*Luctus, & ultrices posuere cubilia curæ;
Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus,*

Et metus, & malefuada fames, & turpis egestas,

*(Terribiles visu formæ!) letumque, laborque,
Tum consanguineus leti sopor, & mala mentis
Gaudia, mortiferumque adverso in limine bellum;*

Ferreique Eumenidum thalami, & discordia demens,

Vipereos crines vittis innexa cruentis.

In medio ramos annosaque brachia pandit

Ulmus opaca, ingens; quam sedem somnia vulgo

* V. 273.

Vana

Vana tenere ferunt, foliisque sub omnibus hæ-
rent.

Paucos tantum comperimus istius Poetæ
versus, Epithetis omnino carentes; multi
duobus, nonnulli tribus, condecorantur.
Imo pluribus eidem Substantivo adjectis,
nulla conjunctione interposita, non exigua
interdum inest elegantia; ut

* *Monstrum horrendum, informe, ingens.*—

† — *Loricam ex ære rigentem,*

Sanguineam, ingentem.—

Non magis denique laudandus est Stylus,
Epithetis, vel nullis, vel paucis admodum,
exornatus, quam corpus ex ossibus tantum
& nervis compositum: Et sicut hoc pul-
chrum ac formosum censetur, quando nec
macie confectum est, nec obesum nimis &
carnosum; ita illius venustas conspicitur,
quando Epithetis, reliquisque istiusmodi

* *Æneid. Lib. 3. V. 658. † Lib. 8. V. 621. 622.*

adjunctis, nec indiget, nec nimium abundat. In Stylo, verba & substantiva ossibus & nervis in corpore ideo comparanda esse existimo; quia illis revera plus roboris ac virium, licet non plus venustatis, quam Epithetis inest; quapropter, quandocunque fortiter, & summa cum ἐνσυχίᾳ res sunt exprimendæ, ab Epithetis omnino abstinendum est. Ut apud *Virgilium*;

* *Aude, hospes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo.*—

atque alibi;

† *Est hic, est animus lucis contemptor, & istum
Qui vita bene credit emi, quo tendis, honorem.*

Et post finitam clypei *Æneæ*, à *Vulcano* facti, descriptionem, in æternum admiran-

* Liib. 8. V. 364. † Lib. 9. V. 205.

dam, librum Æneidos octavum hisce versibus claudit immortalis Poeta :

|| *Talia per clypeum Vulcani, dona parentis,
Miratur, rerumque ignarus imagine gaudet,
Attollens humero famamque & fata nepotum.*

Ultimo carmine nihil fortius, vel majori cum pondere, potest exprimi; quia nulum illi Epitheton inferitur. Cujus rei hæc videtur esse causa; quod ideæ ac voces in concreto adjuncta sint tantum earum quæ in abstracto efferuntur: necesse est autem, ut ea, quæ sustinent, fortiora sint iis quæ sustinentur. Eadem de causa, quando res hoc modo exprimendæ sunt, voces synonymæ prorsus sunt evitandæ: Eo enim fortior est Stylus, quo brevior & pressior; verborum autem varietas attenuat materiam, ac proinde labefactat. Poetæ proculdubio, magis quam Oratori, concessa est Epithetorum, vocumque synonymarum,

|| Lib. 8. V. 729.

G

copia;

copia ; quia Poetica in rerum coloribus exhibendis, in descriptionibus, & decoratione, magis versatur. Utrique vero cavendum est, ne redundant hæc vocabula, quantumvis elegantia, & suaviter sonora ; Stylo enim luxurianti ac verboso, tam soluti, quam metrici, sermonis, nihil in scribendo vitiosius reperiemus.

Fieri quidem potest, ut quis fallatur in Epithetorum, quæ legenti occurrunt, numero dijudicando ; quia ignorat forsitan *quid sit* revera *Epitheton*. Non enim (ut multi arbitrantur) omnibus *Adjectivis*, & *Participiis*, convenit ista appellatio ; sed iis solummodo, quæ Substantivis adveniunt, *ornamenti* tantum & *decorationis* causa, non vero ad rem, de qua agitur, exprimendam necessario exiguntur. Ut istis versibus *Virgilianis* ;

* *Diverso interea miscentur mœnia luctu ;
Et magis atque magis (quanquam secreta parentis*

* *Æneid. Lib. 2. V. 298.*

An-

*Anchisæ domus, arboribusque obteeta recessit)
Clarescunt sonitus, armorumque ingruit hor-
ror ;*

nullum inest Epitheton : Istæ enim voces, *diverso, secreta, & obteeta*, non sunt Epitheta ; sed alterius istius generis Adjectiva, & Participia.

Restat, ut diversas Stylorum, quibus utuntur Poetæ, species recenscamus ; in quo quæque consistat, cuinam materiæ, ac poemati, quæque applicanda sit, breviter ostendamus. Ab omnium dignissima, ac nobilissima, par est ut ordiamur : Stylum *Sublimem* intelligo ; cui proprium est, res conceptusque grandes & magnificos, dictione non vulgari, verborum majestate, pompa, & sono, exprimere. Poemati Epico hic Stylus præcipue convenit ; deinde Odarum nonnullis ; proxime ab his Tragoediæ ; Satiræ etiam severiori ; omnibusque mino-

*Prælectio
septima.*

ris notæ Carminibus, quæ Heroicum quidam, vel Tragicum, sapiunt. Interdum denique, & summa cum laude, in hunc Stylum excurrunt alia quædam poemata; ut Georgica, cæteraque omnia, quæ præcepta, vel philosophiam, tradunt; quando nimirum in materiam nobiliorem, ab argumento tamen quod tractant subnascentem, digrediuntur. Comœdiæ vero, humiliori Satiræ, & Carmini Pastoralis, minus convenit sublimitas: Elegiis raro admodum, & parce, adhibetur. In Comœdia quidem, excipiendus est forsan locus ille *Terentianus*, quem respicere videtur istud *Horatii*,

* *Interdum tamen & vocem Comœdia tollit :*

Forſan vero non tam ſublimis cenſenda eſt iſta *Cbremetis* delitigatio, quam iracunda, & furorem Tragicum, potius quam Comicum, ſpirans. Ad Carmen vero Paſtorale

* *De Arte Poet. V. 93.*

quod

quod spectat, si quis objiciat *Virgilii* Eclogam quartam Stylo sublimi pene integram efferri; respondemus, fateri Poetam se à rebus rusticis ad grandius argumentum transire, eique poemati excusationem quandam præmittere:

*Sicelides Musæ, paulo majora canamus;
Non omnes arbuta juvant, humilesque myricæ.*

Neque præterea à sublimitate penitus abhorret Poema Pastorale; de quo argumento, commodiori loco, fusius agemus.

Hujusce, de quo nunc agimus, Styli unum & alterum ex innumeris specimen proferre sufficiat. Secundo *Æneidos* libro, *Venus* mortali filio Deos in excidium *Trojæ* conjuratos, & in urbe diruenda jam tum occupatos, commonstrans, hoc quod sequitur Styli sublimis exemplum edit:

** Non tibi Tyndaridis facies invisa Lacæne,
Culpatufve Paris; Divûm inclementia, Divûm,*

* *Æneid. Lib. 2. V. 601*

Has evertit opes, stermitque à culmine Trojam.

Et paulo post :

† *Hic ubi disjectas moles, avulsaque saxis
Saxa vides, mistoque undantem pulvere fu-
mum ;*

*Neptunus muros, magnoque emota tridenti
Fundamenta quatit, totamque à sedibus urbem
Eruit ; hic Juno Scæas sævissima portas
Prima tenet, sociumque furens à navibus ag-
men*

Ferro accincta vocat.

*Jam summas arces Tritonia (respice) Pallas
Infedit, nimbo effulgens, & Gorgone sæva.*

*Ipse Pater Danaïs animos, viresque secundas
Sufficit, ipse Deos in Dardana suscitât arma.*

Et paucis interjectis :

* *Dixerat ; & spissis noctis se condidit umbris.
Apparent diræ facies, inimicaque Trojæ
Numina magna Deûm.*

† V. 608.

* V. 620.

Et

Et libro ultimo, *Ænean* cum *Turno* dimicare parantem sic introducit Poeta :

† *At pater Æneas, audito nomine Turni,
Deserit & muros, & summas deserit arces;
Præcipitatque moras omnes, opera omnia rum-
pit,
Lætitia exultans, horrendumque intonat ar-
mis.*

Hujus Styli exempla fere omnem *Æneidos* paginam complent. In *Odis Horatianis* multa etiam reperiuntur, v. g.

‖ *Iustum & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis Tyranni,
Mente quatit solida; neque Auster*

*Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.*

† Lib. 12. V. 697. ‖ Lib. 3. Od. 3.

Et quanquam *Claudio* usitatum est, *Stylo* potius ventoso turgescere, quam sublimi consurgere; veram tamen sublimitatem ille *Vates* sæpe assequitur. Ut in celeberrima ista descriptione victoriæ, à *Theodosio* Imperatore reportatæ, cœli & ventorum beneficio:

** Te propter, gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit adversas acies, revolutaque tela
Vertit in autores, & turbine reppulit hastas.
O! nimium dilecte Deo; cui fundit ab antris
Æolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et conjurati veniunt ad classica venti.*

Inter hanc quidem, & *Virgilianam*, sublimitatem discrimen aliquod intercedere, manifestum est; minus justî & accurati sunt *Claudiani* conceptus & dictiones, à vitiosa scribendi atque cogitandi ratione minori intervallo distant, etiam quando optime facit ille Poeta.

* De Tertio Consulatu. Honorii.

Huic

Huic Stylo præsertim convenit, audacem esse ac figurativum ; Metaphoris præcipue, & Hyperbolis, abundare ; in quibus recte usurpandis, summa cura & judicio opus est. Ei opponitur, ex altera parte, Stylus ventosus, turgidus, & ridicule grandiloquus ; iis usitatissimus, qui spiritu, at non vere Poetico, multum valent, judicio parum ; verbis vel inaniter & supra materiam sonoris, vel duriter & contra naturam compositis, vel absurde metaphoricis, vel nimis audacter hyperbolicis, constans. Exempla extant apud *Claudianum* innumera ; v. g.

* *Sol, qui flammigeris mundum complexus habens,*

*Volvis inexhausto redeuntia secula motu,
Sparge diem meliore coma ; crinemque reperi
Blandius elato surgant temone jugales,
Efflantes roseum frænis spumantibus ignem.*

Alibi:

* In Probin. & Oylbr. Consulat.

† — compage soluta

Fulgidus umbroso miscebitur axis Averno.

Alio etiam loco :

|| — Clypeus nos protegat idem,

Unaque pro gemino desudet cardine virtus.

Et apud Statium ; in ipso operum initio :

^a *Quæ super imposito moles geminata Colosso
Stat Latium complexa forum, &c.*

Ut alios omittam, apud Casimirum :

* — Currite candidis

Horæ quadrigis. —

Et alibi :

† *Anni nubibus insident,*

Incertis equitant lustra Favoniis,

Cæco secula turbine.

† De Raptu Proserp. Lib. 1. || In Eutropium. Lib. 2.

^a Equus Max. Domit. * Lib. 1. Od. 3. † Od. 7

Plurima

Plurima extant istiusmodi apud eundem Poetam ; cui placere videtur durius scribendi genus, & naturæ minus accommodum.

Sublimi, ex altera parte, Stylus humilis opponitur ; qui interdum recte, interdum male, usurpatur. Recte ; quando familiaris, vel saltem facili, modo loquendi exprimuntur communes vitæ humanæ conceptus. Materiae è medio sumptæ, Comœdiæ, Satiræ humiliori, & Epistolis, hic Stylus præcipue competit : omnibus etiam Poematibus nonnunquam, prout res exigit, adhibendus est. Infinitus est exemplorum numerus :

*|| Quî sit, Mæcenâs, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
Contentus vivat, laudet diversa sequentes ?*

Et apud eundem Poetam :

|| Hor. Serm. 1. Lib. 1.

** Prima*

* *Prima dicte mihi, summa dicende Camæna,
Spectatum satis, Et donatum jam rude quæris,
Mæcenæ, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens, &c.*

Plura adjicere supervacaneum esset; Comœdiæ Terentianæ, Horatii Satiræ atque Epistolæ, hoc Stylo fere integræ componuntur, illiusque consummatissimam elegantiam ostendunt.

Pastoralium etiam Poematum humilis est Stylus; sed ab eo, cujus exempla modo protulimus, multum diversus. *Altera* est Styli humilis species, quæ Comœdiis, Satiris, & Epistolis, *altera*, quæ Bucolicis, convenit. Illa communissimos vitæ humanæ, morumque hominum, ac specialius vitæ urbanæ, hæc peculiares vitæ rusticæ conceptus, exhibet; illa laxior & liberior est, hæc dulcior & elaboratior. Plura hac de re nobis restant dicenda;

* Epist. 1. Lib. 1.

[quando

quando ad amœnissimum hoc Poetices
genus seorsim tractandum pervenerimus.
Observandum in præsentia, medium quen-
dam esse Stylum inter sublimem & humi-
lem, omnibus hujus Artis speciebus inter-
dum congruentem. Ut Ovidianum istud ;

† *Arma gravi numero, violentaque tela pa-
rabam*

Edere, materia conveniente modis.

Par erat inferior versus ; risisse Cupido

Dicitur, atque unum surripuisse pedem.

*Quis tibi, sæve Puer, dedit hoc in carmina
juris ?*

Pieridum vates, non tua, turba sumus

Innumera ejusdem generis exempla apud
Poetas extant ; præcipue in Georgicis Vir-
gilianis, quæ medio hoc, quem diximus,
Stylo maxima ex parte concinnantur. Hoc
enim in primis observandum arbitror, ma-
teriam simplicem conceptus & dictiones ig-

† Amorum, Lib. 1. Eleg. 1.

nobiles

nobiles nequaquam semper exigere; sed inter humile argumentum, & humilem scribendi modum, multum interesse. De femente, & messe, cæterisque rebus rusticis, præcepta tradere, argumentum tenue ac vulgare est; at non idcirco cogitandi & scribendi ratione vulgari atque ignobili tractandum: Quanquam enim præcepta tradit, elegantissima tamen ista possunt esse præcepta; & quanquam circa res exiguas versatur, in ornamentis tamen, & descriptione, plurimum consistit. Comœdiæ vero, & laxiores Satiræ, vitam solummodo communem, & mores hominum, prorsus respiciunt; ideoque Stylo humili præcipue utuntur.

Vitiosus est iste Stylus, & perperam usurpatur; quando res naturæ, vel sublimis, vel saltem non vulgaris, sermone repenti atque inhonesto exprimuntur. Ut apud *Ovidium* de Deorum concilio loquentem:

* — tenuere

* ——— *tenuere silentia cuncti.*

Et in descriptione Phaetontis curru Solis
abrepti :

a *Succutiturque alte, similisque est currus inani.*

b *Nec scit qua sit iter, nec si sciat, imperet illis.*

Et libro quarto, postquam recte dixisset ;

c *Ad nomen Thisbes oculos jam morte gravatos
Pyramus erexit, ———*

Sententiam sic misere claudit,

—— *visaque recondidit illa.*

Alio etiam loco ;

d *Sensit abesse dolos, numerumque accessit ad
harum.*

Libro denique septimo ;

e ——— *agisque*

Carminibus grates, & Diis auctoribus horum.

* Metamorph. Lib. 1. V. 204. a Lib. 2. V. 167.

b V. 171. c Lib. 4. V. 144. d Lib. 2. V. 447.

e Lib. 7. V. 148.

Hiscæ exemplis quid ineptius, quid insulsi-
us fingi aut excogitari potest? Et sane Ovi-
dio tam turpem negligentiam vix ignosci-
mus; qui, cum ingenio maxime valuerit,
à foedis hujusmodi vitiis abstinere potuit, si
curam in scribendo vel minimam adhibuif-
set.

Alia est Styli species, qui *acer*, vel *mor-
dax*, dicitur. Satiræ hunc præcipue con-
venire res ipsa indicat: Exemplum tamen
ejusdem magis idoneum nullibi occurrit,
quam apud *Virgilium*;

* *Cantando Tu illum? aut unquam tibi fistu-
la cera*

*Juncta fuit? non tu in triviis, indocte, solebas
Stridenti miserum stipula disperdere carmen?*

Verbis, magis quam rei conceptæ, acu-
men hîc inesse manifestum est. Sensus est
solummodo, Pastorem, de quo loquitur

* Eclog. 3. V. 25.

Poeta,

Poeta, Cantatorem fuisse nequissimum ;
at acerrimæ sunt voces istæ, *in triviis, stridentibus, miserum, stipula, disperdere* ; & conceptuum vim atque elegantiam, mirum in modum, promovent. E contra vero, in conceptibus tantummodo totum acumen nonnunquam vertitur ; ut isto etiam *Virgiliano* carmine,

† *Qui Baviæ non odit, amet tua carmina,
Mævi.*

Nihil acrius, vel magis satiricum, potest concipi ; at verborum sensu illud omnino consistit ; verbis ipsis seorsim sumptis, nihil istiusmodi deprehendimus. Alterum igitur istud, quod è *Virgilio* modo protulimus, exemplum, *Styli* mordacis, proprie dicti, specimen prorsus censendum est ; quia *Stylo* tantum, non *Sensu*, totum illud, quod acre est, conspicitur. Mirum forsan merito videri potest, *Satiræ* tum *Styli*, tum

† V. 90.

Concep-

Conceptuum, specimina, non aliunde depro-
mi quam è scriptis Poetæ omnium dulcissi-
mi, & genere scribendi prorsus diverso ex-
ercitati: Sed ille ingenio eousque valuit, ad
omnia ita natus fuit, ut, etiam reluctante
suavissima ipsius indole, quidvis præstare
potuerit. Indicio sunt hæc, quæ citavi-
mus, exempla, illum palmam Satiricis de-
bitam mereri potuisse, si istud scribendi ge-
nus affectasset; & apud *Juvenalem* ipsum,
prout mihi quidem res videtur, nihil com-
perimus, quod *Virgilianam* in his acrimo-
niam superare possit.

Stylus Floridus is dicitur, qui Tropis,
& Figuris, ac præcipue Metaphoris, ex-
ornatur. De vero, & pravo, Troporum
ac Figurarum usu, jam antea à nobis di-
ctum est. Itaque, ne actum agamus, ob-
servandum tantummodo, quodvis Poematis
genus figurativas dictiones recte admittere,
iisque multum commendari, materia eas
exigente, & maturo judicio earum dele-
ctum faciente; hunc vero Stylum Odis sub-
limioribus

limioribus præcipue, deinde Poemati Epico, convenire.

Est etiam Stylus facilis, & durus; brevis, & prolixus; laxus, & pressus; celer, & tardus; perspicuus, & obscurus; dulcis, mollis, & æquabilis; asper etiam, salebrosus, & injucundus. Quænam sit unicujusque natura, cuinam materiæ, ac poemati, unusquisque præcipue competat, partim ex iis colligi potest, quæ per totam hanc Dissertationem sparsim jam diximus, & ex iis quæ protulimus exemplis; partim, res ipsa adeo manifesta est, ut explicatione, vel exemplis, non indigeat. Breviter tantum observamus, Stylum perspicuum *semper* esse laudabilem, obscurum & injucundum *semper* vitiosum; facilem vero & durum, brevem & prolixum, laxum & pressum, celerem & tardum, dulcem etiam & mollem, asperum & salebrosum, *interdum recte, interdum perperam*, usurpári, prout conveniunt, vel non conveniunt, istæ scribendi rationes, materiæ, vel argumento,

mento, quod ornare aggreditur Poeta. Observandum etiam, Stylo aspero & duriori, verbis antiquis ac obsoletis perite interspersis, majestatem quandam inesse; quæ Tragediæ præsertim, ac Poematis Epici, gravitatem & sublimitatem multum promovet; parce tamen, & summo cum judicio, usurpandam esse hanc licentiam; & cavendum esse, ne per illam nimis durus atque asper Stylus fiat: Elegias præcipue, & quædam Poemata Pastoralia, Stylum prorsus mollem ac dulcem exigere, & ab asperitate omnino abhorrere: *unam* denique *eandemque appellationem* huic vel illi *cogitandi* rationi interdum attribui, quæ *scribendi*; ut *sublimis, humilis, acer, elegans, &c.* interdum etiam aliter se rem habere; de *conceptu* enim *celeri* vel *tardo*, de *conceptu brevi* vel *prolixo*, &c. neminem unquam differentem audivimus.

Omnes cujuscunque generis Stylos, qui laudem merentur, *Elegantia* ingreditur, & pervadit, iisque pretium adjicit: Quid sit *Elegantia*,

Eleg
fista
jam

Q
tis g
con
usqu
fed
miff
pro
dive
mer
mo
ma

* V
Ing
Vis
Inf
Et

Elegantia, sive in quo natura ipsius consistat, in ipso hujusce Dissertationis limine jam ostendimus.

Quanquam autem unumquodque Poematis genus Stylum habet sibi, præ cæteris, convenientem; non tamen idem *ab initio usque ad finem* servandus est scribendi tenor, sed variari debet, sublimior esse, vel demissior, dulcior, asperior, brevior, vel prolixior, &c. pro varietate materiæ, quæ diversis Poematis partibus occurrit exprimenda. In describendis, quæ supra memoravimus, prodigiis, dictione brevissima hosce versus includit *Virgilius* :

** Vox quoque per lucos vulgo exaudita silentes
Ingens; & simulacra modis pallentia miris
Visa sub obscurum noctis; pecudesque locutæ,
Infandum! sistunt amnes; terræque debiscunt;
Et mæstum illacrimat templis ebur; æraque
sudant.*

* Georg. Lib. 1. V. 476.

At

At verbis proxime sequentibus, ut ingentis Fluvii inundationem exprimat, in stylum profluentiorem sic excurrit :

** Proluit infano contorquens vortice silvas
Fluviorum Rex Eridanus, camposque per omnes
Cum stabulis armenta tulit.—*

Multum etiam vituperandi sunt, qui per integrum poema semper sublimes esse volunt, & magnifici : In iis quoque operibus, quæ naturæ sunt maxime sublimis, nonnulla occurrunt, quæ simplicissima dictione debent exprimi ; quia splendidam, vel grandem, nec admittunt, nec merentur.

Id demum adnotandum arbitror, Stylum *Comædiæ* non esse Poeticum, sed elegantissimum potius *Prosæ* genus : Et revera absurdum esset rem aliter se habere ; cum *Comœdiæ* sermo sit familiaris, & ad vitam

* V. 481.

conl-

communem spectans. Hac de causa, nonnulli (referente *Horatio*) dubitârunt, an hæc Dramatis species pro poemate sit habenda :

† Idcirco quidam, *Comædia, necne, poema Effet, quæsivere ; quod acer spiritus, ac vis, Nec verbis, nec rebus, inest ; nisi quod pede certo*

Differt sermoni, sermo merus.

Et sane nil habet Poeticum Stylus veteris Comœdiæ, præter pedes & mensuras, easque à soluta oratione parum discrepantes ; ab iis vero, quas supra recensuimus, locutionibus Poesi propriis & peculiaribus non minus abstinet, quam reliqua cujuscunque generis scripta prosaica. Quod igitur Poeticum habet comœdia, non in dictione, sed partim in sermone metrico, præcipue vero in rerum fictarum inventione, in arte, & dispositione partium, consistit.

† Lib. 1. Sat. 4. V. 45.

Non interim sum nescius, gravissimam moveri posse de Comoediis, à nostratibus lingua *Anglicana* exaratis, quæstionem; nimirum, utrum illæ poemata proprie sint dicendæ, cum prosaicæ omnino sint, & numeris metricis careant, quos omni poemati essentiales esse, Tractatu præcedenti statuimus? Certe major est dubitandi ratio de popularium nostrorum Comoediis, quam de Græcis, & Latinis; quoniam hæ carminum mensuris manifeste constant, parum constrictis licet, & *sermoni propriioribus*; illæ vero oratione soluta integræ conscribuntur, excepto quod Actuum clausulæ disticho uno, vel altero, plerumque terminentur. Quæri etiam potest, utrum, è contra, recte faciant Poetæ *Gallici*, Comoedias integras carmine heroico, atque adeo numeris rythmicis, contexentes? Has vero, atque hujusmodi percunctationes, una cum earum solutionibus, in præsens tempus omittimus; de iis commodiori loco disceptaturi, quando nimirum ad justam

de Comoedia seorsim tractanda Differtationem perventum fuerit.

Quoniam de *Stylo* nunc differimus, & *cogitandi* rationem discutere, Tractatu proxime sequenti statuimus; Proposito nostro consentaneum est, quænam sit *necessitudo* inter *venustatem dictionum*, & *venustatem conceptuum*, inquirere; siue quoniam sit nexus inter pulchre scribere & pulchre cogitare; quam vim in se invicem exerant; & quomodo alterum ab altero afficiatur. Mediæ enim est naturæ hoc examen inter hanc & sequentem Differtationem; &, tanquam *Medium* (quod aiunt) *Participationis*, hanc illi conjungit.

Fieri igitur prorsus non potest, ut quis dilucide, vel ornatè, *scribat*, nisi eodem modo simul *cogitet*. Si tibi ipsi obscura in animo concipis; næ felix faustusque censendus es, si eadem mihi reddis perspicua. Et conceptus si sit invenustus; id tantum præstat vox splendens ei ad-

H

hibita,

hibita, ut utrumque ridiculum efficiat. Sicut vestimenta pretiosa formæ inhonestæ conjuncta inhonestiorem eam reddunt; dedecorant ipsam, & ab eadem dedecorantur. Ex altera etiam parte, vix ac ne vix evenire potest, ut qui dilucide, vel ornate cogitat, eodem modo non scribat; dummodo linguam, qua utitur, recte ac plene intelligat, & in optimorum Auctorum scriptis evolvendis versetur. Dum loquimur, vel scribimus, cogitationum, sicut lucis, claritas sese continere nequit; sed quaquaversum diffunditur: & illa mentes, velut hæc oculos, hominum, naturæ suæ vi & proclivitate, ingreditur. Res perspicue conceptas verba sponte, & (si *Quintiliano* credimus) pene ex necessitate quadam, tanquam umbra corpus, sequuntur. Et si quid pulchrum, vel sublime, à nobis cogitatum est: ejusdem naturæ voces aptæ & congruæ ultro subnascentur, si modo istas voces adhibere cupimus. Dico, si illas adhibere cupimus; quia nequaquam asseritur, istiusmodi locutiones istiusmodi

usmodi conceptus (vel nobis invitis) necessario comitari; neque proculdubio sensu tam arcto verba sua intelligi voluit *Quintilianus*. Potest esse interdum conceptus venustus, vel sublimis, & locutio (Scriptore quidem ipso id volente) simplex & inornata: quia nonnunquam illius venustas vel sublimitas hujus simplicitate non modo ostenditur, sed plurimum etiam commendatur. Ut in ista sacri Scriptoris brevi narratione, à *Longino* laudata, tanquam illustrissimo sublimitatis exemplo: *Dixit Deus, Fiat lux; & lux facta est.* Apud *Horatium*:

* — *Sapere aude,*

Incipe. —

Et apud *Virgilium*;

† *Ostendent terris hunc tantum fata, neque
ultra*

Esse sinent. —

*Lib. 1. Epist. 2. V. 40. † *Æneid.* Lib. 6. V. 869.

In quibus, aliisque non paucis, exemplis, prorsus inornatae sunt voces; conceptus vero venusti & sublimes. Sic nonnullae laudantur formosae, quae maxime amabiles videntur, quando inexcultae sunt, & simplices munditiis: sic regum majestas venerabilis interdum summe conspicua ostenditur; quando, deposita regali purpura, vulgari veste induitur. Ita revera se habent voces ad conceptus, ut vestes ad corpora; quapropter, ut melius illustretur quod hac de re dicendum restat, comparisonem hanc omni ex parte sequi visum est.

E contra vero alii, iique multi, conceptus pulchri & grandes ejusdem naturae voces semper exigunt; absque iis dedecorantur, & minori in pretio habentur. Ut in istis, quae ex Ovidio supra citavimus, Styli repentis atque inhonesti exemplis; aliisque quam plurimis. Sicut multis etiam vere formosis, imo earum parti maximae, minuitur pulchritudo, si absint

absint ornatus & vestium elegantiae: & plerumque grandiores videntur reges, etiam à natura ad majestatem compositi, quando ostro imperiali, quam cum minime spectabili amictu, vestiuntur.

Sed quanquam cogitata vel venusta esse possunt, vel sublimia, dum verba iis convenientia simplicia sunt & inornata; tamen vice versa nequaquam valet regula: verba vel venusta, vel sublimia, esse nequeunt, nisi venusta, vel sublimia, sint cogitata. *Veram* venustatem, & *veram* sublimitatem, hic intelligo; quia, si conceptus non sunt venusti, id quod in dictione pulchrum censetur, *falso* tantum splendore conspicitur; sicut amictus splendidi, inhonestam formam vestientes, non sunt *vere* splendidi, hoc est, non sunt elegantes, quia eam non decent, cui adhibentur. Et si conceptus non sunt sublimes; id, quod in dictione magnificum censetur, pro ridicule turgida grandiloquentia habendum est. Excipitur unum solum-

modo Poematis genus; quod, licet nullo *Latino* nomine vere possit enunciari, linguis tamen hodiernis, per totam *Europam* vigentibus, satis notum est: Poema *iocosum* vel *ironicum* intelligo; in quo deprehenditur quædam ingeniose nugandi licentia, res exiguas magnificis vocibus efferendo. Omnibus autem scriptis, in quibus serio res agitur, semper valet regula.

Quanquam vero voces pulchræ pulchras cogitationes non faciunt; eas tamen multum commendant, earumque pulchritudinem adaugent: sicut cultus & ornatu, formam licet vultui, vel corpori, dare non possint; à natura tamen datam adjuvant ut plurimum, eique novas venere & illecebras adjiciunt. Hoc ut elucescat; innumera ex optimorum Poetarum scriptis proferri possunt exempla, quæ nullibi non reperiuntur. Postquam *Sergesti* navim, quam supra memoravimus, fractam & mutilam egregie descripsisset
Virgilius;

Virgilius ; ipsam akero remorum ordine truncatam serpenti faucio comparare, pulchre proculdubio conceptum fuit. At comparationis istius venustatem quantum in melius promovit Poeta, dum expressam dedit modo sequenti, prorsus admirabili !

* *Qualis sæpe viæ deprensus in aggere serpens,*

*Ærea quem obliquum rota transiit, aut
gravis ic̃tu*

Seminecem liquit, saxo lacerumque, viator :

Nequicquam longos fugiens dat corpore tortus ;

*Parte ferox, ardensque oculis, & sibila
colla*

*Arduus attollens ; pars vulnere clauda re-
tentat*

*Nexantem nodos, seque in sua membra pli-
cantem.*

Aristæi Pastoris in subterranea Cyrenes,

* *Æneid. Lib. 5. V. 273.*

Nymphæ fluvialis, penetralia ingressum,
idem Vates sic describit:

† — Simul alta jubet discedere late
Flumina, qua juvenis gressus inferret; at
illum
Curvata in montis faciem circumstetit unda,
Accepitque sinu vasto, misitque sub amnem.
Jamque domum mirans genitricis, & hu-
mida regna,
Speluncisque lacus clausos, lucosque sonantes,
Ibat, & ingenti motu stupefactus aquarum,
Omnia sub magna labentia flumina terra
Spectabat diversa locis, &c.

Pulchre quidem concipiuntur, & fingun-
tur omnia: Has autem ideas vere poeti-
cas vocibus lectissimis plurimum exorna-
ri, quis est qui non videt; & perfectissi-
mam Auctoris artem, atque ingenium,
vehementer non amat, simul & admira-
tur? Locutionum igitur venustate valde

† Georg. Lib. 4. V. 359.

promovetur venustas eorum quæ mente concipimus ; idque de omnigenis cogitationis, vel pulchris, vel sublimibus, asserendum est ; de *comparationibus* vero præcipue, & *descriptionibus*. Ex adverso, cogitationes elegantes & sublimes ad vocum elegantiam & sublimitatem plurimum conferre, ex se adeo manifestum est ; ut probationis, vel exemplorum, non indigeat : cum conceptibus animentur voces, & (ut loquuntur Scholastici) *informentur*. Summa igitur rei hæc est : Conceptus pulchri, & dictiones (tanquam forma corporis, & vestimenta) se invicem adjuvant & exornant. In quo consistat cogitationum ipsarum pulchritudo, proximum est ut inquiremus.

PRÆLECTIO

OCTAVA, &c.

*De Conceptuum Venustate; sive Elegan-
tia, & Sublimitate.*

*Difficultas Operis suscepti. Definitio Ingenii. Veri
Ingenii Fundamentum. Discrimen inter Falsitatem,
& Fictionem. Falsi sive spurii Ingenii Specimina.
Conceptus partim verus, partim falsus. Discrepan-
tia inter Conceptum simpliciter solidum, & ingenio-
sum. Atque inter verum, & falsum Ingenium.
Quædam esse Carmina, non ratione, vel merito, sed fa-
ma tantum populari, celebria. Celeberrimi Boilovii
sententia, ejusque verba Latine reddita. Conceptus
quosdam veros esse, etiam accedente Fictione Poetica.
In omnibus semper cavendum esse, ut aliquod saltem veri
tanquam fundamentum substernatur. Abundare pulchros
concept-*

conceptus & voces nunquam debere. In iis pulchre disponendis, multum artis exerceri. Venustum induas species dispertiri; Elegans scilicet, & Sublime. Quomodo isthæc inter se differant. De Indole felici. De Impetu, sive Enthusiasmo Poetico. De Commotione Affectuum. Discutitur hæc ex parte Æneidos Liber Quartus. De Imaginibus. De Antithetis. Elegans esse sæpenumero, res ex parte tantum exprimere. De Transitionibus. De alterius generis Excurfibus. De Comparationibus. Bellos Conceptus Passionibus non convenire. De Conceptibus Delicatis. De Conceptibus Fortibus. Severum & Graue cum Ingenioso optime stare. De Sententiis. De Conceptibus Reflexis. De Conceptibus repugnantiam quandam præ se ferentibus. De Æquivocationibus, & Lusibus Verborum. De Sublimitate. Summa Ideæ Sublimitatis, quam Longinus formavit. Falli illos, qui Sublimitatem, Exultationi, Triumphis, &c. præsertim, se non unice, convenire existimant. Exempla Sublimitatis, Terrorem, & Misericordiam incutientis. Striatura de Licentia Poetica..

DISSERTATIONE præcedenti, de Stylo Poetico verba fecimus. A dictione ad res nunc transimus; de pulchre cogitandi ratione differere statuentes; in quo consistat elegantia, vel sublimitas venustarum cogitationum, inquirere; causas

fas & fundamenta earum aperire; diversas denique earundem species recensere.

Atque in hisce rebus discutiendis, Argumentum (quod omnes, ni fallor, fatebuntur,) perdifficile aggredimur: In materia igitur tam recondita sicubi cespitavero; non est, uti confido, quod veniam desperem.

Dictionem carminibus propriam à soluto sermone multum differre, Dissertatione præcedenti fuscè ostendimus; at de *pulchre cogitandi* modo (si fictionem solummodo excipiamus) non est tanta inter Poetas & Oratores discrepantia. Quæ igitur in hoc Tractatu occurrunt dicenda, utrique arti fere sunt communia; & ad conceptus, tum prosa, tum versibus, expressos, referenda: Fere eadem est venustas cogitationum, utrum prosa, an versibus, exprimantur. At quoniam de Poetica agere nostri est instituti; visum est omnia, quæ ad præceptiones nostras illustrandas alleganda

ganda sunt, exempla è Vatum celebriorum penu depromere.

Ut *Ingenium*, i. e. illud quod pulchre concipitur, perfecte definiant, multum, frustra que, laborant Scriptores; vel perfecte definiri non posse, aperte declarant. Inter hos eminet *Couleius* ille nostras; qui *Ingenium* non aliter quam *negativis* definiendum esse, diserte asserit. At (pace doctiorum dixerim) non minus facile est, hanc vocem, atque hanc ideam, definitione *positiva* (quam vocant) & adæquata explicare; quam alias non paucas, quibus definitiones adhibemus maxime logicas, & de quibus notiones valde perspicuas nos componere jactitamus. Nihil aliud igitur videtur esse *Ingenium*, ambitu latissimo sumptum; quam *Conceptus* ita ad naturæ & rectæ rationis normam formatus, ita lucide, acute, vivide, vel magnifice, animo impressus; ut voluptatem vel admirationem, eliciat.

Dixi-

Diximus Ingenium *ambitu latissimo sumptum* : Vox enim ista sensu *vulgari* atque *exiguo* hic non accipitur, ut nihil præter *jocosos lepôres*, vel *facetias*, significet; sed *omnes* complectitur cogitationes *venustas*; quicquid *elegans*, vel *sublime*, in animo concipitur.

Definitionis membrum istud, *Conceptus ad naturæ & rectæ rationis normam formatus*, pro ejusdem *Genere* habendum est; pars reliqua pro *Differentia*. Per partem enim istam priorem intelligitur *solide* vel *sapienter conceptum* : Illud autem est duplex; cujus altera species est *simpliciter conceptum*; altera, *venuste*. Omne igitur *ingeniosum est solide conceptum* : licet omne solide conceptum non sit ingeniosum.

Istud Definitionis *Genus* assignare, omnino necesse fuit; ut *verum ingenium à falso & spurio* distinguatur. Cogitationes vere *venustæ* rerum veritati, naturæ, & rationi, semper congruunt: Si huic fundamen-

to non innitantur, ab hoc fonte non profluant, ad hanc amussim non exigantur; ad illud quod à neotericis, præsertim *Gallicis*, Scriptoribus, *falsus splendor* * dicitur, prorsus sunt rejiciendæ: quod pueris forsan, vel judicii expertibus, placere potest, ab eruditis vero, sagacibus, & recta ratione utentibus, semper despicitur. Ab iis *Horatianum* istud oraculi loco habetur, semperque habebitur;

† *Scribendi recte sapere est & principium & fons.*

Conceptus sunt imagines, five picturæ, rerum; sicut voces conceptuum; imagines autem, & picturas, eatenus tantum veras esse, quatenus res, vel homines, vere repræsentant, omnes norunt. Neque jure objici potest *Virgilianum* istud,

|| — *Terræque, urbesque recedunt,*

* *Le faux brillant.* † *De Arte Poet. V. 309.* || *Æn. Lib. 3. V. 72.*

multaque

multaque similia ; in quibus res exprimentur, non ut *sunt*, sed ut *videntur*. Id enim ipsum Poetis, sicut & Pictoribus, propositum est, id illis negotii datum, ut omnia sub ista facie repræsentent, qua *apparent* ; Hoc dum præstant, recte, & juxta severissimæ rationis regulas, cogitant ; *vere* enim, in pingendo, vel describendo, id *exprimitur*, quod ita exprimitur ut *re ipsa esse videtur*. Nec *Metaphoris*, *Hyperbolis*, *Ironiis*, imo vel *Æquivocis* locutionibus, recte usurpatis, neque etiam *Commentis* & *Fabulis* poeticis, à recte cogitandi norma aberratur : Inter *falsitatem* enim & *fictionem*, inter id quod *vere falsum* est (si ita loqui liceat) & id quod *falsi* tantum *speciem* induit, permultum interest. Tropis istis & fictionibus recta ratio, tanquam fundamentum, subternitur ; veritate sustinetur apparens ista falsitas ; quæ veritatem exornat, non destruit. Manifesta fient hæc omnia ex iis quæ per totam hanc Dissertationem differenda sunt, & ex iis, quæ adducentur, exemplis. Expedit impræ-

sentiarum

sentiarum, unum & alterum falsi ingenii specimen hic allegare ; ut inter verum, & falsum, discrimen indicetur.

Multa effutiant Scriptores, quæ vel *communi sensu plane carent* ; ridiculi licet nescio quid nitoris præ se ferant. *Pyrami & Thisbes* fatum quidam misere decantans, ensen dicit, infelicis amatoris *cruore* tinctum, tanquam *culpæ* suæ conscium, *erubuisse*. * Imo potius erubescat Poeta ; pudeat illum elegantiae suæ, vel pueris irridendæ. Dicit alius, nescio quis, ejusdem farinae Scriptor, amatoribus ideo grande esse *ingenium*, quod *Venus falso* mari orta sit. Et innumeræ sunt, præcipue, *istiusmodi* tenues facetiæ, quæ fictis *Numinum Ethnicorum* nominibus, & adjunctis, originem debent.

Magnopere sibi placent e neotericis multi, per omnes *Europæ* gentes, hisce nugis ludendo ; in epigrammatibus præsertim,

* Vide Præfationem *Boilovii* operibus præmissam.

ac verſibus amatoriis : Neque deſunt etiam, qui, grandiora poemata contexentes, ab iis temperare non poſſunt. Multi ſunt noſtratum, atque inter illos nonnulli famam haud mediocrem, idque juſto jure, adepti, præcipue ſæculi præcedentis Poetæ (hodie enim minori in pretio ſunt hi lepôres) quorum abundant opera nitentibus hiſce, de quibus loquimur, ſcribendi maculis. Nec antiqui, nominatim *Ovidius*, ab iis penitus abſtinent. Nequeo hic prætereundo non perſtringere mille ineptias, quæ ab hodiernis Scriptoribus effunduntur, de *puellarum oculis* ; qui cum multis diverſorum generum malis, tum etiam ſpurio ingenio, anſam infeliciter dedere.

Alia eſt ſpecies, quæ cum priori quidem non coincidit, contra ipſam *rationis veritatem* peccando ; at *pulchre & accurate* cogitandi leges violat : & quanquam non falſi *conceptûs*, falſi tamen *ingenii*, ſpecimen exhibet. In Troade *Senecæ*, *Hecuba* dolens quod, *Trojæ* excidio, *Priami* jaceret

ceret inhumatum cadaver, luctum suum
sic exprimit:

—— *Ille, tot regum parens,
Caret sepulchro Priamus, & flamma indiget,
Ardente Troja. —— **

Quid frigidius in materia tam grandi &
sublimi; quam leve istud dictum, flam-
ma funebri caruisse *Priamum*, cum *Troja*
flammis nimium abundaret? Quanto me-
lius de re eadem *Virgilius*!

** Hæc finis Priami fatorum, hic exitus illum
Sorte tulit; Trojam incensam & prolapsa
videntem*

*Pergama; tot quondam populis, terrisque,
superbum
Regnatorem Asiæ: jacet ingens littore truncus,
Avulsumque humeris caput, & sine nomine
corpus.*

** Act. 1. Scen. 1. * Æneid. Lib. 2. V. 554.*

Grandia

Grandia ſunt omnia ; majeſtatis plena,
& argumento congruentia. Noluit Poe-
ta, in re tam ſeria & magnifica, exiguis
facetiis ludere ; quarum innumeræ apud
Ovidium extant. Ab iſta quidem culpa
Virgilius ſemper abhorret ; ab eadem non
minus abhorrere debuerat *Seneca* ; cum
Poema Epicum nil ſublimius ſpiret, quam
Tragoedia.

Magnum aliquod ſonat, fateor, celebre
iſtud *Lucani* ;

† — Cælo tegitur, qui non habet urnam.

Verum eſt quidem, quod aſſerit Poeta ;
falſum, quod ingenioſe aſſertum voluit. In
honorem militum inſepultorum hoc dic-
tum eſt : Et licet concedamus, cælum
& ſtellas materiam eſſe ære ac marmo-
re pretioſiorem ; hoc tamen ſepulchrum,
ſicut & mors ipſa, omnibus nimis com-

† Lib. 7.

mune

mune est ; &, non obstante Stoico hoc *Lucani* effato, certe honestius est tumulo componi, quam sub dio jacere, feris & alitibus prædam ; quæ quidem ipsa animalia idem cœli tegumentum, quod *Heroes* insepulti, mortua sortiuntur.

Accidit nonnunquam, ut cogitandi veritas falsitati admisceatur ; sive ut conceptus partim sit verus, partim falsus. E. G. in Epigrammate isto satis noto, à neoterico quodam conscripto :

* *Lumine Acon dextro, capta est Leonilla sinistro ;*

*Et potis est forma vincere uterque Deos.
Blande Puer, lumen quod habes concede sorori ;*

Sic Tu cæcus Amor, sic erit Illa Venus.

Concinnum hoc videtur, & revera est ; partes interim ejusdem sibi invicem male

* Antholog. Poem. Ital.

constant :

constant: Si enim Deos forma jam vincant *Acon* & *Leonilla*; quantum honoris consequerentur, si ille *Cupido*, hæc *Venus* fieret? Præterea rationi plane repugnat, adolescentulum sorori oculum dare, vel velle, vel posse. Inest nihilominus hisce versiculis spiritus vere epigrammaticus; ultimo præsertim carmine penè nihil ingeniosius. Sicut enim in argumentando ex falsis præmissis elici potest vera conclusio; ita in literis humanioribus, cogitatum perquam elegans è male cogitatis potest educi. Neque habet quis quod objiciat, in hac comparatione conjungi res inter se parum convenientes: cum omnis venustas, non solum in severiori, verum etiam in politissima literatura, Dialecticæ regulis & præceptis fundetur.

Quæ supra allegavi, pauca sunt falsarum elegantiarum exempla. Differt itaque *ingenium* à *conceptu simpliciter solido*, tanquam adamas exquisitissime politus à rudi,

rudi, vel minus polito: Et sicut gemma politissima non definit esse gemma; ita *conceptus*, eo quod sit elegantissimus, non definit esse *solidus*. Adamanta à cæteris omne genus lapidibus *soliditate*, non minus quam *splendore*, discriminari, nemo non novit: Eadem est igitur inter verum & falsum ingenium discrepantia, quæ inter gemmas orientales, & nitentes lapillos qui nostris *Britanniæ* rupibus inveniuntur.

Quædam extant carmina (quo pacto id evenerit, nescio) non merito, sed suffragiis solummodo, & famæ populari, omne suum (quod revera nullum est) pretium debentia. Celeberrimum istud *Sana-zarii* in urbem *Venetias* Epigramma quis nescit? Opus tam diu laudatum quis afit improbare?

*Viderat Adriacis Venetam Neptunus in undis
Stare Urbem, & toti ponere jura mari.*

Nunc

*Nunc mihi Tarpeias quantumvis, Jupiter,
arces*

*Objice, Et illa tui mænia Martis, ait:
Si pelago Tyberim præfers, Urbem aspice
utramque;*

Illam homines dices, hanc posuisse Deos.

Doctorum judiciis, eo, quo par est, obsequio, memet semper subjicio; sed ut libere eloquar quod sentio, sæpe miratus sum fortunam *Sanazarii*, qui sex versiculis nihil præstando, non modo tantum famæ, sed (quod solidius) tantum auri, adeptus fuerit. Numerosa quidem sunt carmina; accedit species, sive cortex, epigrammatis; fictio insuper poetica, de *Jove*, & *Neptuno*. Hæc si demas (& hæc sola nihil agunt) quid aliud, quæso, dicit Poeta, quam Urbem *Venetias* Urbem *Romam* antecellere? Nude & simpliciter asserit, illam, potius quam hanc, videri Diis conditoribus debere originem. Ubi hîc acumen? Quid falsum? Quid facetum?

facetum? Formam tantum epigrammatis videmus; ne umbram quidem ingenii.

Prima, ac princeps, ingenii species ea est proculdubio, quæ sine fictionum poeticarum subsidio ipsi rerum veritati penitus innititur. Mirum in modum mihi placuit quod de illa scribit celeberrimus Poeta Gallicus*, in Præfatione operibus suis præfixa. Operæ pretium certe erit, ipsius verba latinitate donare. Si quis, inquit, ex me quærat, quid sit falsum hoc, & facetum, quod mentes hominum tanta voluptate afficit; respondeo, est delicatum nescio quid, cujus effectum sentire melius possumus, quam naturam explicare. Consistit tamen, prout mihi quidem videtur, in conceptuum & vocum veritate. Mens humana, ex Naturæ instituto, plena est & referta innumerabilibus, iisque confusis, veritatis ideis; quas sæpissime, ex parte tantum, & imperfecte, percipit: Nec quicquam ei

* *Boilovius.*

194 *De Conceptuum Venustate ;*

gratius est, vel jucundius, quam harum aliquam plenius sibi evolvi, sive magis perspicuam dari. Quid est igitur Conceptus novus, splendens, vel insolitus? Non est (uti opinantur ignari) Conceptus, quem nemo unquam habuit, nec habere potuit : est, è contra, Conceptus, qui omnibus communis esse debuit, & quem felicioris cuidam ingenii contigit feliciter exprimere. In hoc igitur consistit pulchre dictum & conceptum, quod rem ab omnibus cogitatam, *modo* penitus novo, eleganti, & vivido, exprimat. Ad examen vocemus e. g. celebre istud responsum *Ludovici* duodecimi ad quosdam è consiliariis suis, qui illum hortabantur vindictam ab iis sumere, à quibus ipse, Dux adhuc *Aurelianensium*, sub regis præcedentis fascibus, iniqua sustinuerat: *Rex*, inquit, *Galliæ injurias non ulciscitur, quas passus est Dux Aurelianensium*. Quis fit, quod prima facie dictum hoc legentes feriat? Quia nimirum veritatem menti ingerit universis notam, & primo intuitu agnitam,

agnitam, eamque multo melius exprimit, quam Dissertatio moralis; nempe, non debere potentem principem, ad summum imperium jam evectum, ea quæ antea facta sunt respicere, se solum afficientia, & quando ipse privatus fuerat, facta; sed horum omnium oblivisci, & ad rempublicam curandam se totum convertere. Hactenus Vir clarissimus; qui argumentum hoc videtur feliciter explicasse.

Multi sunt præterea Conceptus, omnino veri & perelegantes; rerum veritate fundati, accedente etiam fictione poetica. Ut in Epigrammate Martialis *ad Luciferum, de adventu Cæsaris*, nocte adventum istum præcedente, conscripto. Post primam compellationem;

** Phosphore, redde diem; quid gaudia nostra moraris?*

Cæsare venturo, Phosphore, redde diem:

** Lib. 8. Epigr. 21.*

196 *De Conceptuum Venustate;*

Paucis interjectis addit;

*Quid cupidum Titana tenes? jam Xanthus
& Æthon*

*Fræna volunt; vigilat Memnonis alma Pa-
rens.*

Dein subjicit:

*Tarda tamen nitidæ non cedunt sidera luci;
Et cupit Ausonium Luna videre Ducem.*

*Verum est, vehementer aliquod cupienti-
bus tempus longum videri: Et postquam
hac de causa lunæ & siderum tarditatem
incusasset Poeta; quid elegantius quam,
ut principem ulterius laudaret, aliam isti-
us tarditatis causam assignare; lunam sci-
licet & stellas (quæ apud Poetas sensibus
valent) ideo cunctari, ut Cæsarem vide-
rent, Romam triumphali pompa ingredi-
entem? Mentem deinde aliorum flectit, &
Epigramma sic claudit:*

Jam

*Jam Cæsar, vel nocte veni; stent astra lice-
bit,*

Non deerit populo, Te veniente, dies.

Ingeniosum hoc, sed paulo audacius: Mo-
destior est in eadem materia Lyricorum
Princeps:

** Lucem redde tuæ, Dux bone, patriæ;*

Instar veris enim, vultus ubi tuus

Affulsit populo, gratior it dies,

Et soles melius nitent.

Non dicit adventu Cæsaris diem *fieri*, sed
augeri tantum; hoc est, gratiorem esse,
& lucidiorem videri: Et reipsa verum est,
homines lætitia perfusos omnia quaquaver-
sum læta sibi in animo effingere.

Alia sunt Cogitata, quæ poeticæ licet
fictioni magis debeantur, quam præce-
dentia, pro veris tamen & elegantibus

* Lib. 4. Od. 5.

198 *De Conceptuum Venustate ;*

omnino habenda sunt. Ut apud eundem
Martialem in Epitaphio *Canaces*: Post
morbum, quo interiit puella, hisce ver-
sibus pulcherrimè descriptum ;

* — *horrida vultum*

Inficit, & tenero sedit in ore lues ;
Ipsaque crudeles ederunt oscula morbi,
Nec data sunt nigris tota labella rogis :

Sic pergit Poeta ;

Si tam præcipiti fuerant ventura volatu,
Debuerant alia fata venire via :

Sed mors vocis iter properavit claudere blan-
dæ,

Ne posset duras flectere lingua Deas.

Hæc, atque innumera, ficta licet sint, sanæ
tamen rationi minime adversantur ; & non
tantum veniam, sed laudem, vendicant.

* Lib. 11. Epigr. 92.

In hisce autem omnibus, & similibus, exemplis, magnopere cavendum est, ut aliquod saltem veri, tanquam fundamentum, substernatur. Quod quidem, in isto è *Martiale* jam citato specimine, reipsa deprehendimus. Si puellæ, cujus interitum deflet, revera vox fuerit dulcis, & ad persuadendum proclivis; id certe passa est severissima ratio, ut Poeta tum laudem, tum dolorem, exprimens (cum utrique permissum sit, res supra ipsissimam veritatem aliquantum evehere) hoc assereret, vocem adeo suavem vel fatorum crudelitatem mollire potuisse, si modo apertum eidem iter fuisset; atque, ea de causa, mortem istam corporis partem præoccupasse, ut eloqui tam blandi aditus præcluderetur. Hucusque progredi Poetis concessum est; at profecto haud multis passibus ulterius progrediendum. Fateor enim lubricis nos vestigiis nunc insistere: Istud *Martialis* dictum extremus est forsân veritatis etiam poeticæ limes, & à falsa cogitandi licentia

*Prælectio
nona.*

exiguo intervallo diffitus. Utcunque illud sit; certissimum est, ingeniosis hisce commentis substratum aliquod in rerum natura dari oportere; neque fas esse, ut fictio fictioni superstructa innitatur. Quod tamen sæpissime fit; ab iis præcipue, qui de Diis Græcis, & Romanis, cæterisque fabulis antiquis, totidem & tam bella venditant figmenta. Isti solummodo ufui hodie inservire debent exauctorata Ethnicorum numina, ut Comparationibus interdum, aliisque Allusionibus, materiam præbeant: Atque in iis etiam caute eorum facienda est mentio, non tanquam nunc existentium, sed tanquam eorum quæ aliquando extitisse fingebantur. Ad summam; omnes, etiam levissimos, ingenii lusus, rebus ipsis fundari oportet: Rejiciendæ sunt autem inopes nugæ, quæ absque ulla vel rei, vel hominis, illustratione, vel explicatione, laude, vel vituperio, fiunt; & id tantum agunt, ut Inventor quam sit acutus & callidus, ostendent.

Quanquam

Quanquam vocibus, conceptibusque venustis, nihil habet rerum natura pulchrius vel amabilius; fieri tamen potest, ut nimia eorum copia, varietate specierum quantumvis discriminatorum, abundet oratio, vel poema. Quicquid igitur exornandum sumpseris; ne sit opus *totum ingeniosum*. In pretio gemmæ semper sunt habitæ, semperque habebuntur; vestem interim gemmis, etiam diversorum generum, quaquaversum onustam & coopertam, quis non rideret, potius quam laudaret? Neque Apiciorum elegantissimo, peritissimoque, placeret convivium, ferculorum lautissimis integrum constans. Nec minus de Poesi, quam soluta Oratione, valet hoc præceptum; eidem rationis fundamini innixum, utrum huic, an illi, referatur. Fœcundior quidem, & ornatior est Poetica; sed luxuriam semper odit recta ratio, sive prosa, sive carminibus, res agatur. Vis magna eorum, quæ maxime sunt exquisita & jucunda, gustum, oculos, mentem, non oblectat, sed nimis cito fatiat; nec

voluptate, sed fastidio, afficit : & quod re ipsa pretiosum est, idem abundando fit ridiculum. Vitioso hoc scribendi genere tollitur ista delectatio, quam percipit mens humana inde provenientem, quod ab excellentibus ad mediocria, & vice versa, sese convertendo, mirum in modum reficiatur, & recreetur ; & quod admiratione ex improvviso facta percellatur ; quorum neutrum evenire potest, si omnia ubique splendeant. Nihil itaque absurdius sibi quisquam potest proponere, quam opus pulchre dictis & conceptis, quantum id fieri potest, plenum & refertum concinnare. A vocibus quidem, & cogitatis, nimium vulgaribus, é trivio petitis, vili-
bus, inhonestis, & (ut loquitur *Longinus**) τῆς ὕλης ἀδοξοτέροις, infra argumenti dignitatem demissis, omnino & semper abstinendum est ; ab inhonestis, & abjectis, inquam, non semper ab inornatis, & humilibus. Per materiam, quam tractat, non licet Scrip-

* Περὶ ὕλης, Sect. 43.

tori,

tori, ab initio usque ad finem, sublimi esse, vel eleganti : neque id patitur natura singulorum, quæ occurrunt dicenda : vel, etiamsi pateretur, propter causas tamē supra allatas, nihilominus valeret regula. Naturam imitentur Scriptores, mundi poema, vere, atque æstare, condecorantem : Jucunda quidem sunt omnia ; at minus grata, imo inamœna, esset rerum facies, si prata floribus tota tegerentur : *virent* ubique, & *ridet* prata ; non ubique *florent*. E solo apto & idoneo flores nascuntur ; atque eodem modo debent institui poematis ornamenta, ut è materia ultro suboriri videantur, auxiliante tantum Scriptore, non cogente. Artem quidem imitari debemus, artem etiam haud levem exercemus, in iisdem ornamentis ita disponendis, immiscendis, atque inter sese ordinandis ; ut perite interspersa se invicem commendent, sibi invicem veneres adaugeant : Id quod in floribus digerendis & componendis faciunt, qui hortos curant, vel ferta & corollas contexunt.

* — *Can.*

* — *Candida Nais*

*Pallentes violas, & summa papavera carpens,
Narcissum, & florem jungit beneolentis anethi.
Tum casta, atque aliis intexens suavis herbis,
Mollia luteola pingit vaccinia caltha.*

Postea; †

*Et vos, ô lauri, carpam, & te, proxima myrte;
Sic posita quoniam suaves miscetis odores.*

Quod in scribendo *Venustum* est, in duas species dispartendum videtur; *Elegans* scilicet, & *Sublime*. Posteriori certe prius nequaquam includitur: *Elegans* enim est sæpissime, quod *sublime* nullo modo dicendum est. Quæri potest tantummodo, è contra, utrum omne *sublime* non sit *elegans*? Videtur profecto non esse: Vel si aliter res sit statuenda; diversæ speciei ista sæpissime est *elegantia*, quæ *sublimitati* conjungitur. *Pulchrum* quidem semper, quod *Sublime*: *Pulchra* etiam à Poetis *Pallas* depingebatur; at *pulchritudo*

† Virg. Ecl. 2. V. 46. † V. 54

quædam

quædam propria illi fuit, venerabilis, majestate repleta, horrore quodam amabili temperata; à Veneris denique forma omnino diversa; cui omnes adfuerunt molles illecebræ, omnes elegantia; sublimitatis parum. Ut ut illud sit; progrediente hac Disceptatione, ea visum est examinare, tum quæ harum specierum alteri tantum, tum quæ utrique simul, conveniunt.

Nobilem illam, & felicem, in concipiendis grandibus & excelsis rebus, animi magnitudinem quod attinet, quæ à *Longino* α τὸ πλεὶς τὰς νοήσεις ἀδριπύχολον appellatur; de illa acquirenda nulla tradenda sunt præcepta. Quia Naturæ donum hæc est mentis præstantia, arte licet multum promovenda. Felicem hanc indolem † *Virgilius* describit, ejusdemque, eodem opere, insigne edit exemplum.

α Πλεὶς ὕψος, Sect. 8.

Me

*b Me vero primum dulces ante omnia Musæ,
Quarum sacra fero, ingenti perculsus amore,
Accipiant, cælique vias & sidera mon-
strent, &c.*

*Sin has ne possim naturæ accedere partes,
Frigidus obstiterit circum præcordia sanguis;
Rura mihi, & rigui placeant in vallibus am-
nes,*

Flumina amem, silvasque inglorius. —

Dum se simulat dubitare an sibi insit hæc
vis animi, eam facto probat sibi inesse;
eodemque facto, quid sit, ostendit.

De *Impetu* etiam isto, quem nominat
idem *Longinus* τὸ σφοδρὸν, καὶ ἐνδυσιαισινδὺ
πράδ &c. idem statuendum est; nimirum quod
Naturæ beneficio debeatur, & quod præ-
ceptis regi tantum possit, non acquiri.
Id solummodo præstare possumus, ut ex-
empla quædam proferamus, & de iis non-
nulla observatu digna adnotemus. Pri-

b Georg. 2. V. 475. c Περὶ ὕψους. Sect. 8.

mum

um sit Virgilianum istud sexto Æneidos libro * ; quo, dum Sibyllæ vaticinantis ἐνδυσιασµὸν describit Poeta, ipse ostendit suum :

Ventum erat ad limen ; cum virgo, poscere fata

*Tempus, ait : Deus, ecce ! Deus. Cui talia fanti
Ante fores subito non vultus, non color unus,
Non comptæ mansere comæ ; sed pectus an-
belum,*

*Et rabie fera corda tument ; majorque vi-
deri,*

*Nec mortale sonans ; afflata est numine quando
Jam propiore Dei. Cessas in vota, precesque,
Tros, ait, Ænea ? Cessas ? —*

Et post finitas Æneæ preces :

*† At Phæbi nondum patiens immanis in antro
Bacchatur Vates, magnum si pectore possit*

* V. 45.

† V. 77.

*Excussisse Deum; tanto magis ille fatigat
Os rabidum, fera corda domans, fingitque
premendo.*

Post finitum denique Sibyllæ responsum;

** Talibus ex adyto dictis Cumæa Sibylla
Horrendas canit ambages, antroque remugit,
Obscuris vera involvens: ea fræna furenti
Concutit, & stimulos sub pectore vertit Apollo.*

Una est hæc *Enthusiasmi*, vel τὸ πάθος poetici, species; ea scilicet, quæ τὸ θαυμαστόν, sive grande aliquod, insolitum, & portentosum, animo fortiter, & multa rapiditate, imprimens, *admirationem* excitat; & Græcis ἱσχυρῆς, Latinis *impetus*, vel *furor* poeticus, dicitur. Aliæ autem sunt species, quæ *dolorem*, *misericordiam*, *terrorem*, incutiunt; cæterosque *affectus* commovent & perturbant: His speciebus si minus inest *Enthusiasmi*, quam isti modo memoratæ, plus certe inest *Pathetici*. Et quo-

* V. 98.

niam

niam *Commotione Affectuum* nihil habet
Ars Poetica insignius ; liceat huic parti
aliquantisper immorari. Dulcis est scemi-
nea ista *Phyllidis* ad *Demophoontem*, apud
Ovidium, querela ; & ad misericordiam
eliciendam admodum proclivis.

† *Credidimus blandis, quorum tibi copia, ver-
bis ;*

*Credidimus generi, nominibusque tuis ;
Credidimus lacrimis : an & hæc simulare do-
centur ?*

*Hæ quoque habent artes ; quaque jubentur,
eunt.*

*Diis quoque credidimus ; quo jam tot pignora
nobis ?*

Parte satis potui qualibet inde capi.

Hac quidem arte felix fuit *Ovidius* ; pas-
sionum conflictus, ac naturam ipsam, ex-
pressit ; & τὸ παρρησιασθῆναι feliciter assecutus est.
Multa hujus rei, tum ipsius *Epistolis*,

† *Ovid. Epist. 2. V. 49.*

tum

210 *De Conceptuum Venustate ;*

tum Metamorphoseôn libris, extant exempla. Ut alia prætereamus, testis sit *Medea*, amore *Iasonis* jam correpta.

* *Concipit interea validos Ætias ignes :
Et luctata diu, postquam ratione furorem
Vincere non potuit ; Frustra, Medea, repugnas,
Nescio quis deus obstat, ait ; mirumque, nisi hoc
est,
Aut aliquod certe simile hinc, quod amare vo-
catur.
Nam cur jussa patris nimium mihi dura viden-
tur ?
Sunt quoque dura nimis : cur, quem modo de-
nique vidi,
Ne pereat, timeo ? Quæ tanti causa timoris ?
Excute virgineo conceptas pectore flammæ,
Si potes, infelix ; si possem, sanior essem.
Sed trahit invitam nova vis ; aliudque cupido,
Mens aliud suadet ; video meliora, proboque,
Deteriora sequor.*

• *Metam. Lib. 7. V. 9.*

Dubiam

Dubiam deinceps amoris cum pudore, rationis cum affectu, luctam mirè exprimit Poeta ; idemque multis aliis in locis facit. Scio, contra hoc ipsum, quod jam citavi, nonnulla a quibusdam objici ; & comparari *Ovidium* cum *Apollonio Rhodio*, & cum *Virgilio*, ejusdem generis argumentum tractantibus. Neque diffiteor *Ovidio*, etiam quando optimum se præstat, sublimitatem plerumque deesse, ad quam quidem natus non fuit ; & venustissimis ipsius dictis, ac conceptibus, vitia sua plerumque immisceri, luxuriam, rerum earundem repetitionem, nugas intempestivas, & rationi parum congruentes, stylum denique laxum, & minus castigatum. Integra illi interim maneat laus sua ; quam sane maximam meretur, naturam *vere*, ut plurimum, licet non semper *accurate*, exprimendo.

Quod si, super hoc argumento, Scriptorem culpæ penitus expertem consulere volumus ; *Virgilium* ipsum adeamus : qui,
cum

cum omni bene scribendi genere, tum affectibus præcipue describendis, & commovendis, cunctos facile superat: Quarto præsertim *Æneidos* libro, qui *Tragædia* quædam *Epica* jure nominari potest. Cum nullum sit opus, cujuscunque auctoris, linguæ, seculi, quod varios affectuum ætus, & tumultus, ita mirifice animo imprimat; expediet forsan partis admirandi hujusce libri, quatenus passiones respicit, brevem quandam analyfin dare.

Principio, quid sit *Amor* docet infelix regina, sororem alloquens:

* *Anna soror, quæ me suspensam insomnia terrent?*

*Quis novus hic nostris successit sedibus hospes?
Quem sese ore ferens! quam forti pectore, &
armis!*

Paucis deinde interjectis:

* V. 9.

+ *Anna*

† *Anna (fatebor enim) miseri post fata Sichæi
Conjugis, & sparsos fraterna cæde penates;
Solut hic inflexit sensus, animumque labantem
Impulit; agnosco veteris vestigia flammæ.*

*Amorî autem Pudor adversatur, & vim
suam sic exerit;*

* *Sed mihi vel tellus, optem, priusima debiscat,
Vel Pater omnipotens adigat me fulmine ad
umbras,*

*Pallentes umbras Erebi, noctemque profun-
dam;*

*Ante, pudor, quam te violem, aut tua jura
resolvam.*

*Apud Ænean, fugam tantum ornantem,
multum quidem queritur regina, injuriam
cum illo expostulat, metum, ac dolorem
suum exprimit, eique misericordiam com-
movere aggreditur:*

† V. 20.

* V. 25.

¶ *Disimu-*

|| *Diffimulare etiam sperasti, perfide, tantum
 Posse nefas? tacitusque mea decedere terra?
 Nec te noster amor, nec te data dextera quon-*
dam,

Nec moritura tenet crudeli funere Dido? &c.

Sed audito Æneæ responso, immorum
 animi propositum aperte enunciantis; à
 precibus & lacrimis, ad indignationem, ad
 iracundiam, ad furorem adigitur.

* *Talia dicentem jamdudum averſa tuetur,
 Huc illuc volvens oculos, totumque pererrat
 Luminibus tacitis, & ſic accenſa profatur.
 Nec tibi Diva parens, generis nec Dardanius*
auctor,

*Perfide; ſed duris genuit te cautibus borrens
 Caucaſus, Hyrcanæque admorunt ubera tigres.*

Per totam iſtam orationem (cujus ſingu-
 læ partes pro merito laudari nequeunt)
 exclamando, interrogando, Deos homi-
 nesque incuſando, virum minis & diris

|| V. 305.

* V. 362.

proſcin-

proscindendo, ita sævit, & ardet iracundia, ut nunquam placari posse videatur. Quid igitur Dido in scenam rursus producta?

† *Improbe Amor, quid non mortalia pectora cogis?*

Ire iterum in lacrimas, iterum tentare precando, Cogitur, & supplex animos submittere amanti.

Sororem deinde orat, atque obtestatur, & preces ei mandat, ad Ænean deferendas; quibus nihil submissius, nihil magis patheticum, vel ad misericordiam commovendam magis idoneum.

* *Hunc ego si potui tantum sperare dolorem, Et perferre, soror, potero. Miserae hoc tamen unum*

Exequere, Anna, mihi; solam nam perfidus ille

Te colere, arcanos animi tibi credere sensus;

† V. 412.

* V. 419.

Sola

216 *De Conceptuum Venustate ;*

*Sola viri molles aditus, & tempora nôras.
I, soror; atque hostem supplex affare superbum.*

Præcedenti oratione, hæc opprobria indignans effuderat :

† *Nusquam tuta fides : ejeētum littore, egentem,*

*Excepi, & regni demens in parte locavi ;
Amisſam classem, socios à morte reduxi.
Heu ! furiis incensa feror, &c.*

His quæ sequuntur quantum dissimilia !

‖ *Non ego cum Danais Trojanam exscindere gentem*

*Aulide juravi, classemve ad Pergama misi,
Nec patris Anchisæ cineres, manesve revelli:
Cur mea dicta negat duras demittere in aures ?*

Eadem præcedenti oratione, hoc modo sævierat :

† V. 373.

‖ V. 425.

— Neque

^a — *Neque te teneo, neque dicta refello.*

I, sequere Italiam ventis; pete regna per undas;

Spero equidem mediis (si quid pia numina possunt)

Supplicia hausurum scopulis &c.

Alia voce nunc utitur:

** Quo ruit? extremum hoc miseræ det munus amanti;*

Exspectet facilemque fugam, ventosque ferentes.

Non jam conjugium antiquum, quod prodidit, oro;

Nec pulchro ut Latio careat, regnumque relinquat;

Tempus inane peto, requiem, spatiumque furori,

Dum mea me victam doceat fortuna dolere.

Ingenio & humanitate vacuum esse necesse est, cui misericordiam simul & admirationem non movet, quem dolore simul & voluptate non afficit, dulcis ista & suavissima querela; qua nihil habent perfectius ars & natura.

^a V. 380.

^{*} V. 492.

K

Nig

Neque

Nisi pulcherrima hæc, & jucundissima essent omnia ; merito vererer, me in iisdem citandis prolixiorẽ justo videri. Sed cum nullus uspiam sit liber, qui *Virgilianum* hunc Commotione Affectuum possit æquare ; ignoscite, quæso, Academici, admiranda hæc exempla vobis in memoriam revocanti.

Quæ à *Longino* † φαντασίαι, & à quibusdam, (referente eodem Auctore) εἰδωλοποιίαι, dicta fuere, à Latinis *Visiones*, vel *Imaginationes*, & ab hodiernis Scriptoribus *Imagines* appellantur. Hujusmodi vero fit impressio : “ Quum quis earum, quas di-
 “ cit, rerum imagines adeo efficaciter co-
 “ gitatione depingit sua ; ut affectuum ve-
 “ hementia, velut instinctu quodam numi-
 “ nis, extra se raptus, cernere eas oculis,
 “ ipsisque ostendere auditoribus, videatur. ” Ita enim *Longinus* ; * Ἰδίως δ' ἐπὶ τούτων κεκράτηκε τ' ἔνομα, ὅταν α' λέγῃς, καὶ ὀνδυσιασμῷ καὶ πάθους βλέπειν δοκῇς, καὶ κατ' ὅψιν τιθῇς τοῖς ἀκούσει. In iis autem, quæ, ver-

† Περὶ ὕψους. Sect. 15. * Ibid.

bis

bis proxime sequentibus, de hisce imaginibus dicit *Longinus*, fateor, me vel illius mentem non capere, vel illius placitis (salva tanti Auctoris reverentia) non assentiri. Ως δ' ἑτερόν τι, inquit, ἢ ῥητορικὴ φαντασία βέλτε-
ραι, καὶ ἑξερὸν ἢ ποιηταῖς, οὐκ ἂν λάθοι σε εἰδ' ὅτι τ' μὲν ποιήσας τέλος εἶναι ἐκπληξίς, τ' δ' ἐν λόγοις ἐνέργεια. Quæ paraphrastica versio-
ne sic exprimit *Tollius*; “ Neque
“ vero latere tibi arbitror, aliud o-
“ ratoriam intendere, aliud poeticam visi-
“ onem; uti nec illud, poeticæ id esse
“ propositum, ut eorum, qui audiunt, ani-
“ mos terrore percellat; oratoriæ vero,
“ ut quicquid dicitur, non tam dici vide-
“ atur, quam sub aspectum ipsum subjici:
“ Hanc, Evidentiam, sive Illustrationem,
“ Illam, Consternationem recte appella-
“ veris.” Fateor, inquam, hæc mihi scrupulum injicere. Videtur enim, neque
verum esse, imagines à Poetica impressas terrore solo animos percellere; cum Po-
etica omnibus imaginibus abundet: neque
Arti Oratoriæ proprium esse, vel peculi-

are, efficere, ut *quicquid dicitur, non tam dici videatur, quam sub aspectum ipsum subjici*; cum illud non tantum Poeticæ conveniat, sed Poeticæ magis conveniat, quam Oratoriæ. Nullum profecto videtur esse, hic, inter Poeticam & Oratoriam discrimen; nisi quod *illa omnes, quæcunque sint, imagines, melius & fortius, imprimat: Omnes autem ab utraque vere imprimuntur*. Quanquam in *Longinum* lucubrationes satis prolixas multi scripsere; Nemo omnium hunc nodum attigit: Itaque, si fallor, spero mihi facile ignotum iri, quia defuere doctorum monita, quæ errori obviam venirent. De his autem quicquid sit statuendum; imagines, tum ab Oratoria, tum à Poetica, impressas, hoc convenire fatentur omnes, quod mentem subita atque inopinata admiratione feriant. Ad hanc rem illustrandam, ex *Euripide* Orestis verba recitat *Longinus* ^a, se matrem & Furias oculis jam tum obver-

^a Ibid.

fasas videre, exclamantis. Quod hisce carminibus optime imitatur *Virgilius* ^b;

Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus,

Et solem geminum, & duplices se ostendere Thebas:

*Aut Agamemnonius, scenis agitatus, Orestes,
Armatam facibus matrem, & serpentibus atris,
Cum fugit, ultricesque sedent in limine Diræ.*

Et quoniam insignis hujusce loci facta est mentio; breviter adnotandum hic occurrit, imagines melius impressas nullibi reperiri, quam per totam istam *Didonis* ab amore gravia patientis, & prodigiis territæ, descriptionem. Unam tantummodo illius partem allego; quam ideo potissimum, & præ cæteris, allegandam censeo, quod de re sensibus subjecta ibi non agatur, sed de nuda mentis idea, quæ tamen animo non minus imprimitur, quam si res

^b *Æneid. Lib. 4. V. 469.*

222 *De Conceptuum Venustate ;*

sensibus subjecta depingeretur : quod imaginem omnino admirandam esse indicat.

* — *Agit ipse furentem*

*In somnis ferus Æneas ; semperque relinqui
Sola sibi, semper longam incommitata videtur
Ire viam, & Tyrios deserta quærere terra.*

Ut rem verbo complectamur ; omnis conceptus, pulchræ descriptioni annexus, pro imagine habendus est. Neque exemplum insignius potest proferri, quam Homericum istud, de Astyanacte puero patrem armis terribilem perhorrescente.

† Ως εἰπὼν ὁ παῖς ὀρέξατο φαίδιμος Ἐκτωρ,
Ἀψ' δ' ὁ παῖς πρὸς κόλπον ἑὺζώνοιο Τριδῆνης
Ἐκλίνθη ἰάχων, πατρὸς φίλε ὄψιν ἀτυχθεῖς,
Τρῳέης χαλκὸν τε, ἰδὲ λόφον ἱππιοχαίτῳ,
Δειδὼν ἀπ' ἀκροτάτης κόρυθ' ὀνείστα νοήσας.

Cui addi potest Virgiliana ista descriptio, ex innumeris excerpta :

* V. 465.

† Iliad. Lib. 6. V. 459.

* — *Viri-*

* — *Viridi fœtam Mavortis in antro
Procubuisse lupam, geminos huic ubera circum
Ludere pendentes pueros, & lambere matrem
Impavidos; illam tereti cervice reflexam
Mulcere alternos, & corpora fingere lingua.*

Atque ista nocturnæ navigationis imago
ab eodem Poeta expressa septimo *Æne-*
idos libro †, nunquam satis laudanda.

*Aspirant auræ in noctem; nec candida cursum
Luna negat; splendet tremulo sub lumine pon-*
tus.

*Proxima Circææ raduntur littora terræ,
Dives inaccessos ubi Solis filia lucos
Assiduo resonat cantu, testisque superbis
Urit odoratam nocturna in lumina cedrum,
Arguto tenues percurrentes pectine telas.
Hinc exaudiri gemitus, iræque leonum
Vincla recusantum, & sera sub nocte rudentum;
Setigerique sues, atque in præsepibus ursi
Sævire, ac formæ magnorum ululare luporum.*

* *Æneid.* Lib. 8. V. 630. † V. 2.

*Prælectio
Decima.*

In aream nimis latam excurrerem; si singulos examinarem cogitandi, scribendique, modos, & flexus, quibus variatur poema, vel oratio: Cujusmodi sunt interrogationes, exclamationes, diversa troporum ac figurarum dispositio, voces eleganter repetitæ, sententiæ eleganter imperfectæ, mutilatæ, minus connexæ, apostrophe, prosopopœia, mutatio numerorum, personarum, casuum, temporum, aliaque quam plurima; quæ tum ad conceptus, tum ad stylum, possunt referri. Horum cum numerus non minus sit infinitus, quam exquisita elegantia; fieri vix potest ut omnia regulis exponantur, exemplisque illustrentur. De eorum nonnullis, pauca *Longinus*; multa, libri *Rhetorices elementa* tradentes: Cætera quod attinet, præceptorum defectum abunde compensatum dabit felix ingenium, & in optimis auctoribus evolvendis experientia.

Inter multa, quæ doctorum opera honestant, sive prosa sive versibus exarata,
per-

perpauca tantum invenimus *Antitbetis* venustiora. Cujus rei in propatulo causa est; nimirum, quod Contraria inter se collata se invicem commendent, sibique invicem lucem offundant. Insignis est *Virgilianus* iste locus, elegantissimam Ironiam, simul & Antithesin, eodem tempore exhibens:

* *Egregiam vero laudem, & spolia ampla refertis,*

Tuque puerque tuus, magnum & memorabile nomen;

Una dolo Divûm si fœmina victa duorum est.

Huic Antithesi gemella est ista apud *Ovidium*;

† — *Quæ gloria vestra est,
Si juvenes puerum, si multi fallitis unum?*

Conceptus hoc modo oppositos, maximum pondere, animo imprimi, iisque vim plurimam & *ἐνέργειαν* inesse, quis est qui non sentiat?

* *Æneid. Lib. 4. V. 93. † Metamorph. Lib. 3. V. 654.*

Eleganter etiam scribit, & cogitat; qui *totum* illud, quod ipse concipit, & aliorum mentibus cupit imprimere, verbis non profert; sed res interdum ex parte tantum exprimit.

* *Dixerat; atque illam media inter talia ferro
Collapsam aspiciunt comites, ensaque cruore
Spumantem, sparsasque manus. —*

Didonem sibi mortem inferentem isto modo describit *Virgilius*. Si mediocris fuisset Poeta; descripisset proculdubio actionem reginæ se ipsam interficientis, ensam totis viribus adactum, sanguinem exilientem, & corporis partem, cui vulnus infligebatur. Quanto melius tacentur, ac premuntur, hæc omnia, & per effectus solummodo, atque adjuncta, menti ingeruntur! Extat autem hujus generis exemplum omnino admirandum, quarto ejusdem *Maronis* *Georgicorum* libro.

* *Æneid. Lib. 4. V. 663.*

† *Illa*

† *Illā quidem, dum te fugeret per flumina
præceps,
Immanem ante pedes hydrum moritura puella
Servantem ripas alta non vidit in herba.
At chorus æqualis Dryadum clamore supre-
mos*

Implerunt montes; flerunt Rhodopeiæ arces &c.

Quid concinnius? Quid ingeniosius? Epi-
grammati autem eousque convenit, sensa
animi in legentium, vel audientium, men-
tes insinuare tantum, non aperte injicere;
ut in isto cogitandi, ac scribendi, genere
totus ingeniose concepti cardo sæpenumere-
ro vertatur. Ita e. g. *Martialis*:

* *Pexatus pulchre, rides mea, Zoile, trita;
Sunt hæc trita quidem, Zoile; sed mea sunt.*

Acutum hoc prorsus, & facetum! Sed quam
insulsum scomma effutiisset Poeta; si sim-
pliciter, quantumvis vere, asseruisset, vestes,

† V. 456.

* Lib. 2. Epigr. 58.

quas induebatur *Zoilus*, alienas fuisse, non suas. Sed, ne contra leges à me jam propositas ipse peccare videar, *verbum* super hoc argumento *non amplius addam*; præterquam quod nonnulla, quæ † alibi, & loco forsan minus commodo, adnotavi, huc potius transferenda existimem; nimirum, *nolle mentes hominum omnia sibi ob oculos ab aliis poni; sed jucundum esse ipsis quædam sine verbis concipere, & à dictis ad non dicta transire.*

Quoniam *Transitionis* mentionem fieri contigit; subit hic observandum, *Transitionibus* perite factis, in omni genere scribendi, vix quidquam vel venustius esse, vel difficilius. Consistit autem hoc Arcanum, vel in divertendo ad rem prorsus novam, celeriter, ex improvviso, & auditore, vel lectore, nil tale expectante, ut ista excitetur voluptas, quæ ex admiratione oritur; materia interim ita disposita,

ut insperato quodam nexu præcedentia cum sequentibus jungantur: vel ab hoc ad illud impercepto transitu dilabendo, & conceptus parum dissimiles ita subnectendo, ut ab hoc ad illud mens facile deducatur, donec eo paulatim deventum sit, ut à re primitus proposita quam longissime distet. Sicut Iridis colores, ad oras, sive margines, sibi invicem ita affines sunt & contermini, ut ubi ille esse desinit, hic incipit, dictu sit difficile, imo dici non possit; à parte tamen remotiori maxime discriminantur. Exemplo magis illustrabitur, quod dictum velim. Oden decimam nonam, libro tertio, sic incipit *Horatius*;

*Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado,
Cum flore, Mecænas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me est, &c.*

Eandem sic claudit:

Non

*Non est meum, si mugiat Africis
 Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere, & votis pacisci,
 Ne Cypriæ, Tyriæque, merces
 Addant avaro divitias mari :
 Tunc me biremis præsidio scaphæ
 Tutum per Ægæos tumultus
 Aura feret, geminusque Pollux.*

Hæc, si in se tantum spectentur, quanto
 distant intervallo ! Cogitationum autem
 per totam Oden progressum si quis per-
 spiciat, elegantissimum esse nexum fatebi-
 tur. Principio, potentem amicum ad cœ-
 nam vocat Poeta ; “ Et omnia, inquit,
 “ tibi jamdudum apud me parata sunt.
 “ Linque paulisper urbem, opes, negotia ;
 “ Jucundum est, ut plurimum, viris prin-
 “ cipibus exiguis pauperum mensis, va-
 “ rietatis ergô, sese recreare : Rei politicæ
 “ aliquantisper obliviscere, nec de civitate
 “ nimis sis anxius : Futura Deus celat
 “ mortales ; præsentia prudentes curemus ;
 “ cætera temporis decursuvolvuntur, &
 “ redire

“ redire nequit præteritum : Incerta est
“ Fortuna ; æquam laudo, de iniqua non
“ queror, paupertate & virtute contentus :
“ Sollicitudo comes est individua divitia-
“ rum ; ego divitiis carens, careo etiam
“ sollicitudine. *Non est meum, si mugiat*
“ *Africis Malus procellis,* ” & reliqua mo-
do recitata. Catena quam gracili, & pul-
chre celata, connectuntur omnia !

Interdum quidem res exigit, ut manifesta
& aperta sit transitio ; sæpenumero autem
aliter se res habet. Utriusque specimen se-
quentia dabunt carmina : Transitionis, sci-
licet, hinc ex professo, illinc ex impro-
viso, factæ. Postquam *Turnus*, oratione
undecimo *Æneidos* libro habita, cum
Drance aliquandiu litigaverat, & summa
cum indignatione hæc verba effuderat ;

* *Nunquam animam talem dextra hac, absiste
moveri,*

Amittes : habitet tecum, & sit pectore in isto :

* V. 407.

Ad

Ad Regem sic transfert sermonem ;

*Nunc ad Te, & tua, magne Pater, consulta
revertor.*

*Si nullam nostris ultra spem ponis in armis,
Si tam deserti sumus, ut semel agmine verso
Funditus occidimus, nec habet fortuna regres-
sum ;*

*Oremus pacem, & dextrās tendamus inermes.
Quanquam ô ! si solitæ quicquam virtutis ad-
esset ;*

*Ille mihi ante alios fortunatusque laborum,
Egregiusque animi, qui, ne quid tale videret,
Procubuit moriens, & humum semel ore mo-
mordit.*

Exigebat regi debita reverentia, ut ad il-
lum à *Drance*, solenni quadam forma, di-
grederetur oratio: Inopinata autem est
transitio ab istis vocibus *dextras tendamus
inermes*, ad istas *Quanquam ô ! si solitæ
quicquam virtutis adesset* : Per illam à con-
trario ad contrarium subito rapiuntur
mentes hominum : Quod vim eloquii ma-
xime

xime ostentat, ac legentium animos nunquam non ferit, & percellit.

A factis etiam ad facta in narrationibus eleganter transire, artis est non mediocris : Multa sunt specimina, in *Nasonis* Metamorphoseon libris, ratione operis id exigente, quorum partim concinna, partim dura, & coacta, ne dicam ridicula, inveniuntur.

Huc præterea referri possunt poetici quidam, sed alterius generis, Excursus ; quibus Poeta ad rem prorsus novam, & à materia quam tractat alienam, repentino flexu breviter divertit, allusione aliqua, vel comparatione facta ; deinde ad institutum regreditur. Exemplis quod volo manifestius fiet. Varia urbis incommoda *Juvenalis* describens, hæc aliis subjungit :

* — *Rhedarum transitus arcto*

Sat. 3. V. 236.

Vicorum

*Vicorum inflexu, & stantis convicia mandra,
Eripiunt somnum Druso, vitulisque marinis.*

Propositum illi fuit, vitæ urbanæ molestias recensere; & inter alias, rhedarum in vicis impedimenta commemorans, Drusi ignaviam atque oscitantiam, obiter, & tanquam aliud agens, acerrime perstringit. Eodem modo, senectutis mala enumerans, cæteris hæc adjicit;

* — *Circumsilit, agmine facto,
Morborum omne genus; quorum si nomina
quæras,
Promptius expediam, quot amaverit Hippia
mæchos,
Quot Themison ægros Autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circumscripserit
Hirrus
Pupillos &c. —*

Satiræ quidem hæc præcipue conveniunt:

* Sat. 10. V. 218.

Et

Et nihil habet ista scribendi ratio falsius,
vel ingeniosius.

De *Comparisonibus*, pro merito argu-
menti, hic differere non licet; cum illius
tanta sit copia, ut integram, & sibi pro-
priam, Dissertationem poscat. Illis qui-
dem prave factis nihil deterius; at pul-
chre concinnatis nihil melius, nihil lauda-
bilis. Omnibus scribendi, dicendi, co-
gitandi, generibus hæ conveniunt; & res
non modo exornant, sed sæpenumero etiam
explicant. Ex natura ipsa profluere sem-
per debent, neutiquam cogi, vel è longin-
quo peti. Quapropter nequaquam sunt
imitandi, qui consimiles, nescio quas, i-
deas prius effingunt, quam materiam, cui
applicandæ sunt, excogitaverint. Non ta-
men idcirco crimen hoc admittere cen-
sendi sunt, qui comparationes contexunt,
rebus illustrandis quaquaversum non con-
gruentes. Tantum abest, ut hoc sit sta-
tuendum; ut elegantissimæ nonnunquam
sint Comparationes, quæ uni solummodo
rei

236 *De Conceptuum Venustate;*

rei descriptæ adjuncto conveniunt. Ita v. g.
Virgilius, octavo *Æneidos* libro :

* *Dixerat ; & niveis hinc atque hinc Diva
lacertis*

*Cunctantem amplexu molli fovet : ille repente
Accepit solitam flammam ; notusque medullas
Intravit calor, & labefacta per ossa cucurrit.
Haud secus atque olim tonitru cum rupta co-
rusco*

Ignea rima micans percurrit lumine nimbos.

Inter amorem & fulmen, si undiquaque res
perspiciatur, parum est congruentiæ : Hoc
tamen haud obstante, elegantissimum esse
exemplum modo allatum, periti, ni fal-
lor, omnes judicant.

In comparationibus concinnandis, nostri
temporis Scriptores antiquos longe ante-
cellere videntur ; imo novum iis usum in-
didisse, quem antiqui ignoravere. Illi hæc

* V. 387.

Poematis

Poematis ornamenta Descriptionibus fere tantummodo, illustrationis causa, admiscuerunt; eadem felicissime usurpant recentiores, non solum describendi, atque illustrandi gratia, sed sensu etiam faceto, Epigrammatico, Satirico, & Comico, quem *Ovidius, Martialis, Juvenalis, Horatius, & Terentius*, parum intellexerunt. Specimina hic allegare non licet; quæ tamen innumera allegare possem, si linguas, quibus scripta sunt, ac præcipue nostram vernaculam, latinis hisce exercitationibus fas esset intermiscere*. Debent quidem Tragici, & Epici, à lepidis hisce allusionibus penitus abstinere; quia omnes facetias contemnunt grandiora hæc & severiora Poemata. In iis usurpandæ sunt simplices tantum Comparationes, quæ illustrationi solummodo inserviunt. Harum apud *Homerum, & Virgilium*, pulcherrima extant exempla; quanquam (ut verum fateamur) materiæ in iis excogitandis ino-

* *Vide præcipuè Walleri nostratis Poemata.*

pia laborare videntur antiquorum etiam optimi : In præliis v. g. descriptis, nimis frequenter recurrunt Leo, Taurus, Serpens, Aquila, cæteraque ejusdem famæ ferocia animalia, variatis licet aliquantum, ut par est, rerum circumstantiis. Seculis autem sequentibus, major est copia, propter artium, scientiarum, ac præcipue religionis, incrementum ; quæ omnia, non solum utilitati hominum, verum etiam his, de quibus agitur, & quidem omnibus ingenii ornamenti, materiam abunde suppeditant.

De Comparisonibus quibusdam *luxuriantibus* si quid quærat, quæ à re propofita longo excursu evagantur, inter veteres ab *Homero*, inter recentiores à *Miltono*, plurimum usurpatæ ; fateor equidem eas mihi tales videri, ut nec laudari jure possint, imo nec defendi. Cum tamen à duobus modo memoratis viris longe maximis usurpatæ fuerint ; easdem damnare nequaquam audeo : Sed liberum cuique suum est judicium.

Apud

Apud veteres, perpaucae, si bene memini, fere nullae, Comparationes Tragœdiis inveniuntur: Apud nostrates, nullum est scribendi genus, quod iis abundat magis, quam Tragœdia; & sæpenumero quidem, venustissimas esse illas, non est inficiandum. At diversae prorsus sunt multae; istae, scilicet, quae à personis, vehementissimo affectuum aestu laborantibus, interdum fiunt; imo à ferme morientibus, & extremam animam efflantibus; quibus nihil absurdius esse potest, vel venia indignius.

Et quoniam istius erroris mentionem hic fieri contigit; observandum est praeterea, bellos conceptus, prout istae voces *vulgo* usurpantur, nec passionibus rapide commotis convenire, neque ad eas commovendas aptos esse & idoneos. Id praestant belli conceptus, ut in rebus describendis, vel illustrandis, iudicio & potentiae imaginatrici placeant; non ut affectus vehementer excitent. Iracundia, dolore vel cupiditate,

piditate laborans, animi æstum ita semper exprimit, ut de pulchre dictis & cogitatis parum sollicitus videatur; & istas veneres si captare fingatur, lectori, vel auditori, nullam passionem elicit, præter indignationem, auctoris inscitiae neutiquam ignoscentem. Affectus eo elegantius exprimuntur, quo simplicius; elegantia hic adest, quando omnia absunt laborata ornamenta; & artis est maximæ, naturam ita exhibere, ut nulla ars conspiciatur. Sunt quidem, quæ hic etiam non modo admittuntur, sed & exiguntur *figuræ*, istæ nimirum, quæ varios passionum situs, rapidissimos earundem fluxus & refluxus, animo imprimunt: quia homines iis agitati isto modo revera cogitant et loquuntur, Artem licet Rhetoricam penitus ignorent. Metaphoris vero, antithetis, aliisque id genus decorationibus, parce admodum hic utendum; si eas solummodo metaphoras excipiamus, quibus interdum utuntur oratores, furore eloquii iracundiam spirantes. Quod ideo adnotavi, ne *Longino* viderer adversari;

adverſari; qui de metaphorarum multitudine locutus, maxime iis tunc opus eſſe dicit, α ξενθα τὰ πάθη χαμαίρρη δίχλω ἐλαύνεται, καὶ τὴν πολυπλήθειαν αὐτῶν ὡς ἀναγκαῖαν ἐνταῦθα σωμαφέλκεται. Exemplum allegat è *Demosthene*. Commovetur quidem, & vehementer fulminat Orator; at diverſa hæc eſt paſſio, ab iis de quibus nunc agimus, nec tam à natura, quam ab arte, proficiſcitur: quanquam hic etiam minime audaces ſunt Translationes, ſed à ſenſu literalī parum detortæ. Regulam proculdubio tanquam *generalem* nequaquam propoſuit *Longinus*; neque fieri poteſt ut oratores paſſionibus æque agitentur, ac Tragoædiarum, vel Poematum Epicorum, perſonæ; quæ multo ſimplicius atque impenſius dolent, gaudent, & irascuntur: Vel ſi eodem modo, & pari impetu, illi agitantur; certe à metaphoris, ab earum ſaltem congerie & multitudine, abſtineant, neceſſe eſt.

a Πιστὶς ὁψς. Sect. 32.

L

Prius

Priusquam huic Differtationi
Prælectio Undecima. finem imponam; vellem, diversas conceptuum species, quæ hactenus intactæ restant, eatenus exponere, quatenus, in argumento tam tenui, perspicuæ nobis & distinctæ suppetunt idææ, ac voces ideis congruentes. De *acumine* utriusque Satiræ, tum *jocosæ*, tum *severæ*, atque idcirco de cogitatis *falsis*, *facetis*, & *mordacibus*, nonnihil supra diximus; exempla etiam nonnulla protulimus.

Sunt quoque conceptus *delicati*; cujus natura in hoc consistit, quod non sint *acuti*, sed *concinni*, & *exquisitissimo* artificio *contexti*; nec mentem *subita admiratione* feriant, sed *æquabili voluptate* tardius permulceant. Ad Hippolytum scribens Phædra Ovidiana, Epistolæ initio, juvenem perditæ amatum suavissimis versibus sic aggredditur:

* Qua,

* *Qua, nisi Tu dederis, caritura est ipsa,
salutem*

Mittit Amazonio Cressa puella viro.

Adeo hoc venustum est ; ut Ovidio facile ignosceremus, si idem *prorsus*, & absque ulla mutatione, dixisset, nono Metamorphoseon libro ; Sic enim ad Fratrem Byblis scribit :

† *Quam, nisi Tu dederis, non est habitura,
salutem*

Hanc tibi mittit amans.

Ubi infelix omissio vocis *ipsa* emphasin tollit, & elegantiae haud mediocriter officit. Apud eundem Ovidium, *Helena Paridi* suadere simulans, ut ab incepto desistat, eodemque opere formam ejus laudare cupiens, & suæ quam fit conscia ostendere, illius etiam amorem non improbare, suumque simul tacite fateri, ac subdole

* Ovid. Epist. 4. V. 1. † V. 529.

244 *De Conceptuum Venustate;*

insinuare; hæc omnia mire præstat uno
versiculo;

† *Disce, meo exemplo, formosis posse carere.*

Nihil ingeniosius uspiam reperies. Tot
veneres continet simplex carmen, rebus a-
deo gravidum est & refertum, ut diuti-
nam mentis moram patiatur, imo effla-
gitet. Variæ sibi invicem succedentes
ideæ subnascuntur; quas ego aliis (ne i-
stam iis voluptatem, nimis explicando,
præripiam) plenius pro arbitrio evolven-
das relinquo. Ad *delicati* genus referenda
est etiam celebris ista, & toties jure lau-
data, *Horatii ad Augustum* compellatio;
qua Epistolam sic incipit:

* *Cum tot sustineas, & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.*

† Epist. 19. V. 97.

* Lib. 2. Epist. 1.

Non

Non minus ingeniosa, quam urbana atque
aulica, salutatio.

Conceptus *fortes* ii sunt; qui, licet nec
acuti sint, nec *improvisi*, nec *delicati*, *solidi*
sunt tamen, rebus pleni, magno cum pon-
dere breviter expressi, & in mentem pe-
nitissimam adacti. Ut apud *Virgilium*:

† *Disce, Puer, virtutem ex me, verumque*
laborem,

Fortunam ex aliis. —

Quippe errant, qui *grave & severum* cum
ingenioso stare non posse existimant. Effatis
maxime moralibus, & philosophicis, plu-
rima saepenumero inest *elegantia*: Qua-
propter *venustæ* sunt omnino *Sententiæ*,
quæ apud *Virgilium*, aliosque, tum nar-
rationi, tum præcipue orationibus inter-
textæ inveniuntur. Undecimo *Æneidos* li-
bro, de rerum summa, post cladem ac-

† *Æneid. Lib. 12. V. 435.*

246 *De Conceptuum Venustate ;*

ceptam, oratione solenni supra memorata,
Turnus cum rege & magnatibus deliberat ;
& pacem ideo non esse eligendam contem-
dit, quod vires sibi ad bellum redintegran-
dum adhuc sufficiant. Sententia, quam
observare velim, melius & commodius
perspicietur, verbis proxime præcedenti-
bus & subsequentibus simul allegatis.

* *Sin & Trojanis cum multo gloria venit
Sanguine, sunt illis sua funera, parque per om-
nes*

*Tempestas ; cur indecores in limine primo
Deficinus ? cur ante tubam timor occupat ar-
tus ?*

*Multa dies, variusque labor mutabilis ævi,
Rettulit in melius ; multos alterna revisens
Lusit, & in solido rursus fortuna locavit.
Non erit auxilio nobis Ætolus, & Arpi ?
At Messapus erit &c.*

Conceptus *Reflexi*, qui, plurimum à neo-

* Lib. 11. V. 419.

tericis,

tericis, ab antiquis rarius, usurpantur, interdum quidem admodum laudandi sunt; sæpius vituperandi. *Drydeno* nostrati haud assentior, dicenti, unum solummodo hujus generis elegantiae exemplum *Virgilii* operibus extare; istud scilicet de *Orpheo Eurydicen* respiciente:

† *Cum subito incautum dementia cepit amantem,
Ignoscenda quidem, scirent si ignoscere Manes!*

Quia ad hanc speciem potius referenda videtur, celebris sententia secundo *Æneidos* libro;

|| *Una salus victis, nullam sperare salutem.*

Sicut & suavissimi versus isti *Eclogæ octavæ*;

* *Sævus amor docuit natorum sanguine matrem*

Commaculare manus; crudelis tu quoque mater;

† *Georg.* 4. V. 488. || V. 354. * V. 47.

*Crudelis mater magis, an puer improbus ille ?
Improbus ille puer, crudelis tu quoque mater.*

Quam elegans, quam dulcis est, querula ista conceptuum & vocum repetitio ! Quam exinde manifestum est, *Virgilium* levioribus hisce ingenii lusibus *Ovidium* longe superare potuisse, si ad majora assurgere non maluisset ! Huc etiam reduci potest *Ovidianum* istud :

† *Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est ; nulla futura tua est.*

În hoc consistit horum elegantia, quod subito reflectantur, & quasi reverberentur, motus animi ; & è novitate, atque admiratione, orta voluptas eliciatur. Sunt autem multi lusus hujusmodi, qui cogitationes non reflectunt ; quia nulla ipsis inest cogitatio. Iis, qui *nominales* tantum sunt, maxime assuescunt tyrones ; sibi que miri-

† Ovid. Epist. 15. V. 39.

fice

fice placent, opuscula sua, præsertim profaica, hisce lusibus verborum suffarcinantes; qui ad ingenii corruptelam plurimum hodie conducunt.

Isti porro conceptus, præcedentibus quidem maxime affines, qui *Repugnantia* cujusdam speciem præ se ferunt, interdum venusti sunt, sæpius ridiculi. Pulchre *Martialis* ad *Cæsarem* :

* *Vox diversa sonat, populorum est vox tamen una ;*

Cum verus patriæ diceris esse Pater.

Minus feliciter *Ovidius* :

† *Non ego poscenti quod sum cito tradita Regi,
Culpa tua est ; quamvis hoc quoque culpa tua est.*

Priori exemplo videtur tantum inesse repugnantia, quæ solidæ veritati innititur. Postea

* Lib. de. Spectac. Epigr. 3. † Epist. 3. V. 7.

256 *De Conceptuum Venustate;*

rius ad *veram contradictionem* nimis prope accedit; imo vereor, ne penitus pertingat. Permultis quidem hujuscemodi facetiarum, (quibus etiam magnopere gaudent, & recreantur, hodierni Scriptores) applicari potest notum istud *Martialis* dictum;

¶ *Pauper videri Cinna vult, & est pauper:*

Contradictiones esse videntur, & sunt; (quæ sane nova & miranda est ingenii species) vel si non sunt *contradictiones*, inania sunt tantummodo verborum tintinnabula, *voces*, & *præterea nihil*.

Utcunque hodierni ingenii pars haud exigua *sonorum lusibus* debeatur, idque non modo *familiari colloquio*, in quo sane tolerabiles hæ nugæ vix ac ne vix censendæ sunt, sed & in scriptis, iisque interdum severioris naturæ; verbis nihilominus hoc modo abuti, five *vocum æquivocarum strepitu*

¶ Lib. 3. Epigr. 19.

plausum

plausum aucupari, quam ineptum sit & insulsum, apud omnes communi ratione præditos adeo in confesso est, ut non sit operæ pretium, argumento tam vili atque inhonesto immorari. Inanibus hisce leporibus veteres minus dediti fuere. Istud enim Terentianum, * *Inceptio est amentium, haud amantium*; & Ciceronianum, prout à Juvenale recitatur,

† *O fortunatam, natam, me consule, Romam*;

aliaque nonnulla, *tinnitus* licet sint *verborum*, quos à tantis Scriptoribus dictos nollem; iis tamen nullus inest *duplex sensus*, nulla *æquivocatio*. Ovidio quidem istud suum

‡ *Injustaque justa peregit*,

ægre ignoscimus. In hisce etiam puerilibus, non est diffitendum, multum fuisse

* Andr. Act. 1. Scen. 3. † Sat. 10. V. 122.

‡ Metam. Lib. 2. V. 627.

Plantum:

252 *De Conceptuum Venustate ;*

Plautum : qui, ea de causa censuræ istius
Horatianæ acumen videtur meruisse :

*At proavi nostri Plautinos & numeros, &
Laudavere sales ; nimium patienter utrumque
(Ne dicam stulte) mirati. —*

Fatendum est præterea *Terentium*, alios-
que optimos Scriptores, in *joculari* istud
malum semel atque iterum incidisse. Sunt
etiam paucae hujus generis facetiæ, quæ
puræ æquivocationes non sunt habendæ ;
quando nimirum non vocum solummodo,
sed & conceptuum, quædam est similitudo ;
è quibus coalescentibus ingenium aliquod
interdum, sed rarius, potest erui. Atque
hæc sunt, quæ de conceptuum *elegantia*,
tum vera, tum falsa, dicenda nobis vide-
bantur.

De Art. Poet. V. 270.

De

De *Sublimitate*, seorsim sumpta, non opus est, ut multis differamus; quia de illa sparsim, atque obiter, quædam jam dicta sunt, cum aliis coincidentia. Restat nihilominus, ut istam *Dissertationis* nostræ partem separatim, sed breviter, tractemus. Ut *sublimitatis* natura explicetur, & quo modo, & qua de causa, mentes afficit, ostendatur; nihil satius præstare possumus, quam hac de re quid senserit *Longinus*,* non quidem ipsius verbis, neque nuda etiam versione, sed quoad rerum summam, paucis exhibere. Quid est illud, quo ita impelluntur diviniſſimorum hominum spiritus, ut in scriptis, quod accuratum est, delicatum, & ad vulgares regulas exactum, minus curent, *Sublimitati* præcipue studentes? Nimirum hominem ingenio excellenti finxit Natura; eumque in mundum introduxit, ut omnium, quæ ibi fiunt, spectator sit & iudex; spectator quidem non otiosus, sed in hanc scenam productus, ut

* *Περὶ ὑψους.* Sect. 35.

ipse, tanquam pugil vel athleta strenuus, gloriam spiret. Idcirco mentibus nostris ab origine ingeneratur cupido, atque amor inextinguibilis, eorum omnium, quæ maxime grandia & divina videntur. Univerfum hoc ipsum videmus immensæ humanæ mentis expansioni non sufficiens : Ultra cœlos progrediuntur cogitationes nostræ, ultra cancellos omnia terminantes :

* — *Vivida vis animi pervincit, Et extra
Procedit longe flammantia mœnia mundi.*

Et profecto, si quem contemplemur, cujus vita integra toto cursu nihil habet, nisi quod grande est & illustre ; exinde illud facile perspiciemus, ad quod nati sumus. Hinc est, quod non admiremur exiguos fontes, rivulosque ; dulcis licet & pellucida sit eorum aqua, imo & usibus nostris apprime accommoda. Sed admiratione maxima percellimur, quandocunque spe-

* Lucret. Lib. 1. V. 73.

Etamus

Etamus Rhenum, Nilum, Danubium, atque ipsum supra omnia Oceanum. Absque ulla commotione videmus parvam, quam ipsi accendimus, flammam, lumen suum diu conservantem; sed attoniti intuitumur subitos, qui coelo interdum accenduntur, ignes, minimo licet temporis spatio durent, & nascentes, ut plurimum, evanescant. Nec quidquam comperimus in rerum natura mirabilius, quam montis Ætnæ caminos; qui ex profundis nonnunquam cavernis lapides eructant, saxa, & flammarum diluvia.

* ——— *Horrificis juxta tonat Ætna ruinis:
Interdumque atram prorumpit ad æthera nubem,*

*Turbine fumantem piceo, & candente favilla,
Attollitque globos flammarum, & sidera lambit.
Interdum scopulos, avulsaque viscera montis,
Erigit eructans, liquefactaque saxa sub auras
Cum gemitu glomerat, fundoque exæstuat imo.*

* Æneid. Lib. 3. V. 571.

Ex

Ex hisce omnibus concludendum, in iis, quæ hominibus non solum utilia sunt, sed & necessaria, nihil mirabile sæpenumero inesse ; quia vulgaria sunt, & acquisitu facilia : sed quæ insolita sunt, & extra rerum ordinem posita, admirationem menti ingerere.

Sublimi oppositam esse turgidam grandiloquentiam, & in quo illa consistat, alibi ostendi, de *Stylo Poetico* agens : neque hic quidquam repeto. Ibi etiam observatum est, *Sublime* cum *Simplici* stare posse, *Grandi* licet potissimum conveniat : & utriusque prolata sunt exempla. Quæ enim de vocibus differuntur, conceptibus quoque interdum applicari posse, in ipso hujusce Dissertationis limine adnotavimus. Illud porro nunc observandum duco ; falli illos, qui Sublimitatem exultationi, triumphis, & magnificis descriptionibus, præsertim, si non unice, convenire existimant : cum revera nihil sæpe sit sublimius iis conceptibus, qui misericordiam, & terrorem, incutiunt.

Unum

Unum, sed insignissimum, utriusque specimen, ex eodem fere loco desumptum, allego. *Turnus*, re male gesta, & omni spe penitus abjecta, morti jam destinatus, ad *Juturnam* sororem, quam ab inutili erga se amoris officio dissuadere conatur, heroicam hanc querimoniam effundit.

* *Sed quis olympto*

Demissam tantos voluit te ferre labores ?

An fratris miseri letum ut crudele videres ?

*Nam quid ego ? aut quæ nunc spondet fortuna,
salutem ?*

Vidi oculos ante ipse meos me voce vocantem

Murranum, quo non superat mihi charior alter,

Oppetere ingentem, atque ingenti vulnere vitum.

Occidit infelix, nostrum ne dedecus Ufens

Aspiceret : Teucris potiuntur corpore, & armis.

Exscindine domos (id rebus defuit unum)

Perpetiar ? dextram nec Drancidis dicta refellam ?

* *Æneid. Lib. 12. V. 634.*

Terga

*Terga dabo? & Turnum fugientem hæc terra
videbit?*

*Usque adeone mori miserum est? Vos ô mibi,
Manes,*

*Estē boni; quoniam Superis aversa voluntas.
Sancta ad vos anima, atque istius inscia culpæ
Descendam, magnorum baud unquam indignus
avorum.*

*Quem non mirifice afficit, quem non ad
misericordiæ, atque admirationis, furorem
quendam adigit, magnanimus dolor, &
sublimitas infelicitatis? Neque minus subli-
mis iste est terror, quem postea incutit
Furia, à Jove ad eundem Turnum demissa,
ut funestum illi omen ferret:*

** Postquam acies videt Iliacas, atque agmina
Turni,*

*Alitis in parvæ subito collecta figuram,
Quæ quondam in bustis, aut culminibus desertis,
Nocte sedens, serum canit importuna per umbras;*

* V. 861.

Hanc

sive Elegantia, & Sublimitate. 259

*Hanc versa in faciem Turni se pestis ad ora
Fertque, refertque sonans, clypeumque ever-
berat alis.*

Hæc legenti nonne coit sanguis? nonne
tremor & gelidus sudor totum occupant?
Cui non applicari possunt, quæ de Tur-
no ipso subjicit Poeta?

† *Illi membra novus solvit formidine torpor;
Arrestæque horrore comæ, & vox faucibus
hæsit.*

Quum huic muneri obeundo manum ani-
mumque primum applicarem; statueram
de *Licentia Poetica* fufe, & seorsim, dis-
ceptare. Id vero consilii nunc repudio;
qui isti argumento jam satis fecisse videor,
in iis Dissertationibus, quas de veritate
ac falsitate tum Stylorum, tum Concep-
tuum poeticorum, eorumque elegantiae &
sublimitatis, institui. Quibus ostensum

est, Poetis, tametsi peculiare iis sit ingenium, iisque multa in cogitando & scribendo sint licita, quæ aliis denegantur, nihil tamen permittendum esse, nisi quod veritatis, solidæque rationis fundamentis innitur: Secundum *Horatianum* istud;

* — *Pictoribus, atque Poetis,
Quidlibet audendi semper fuit æquâ potestas.
Scimus, & hanc veniam petimusque damusque
viciſſim:*

*Sed non ut placidis coeant immitia, non ut
Serpentes avibus gementur, tigribus agni.*

Quod restat; orandi estis, Academici, ut quæ in difficillima hac materia à me tentata sunt, æqui bonique consulatis.

* *De Arte Poet. V. 9.*

9 MA 66

BOOKS Printed for HENRY
LINTOT.

THE Sacred Theory of the Earth,
containing an Account of the O-
riginal of the Earth, and of all the Ge-
neral Changes which it hath already un-
dergone, or is to undergo, till the Con-
summation of all Things. In Four Books.
1. Concerning the Deluge. 2. Concerning
Paradise. 3. The Burning of the World.
4. The new Heavens and new Earth.
With a Review of the Theory, and of its
Proofs; especially in reference to Scrip-
ture. As also the Author's Defence of
the Work, from the Exceptions of Mr.
Warren, and the Examination of Mr. Keil.
And an Ode to the Author by Mr. Ad-
dison. In Two Volumes.

Basia Joannis Secundi Nicolai Hagen-
sis: Or the Kisses of Joannes Secundus
Nicolaius, of the Hague. In Latin and
English Verse. With the Life of Secun-
dus, and a Critic upon his Basia. Ador-
ned with a Cut of the Author, and an-
other of his Mistress Julia, engraved by
the famous Bernard Picart, the Roman.

Mag-

BOOKS printed for HENRY LINTOT.

Magnæ Britanniae Notitia : Or the Present State of Great Britain, with divers Remarks upon the Ancient State thereof. By John Chamberlayne Esq; The Thirtieth Edition of the South Part called England ; And the Ninth of the North Part, called Scotland. To which is added, A compleat List of the Queen's Household ; As also that of their Royal Highnesses, the Prince of Wales, The Princess Royal, The Princess Emelia, and the Princess Carolina, never yet printed. In two parts. With His Majesty's Royal Privilege.

The British Compendium, or Rudiments of Honour. Containing the Genealogies of all the Nobility of England, their Titles, Posts, and Seats ; also their Coronation Robes, with their Arms, Crests, Supporters, and Motto's, exactly Engrav'd on Copper Plates. To which is added, The Institution and Investiture of several Orders of Knighthood, and Lists of the said Orders to the present Time. The 7th Edition. Corrected and Enlarged to the Year 1731. in 2 Volumes.

The British Compendium, or Rudiments of Honour. Containing the Origin of the Scots, and Succession of their Kings for
above

BOOKS printed for HENRY LINTOT.

above 2000 years: Also the Titles, Descents, Marriages, Intermarriages, Issue Posts, and Seats of all the Scottish Nobility, with their Robes, and Arms exactly Engrav'd on 80 Copper Plates. To which is added, An Alphabetical List of Second Titles, or those given by Courtesy to Dukes, Marquesses, and Earls eldest Sons: Also a List of the Peers, who have been chose to serve in the several Parliaments of Great Britain since the Union; Together with an Account of the Knights of the Thistle and Nova-Scotia, the Regalia, and Arms of Scotland, and the Riding of Parliaments, the 3d Edition. with an Addition of 140 Pages.

The Irish Compendium, or Rudiments of Honour. Containing the Descents, Marriages, Issue, Titles, Posts, and Seats of all the Nobility of Ireland, with their Arms, Crests, Supporters, Motto's, and Parliament Robes, exactly Engraved on 80 Copper Plates. Also a Supplement, shewing the Antiquity, Dignity, and Use of Armories with above 900 Examples, Engrav'd and Explain'd for the better attaining a perfect Knowledge in the noble Science of Heraldry. Together with the Atchievements and Regalia made use of
at

BOOKS printed for HENRY LINTOT.

at Funeral Solemnities. And an Account of the Office and Dignity of an Herald. The Third Edition.

The Tatlers. 5 Volumes.

A Collection of Voyages and Travels in Six Volumes in Folio. The two last Volumes are now first Printed from Original Manuscripts.

The Gentleman Farrier. Containing Instructions for the Choice and Directions in the Management of Horses, either for Draught or Pleasure, on a Journey, or in the Stable: With an Account of their Distempers, and Receipts for the Cure of them. To which is added, An Appendix, concerning Dogs, either for the Field or the Lap, wherein their Diseases are described, and the Means to Cure them. The Horse Receipts by his late Grace of Devonshire, Earl of Orrery, Lord Carleton, Sir John Packington, General Seymour, &c. Publish'd by the Direction of a Person of Quality. The Second Edition.

The Gentleman's Recreation, in four Parts, viz. Hunting, Hawking, Fowling, Fishing, wherein those generous Exercises are largely treated of, and the Terms of Art for Hunting and Hawking more amply enlarg'd than heretofore. Also the Method of breeding a Hunting-Horse, &c.

INDEX.

A

Æquivocationes, five Lusus in verbis æquivocis.
Penitus damnandæ. Vol. I. 251, &c.

Æschylus. ii. 275.

Affectus, five Passiones. De Commotione Affectuum. i. 208, 209, &c. ad 217. Iis belli Conceptus non conveniunt. i. 239, 240.

Afranius. ii. 236.

Alcæus. ii. 86, 87.

Amor. Apud Neotericos fere unica Dramatum Materies. Male. Apud Veteres non item. ii. 196, 197, 198.

Anacreon, Ejus Laus, ii. 101.

Antitheta. Eorum venustas. i. 225.

Apollo. Quare fingitur esse Patronus et Poetices, et Musices. i. 43.

Aristophanes. ii. 187. 195, 196, 197. 212. 216.

Aristoteles. Ejus Laus. i. 4. De Poetica scribens, eam non definivit. i. 24. Quid intelligat per *ἡλὸς λόγος* Libro *ὑπὲρ Ποιητικῆς*, cap. 1. i. 37, 38. In Libello isto soli Dramaticæ Poesi immoratur. ii. 141.

B

Birkhead. [*Henricus*] Vir insignis. Lecturæ Poeticæ Fundator: Ejus Elogium. Vol. I. 3, 4, &c.

Boilovius. Insignissimus Poeta Gallicus. i. 185. Pars Præfationis Operibus ejus præmissæ Latine reddita. i. 193, 194, 195. ii. 77. Ejus Laus. ii. 135.

b

Bossu.

I N D E X.

- Boffuvius**, ii. 291, 292, 293. *Portiuncula tractatus ejus de Poemate Epico Latine reddita* ii. 312 — ad 323.
- Bouhoursius**. *Scriptor Gallicus ingeniosissimus*. ii. 12.
- Buchananus**. i. 137. ii. 69.
- Bucolica**. Vide *Poema Pastorale*. ii. 36, 37.

C

- Cæcilius**. Vol. II. 236.
- Cæsar**. ii. 238.
- Cantilenæ modernæ Muscis modulationibus adaptatæ**. Iis, ut plurimum, nihil magis insulsum et ridiculum. ii. 104.
- Casimirus**. *Ejus Vituperium, et Laus*. i. 154. ii. 101, 102, 103.
- Catastasis in Dramate, juxta Scaligerum**. ii. 194.
- Catastrophe Dramatis a Scaligero, et Evanthio male definita**. ii. 191, 192. A Vossio bene. *Ibid.* Plura de *Catastrophe*. ii. 193, 194. Vide *Drama*.
- Catullus**. i. 17. ii. 15. 29.
- Chaucerus**, ii. 323.
- Chorus in Dramate Antiquorum**. ii. 198, 207, 208, 210.
- Christiana Religio**, miraculis abundans, *materiæ Poeticæ* fecundissima. ii. 7.
- Cicero** *Poeticam* laudat. i. 14.
- Claudianus**. *Ejus Vituperium, et Laus*. i. 152, 153, 154.
- Comœdia**. *Ejus Stylus non est Poeticus*. i. 166. *Movetur Quæstio de Comœdiis Anglicanis prosâ exaratis*. i. 168. Et de Gallicis, ex altera parte, *rhythmo scriptis*. *Ibid.* ii. Etymon Vocis *Comœdia*. ii. 103. *Origo Comœdiæ*. ii. 103, 104. Tres ejus

INDEX.

jus Species, ii. 105, &c. Ejus Definitio. ii. 212.
 Malè definitur a Scaligero, & Vossio ii. 213,
 214, 215. Ineptiæ, et minora Vitia Comœdiæ
 conveniunt, horrenda flagitia minimè. ii. 218,
 219 — ad 225. Ei conveniunt omne genus Pas-
 siones. ii. 225, &c. Ridiculum in eâ præcipuè
 dominari debet. ii. 229, 230, &c. Comœdiam
 laude dignam scribere quàm sit difficile. ii. 234,
 &c. Distio Comica. ii. 235, &c. Comparatio in-
 ter Comicos, Græcos, Latinos, Neotericos. ii. 236,
 237, &c. Delectatio Comica unde oriatur. ii. 243,
 244.
 Comparationes. De iis. i. 235, &c. In Comparati-
 onibus concinnandis Neoterici Antiquos superant
 i. 235.
 Conceptus. Vide *Venustas*, *Sublimitas*, *Elegantia*.
 Conceptus partim veri, partim falsi. i. 189, 190.
 Conceptus delicati. i. 242, &c. Conceptus for-
 tes. i. 245, &c. Conceptus Reflexi, 246, 247, &c.
 Couleius. i. 111. 181.

D

Dacierius. Male interpretatur Aristotelem de Imitati-
 one Poetica. Vol. I. 24, 25, 26. Improbatur alia
 illius sententia. i. 36, &c. Egregie differit de Sa-
 tira Romana. ii. 110. De eâdem alibi minus recte
 differit. ii. 118, 119.
 Descriptiones. Poeticæ pene peculiare. i. 89, 90,
 &c. Earum Venustas. *Ibid.* In iis concinnandis,
 summo judicio opus est. Iis male adhibitis nihil
 magis ridiculum. *Ibid.*
 Dialectica, sive Logica. Ejus Usus etiam in literis
 politioribus. i. 190.
 Didacticum Poema, sive Præceptivum. Quatuor e-
 jus

I N D E X.

jus Species. ii. 60, 61, 62, &c. Vide *Georgica*;
Vide *Philosophia*.
Donatus. ii. 180.
Drama. Poema Epicum in quibusdam cedit Drama-
tico. ii. 139, 140. Duæ illius Species. ii. 142.
Definitio Dramatis. ii. 153, 154. Explicantur
ejus partes. ii. 154, 155, &c. Actio debet esse
unica. ii. 154, 155, &c. Discrimen inter Fabu-
lam, Actionem, et Machinationem Dramatis. ii.
156, 157, &c. Mores, Passiones, Characteres, &c.
Ibid. Variâ Dramatum Fundamenta. ii. 160, &c.
Tres Unitates, quæ vocantur. ii. 165, &c. ad 169.
Regulas de iis observari, omnino necesse est: ii.
169, &c. Comparantur Ingenium Poematis, et
Regularum Observatio. *Ibid.* Quarta Unitas. ii.
170, &c. res partim narratæ, partim actæ. ii.
172, &c. Personæ adventitiæ, sive redundantes. ii.
176, 177. Constare debet causa introitus, vel e-
gressus cujuscunque Personæ. ii. 177, &c. Actus, et
Scenæ. ii. 178, &c. Soliloquia. ii. 180. Pro-
tasis, Epitasis, Catastrophe. ii. 187, 188. &c.

E

Ecloga. Vide *Poema Pastorale*. Eclogæ Virgilii quarta,
sexta, et decima, sunt Pastorales. Vol. II. 38, 39, 40,
41. Vocis Etymon. ii. 41, 42.
Elegantia. Ejus insigne Exemplum. i. 226, 227,
228. Vide *Venustas*.
Elegia. Ejus Natura. i. 19. Vocis Etymon. *Ibid.* Ei
convenit præcipue Luctus. ii. 20. Sed alia etiam
Argumenta. 20, 21, 22, &c. Elegiarum multæ
sunt Epistolæ. Huc reducendæ Ovidianæ Heroi-
dum Epistolæ. ii. 23. Elegiæ quid maxime pro-
prium sit. ii. 24, 25, &c. Metrum Elegiacum.
ii. 28.
Elogia, et Epitaphia, ii. 11, 12.

Elo.

INDEX

- Eloquentia. Duplex; Altera Oratorum, Poetarum altera. i. 65. Quomodo conveniunt et differunt. *Ibid.* et 66.
- Emblemata, five Symbola. ii. 12, 13.
- Ennius. Ejus Laus. ii. 112, 113.
- Epigramma. Historia, et Origo Epigrammatis. ii. 2, 3. Species Epigrammatis. ii. 3, 4. Præcipua species, Satirica. *Ibid.* Epigramma Panegyricum. ii. 5. Amatorium. *Ibid.* Cujusvis Argumenti. ii. 6, 7. Religiosum. ii. 7, Epigrammati optime convenit sublimitas. ii. 8. Peculiaris Natura Epigrammatis proprie dicti. ii. 9. Alia exigua Poematia, quæ non sunt Epigrammata. ii. 10, 11. Breve debet esse Epigramma. ii. 14. Metrum Epigrammaticum. ii. 14. Epigrammatum, aliarumque levioris Poeticæ Specierum, summa Venustas. ii. 15, 16.
- Epilogus in Dramate prorsus Neotericus. ii. 233.
- Επιτομή*. Istius Vocis Sensus apud Aristotelem. i. 38.
- Epitheta. Vix quidquam difficilius, vel majoris momenti, quam eorum usus. i. 126. De iis fusc. i. 126, 127, 128, &c. ad 147. Epitheton quid sit. i. 146, 147.
- Euripides. i. 18. 220. ii. 197. ii. 385.
- Excursus Poetici. Eorum elegantia. i. 233.

F

- Fabulæ Ethnicorum de Poetica, v. g. Pegasus, novus Musarum numerus, Parnassus, &c. à Christianis rejiciendæ, atque aspernandæ. Vol. I. 63.
- Fictæ Historiæ, five Narrationes, soluto sermone conscriptæ, non sunt Poemata. i. 36, 37, 38, 39.
- Fictio. Poeticæ licet maximè conveniens, ei tamen non est essentialis. i. 39, 40, 41. Discrimen inter Fictionem, et Falsitatem. i. 184. Fictio Veritati admista Conceptum efficit pulcherrimum. i. 195.
- Fictio Fictioni non est superstruenda. i. 200. Ficta

I N D E X.

Ethnicorum Numina cuinam Usui debent inservire
i. 200.

Figurativæ locutiones multo frequentiores in Poeticis scriptis, quam in Prosaicis, i. 95.

Furor, five Enthusiasmus, Poeticus. i. 62. 206, 207, 208.

G

Georgica. De iis concinnandis præcepta. Vol. II. 69, 70, 71, &c. Georgicorum Virgilii perfectissima Elegantia. *Dissertat. de Stylo Poetico.* i. *passim.* et *Dissertat. de Poemate Didactico.* ii. a 69 ad 75.

Gradus ad Parnassum. Istum Librum, aliosque istiusmodi, Tyronibus officere. i. 133. 134.

Græci. Eorum Ingenium. i. 52. Poesis in Græcia primitus celebrata. i. 53. Græcis tamen prima ejus Origo non est ascribenda. *Ibid.* Ad illos literæ à Judæis, et Phœnecibus derivatæ. ii. 89.

Gratius. ii. 76.

H

Hannæsius nostras. Lyricus Poeta. Ejus Laus. Vol. II. 103.

Harmonia. Harmoniæ studium una Poeseos causa. i. 54, &c. Quamobrem homines Harmoniæ sint studiosi.

Hendecasyllaba. Istorum Poematum peculiare Ingenium. ii. 14, 15.

Heroicum Poema; five Epicum. Perfectissimum Poetices Genus. ii. 288, 289. Ejus definitio ii. 291. Materia, Forma, et Finis. ii. 292, 293. Actio, et Fabula. ii. 295, &c. Episodia et Incidentia

I N D E X.

- tia ii. 296. Actionis Unitas. Tempus. Locus. ii. 296, 297. Tam Actiones quàm personæ, debent esse illustres. ii. 298. 299, &c. Conformatio Herois. ii. 301, 302. Poema Epicum sive Heroicum, quomodo distingatur à Tragœdia. ii. 302, 303, &c. Ex Historia partim ficta, partim vera, concinnandum. ii. 310. Machinæ. *Ibid.* 311. Versificatio. *Ibid.* Comparatio inter Veteres et Neotericos in hoc scribendi genere. ii. 314, 315, &c. Hesiodus. ii. 68.
- Homerus. i. 11. Epithetis abundare videtur; iisque interdum supervacuis. i. 140. Excellentissima Imago Poetica ab illo exhibita. i. 222. Ille, et *Virgilius* fere soli, in Epico, sive Heroico scribendi genere. i. 324.
- Horatius. i. 11. 18. Optimus Aristotelis Interpres. i. 26. Innumera ex illo citata Elegantiæ specimina, in utroque Volumine *passim*. Epistola Ejus de *Arte Poetica* omni laude dignissima. ii. 77. Horatius Lyricorum Princeps. ii. 101. Ejus in Satiris delicatum Ingenium. ii. 129. In Satira non est nimis acer. ii. 129, 130.

I

- Idyllium. Etymon Vocis. Vol. II. 42.
- Imagines. i. 218, &c. ad 223, Quid sit Imago, sive Poetica, sive Oratoria. i. 220, 221, 222.
- Imitatio. Poetica in Imitatione, et Illustratione, consistit. i. 25, 26, 27, 28, 29, 30. Imitationis studium una Poeseos causa. i. 54, &c. Quamobrem homines Imitationem tantopere ament. i. 57.
- Incidentia in Dramate. ii. 194.
- Ingenium: Ejus Definitio i. 181. Explicantur partes Definitionis. i. 182, 183. Discrimen inter verum, et

I N D E X.

- et falsum Ingenium; et varia posterioris exempla.
i. 183, 184, 185, &c. Princeps ingenii species.
i. 193. Ne sit *totum* Opus *ingeniosum*. i. 201.
Inscriptiones. ii. 11.
Inspiratio, five Afflatus quidam divinus, quare Poetis
tribuitur. i. 62.
B. Johnson. Anglus. ii. 197.
Juvenalis. i. 17. Plurima ex illo citata Elegantiæ
specimina in utroque Volumine *passim*. Ejus Laus.
ii. 121. 129, ad 134. Diversum ejus ab Hora-
tiano Ingenium. *Ibid.*

L

- Larva, five Persona Histrionica apud Veteres, quàm
absurda. Vol. II. 151, 152. Soccus item, et Cothur-
nus. *Ibid.*
Lauro et Hedera quare coronabantur Poetæ. Vol. i.
64.
N. Lee. Tragœdus Anglicus. ii. 162.
Licentia Poetica. i. 12. 66. 259, 260. ii. 88, 89,
Linus. i. 52.
Longinus. i. 171. 202. 205, 206. 218, 219, 220.
224. 240, 141. Ejus Doctrina de Sublimitate. i.
253, 254, &c.
Lucanus. Ejus Vituperium, et Laus. i. 188. ii. 325,
326.
Lucilius. Ejus Vituperium, et Laus, apud Horatium.
ii. 113, 114.
Lucretius. i. 11. Ejus Laus, et Vituperium. ii. 62,
&c. Comparatur cum Virgilio. ii. 65, 66.
Lyrica Poesis. Omnium maxime Poetica. i. 75, 76,
ii. 83. Omnium Antiquissima. ii. 82. Ejus pe-
culiare Ingenium. ii. 83, 84, &c. ad 93. Præ-
cipua Odarum Argumenta. ii. 95, &c. Lyrica vo-
luptas

I N D E X.

luptas unde oriatur. ii. 100. Nullum scribendi genus, quo ab Antiquis Neoterici magis superantur. ii. 101.

M

- Machinæ in Poemate Epico. Vol. II. 310, 311.
 Martialis. i. 17. Ejus Epigramma ingeniosum. i. 195, 196, 197. Aliud. i. 198. Aliud. i. 227.
 Alia aliquamulta. ii. 3, 4, ad 9.
 Menander. ii. 210.
 Metaphoræ. Earum elegantia. i. 31. Iis nihil venustius, si in iis deligendis maturum judicium cum ingenii acumine conjungatur; si secus, nihil magis ridiculum. i. 96. Optimus earum Usus. i. 96, 97, 98.
 Metri leges, et carminum pedes. i. 66.
Meus, tuus, suus. Prævus istorum Participiorum Usus in carminibus. i. 139, 140. ii. 30.
 Miltonus. Poeta excellentissimus, et omni laude major. ii. 327, 328.
 Mimæ in Dramate Antiquorum. ii. 233.
 Molierius. ii. 241.
 Mollities, et Luxuria, et prævus Gustus præsentis Sæculi. ii. 147, 148.
 Musica cum Poetica comparatur. i. 42, 43, 44.
 Musica Antiquorum. ii. 93. Musicæ Laus. ii. 145.
 Musæus. i. 52.
 Musis quare consecrati Montes, Silvæ, Fontesque. i. 64.

N

Natura. Natura, an Ars, plus valeat in Poesi. Vol. I. 59, 60, 61. Efflatum istud, *Poeta nascitur, non fit.*
 Ibid.

INDEX.

Ibid. Natura Scriptoribus semper sequenda, et imitanda. i. 203. 240. ii. 195.

O

Oculi Puellarum. Mille de iis ineptiæ apud pravos Scriptores. Vol. I. 186.

Ode. Vide *Lyrica Poësis*.

Oldhamus. Ejus Laus. ii. 134.

Opera. Moderna, et portentosa Dramatis Species. Illius ridicula ineptia. ii. 145, 146, 147, 148.

Oppianus. ii. 76,

Oratoria Ars, et Poetica, quomodo conveniunt, et differunt. i. 64, 65, 66.

Orpheus. i. 52.

Ovidius. i. 17. Cum Virgilio comparatus, certo quodam respectu. i. 101. Ejus Vituperium et Laus. i. 104, 105, 106, 107. 114. 139, 140. 159, Ovidius ingeniosissimus, sed in scribendo negligentior. i. 160. Ejus Laus. i. 209, 210, 211. Vituperium. 211. Ovidianæ Elegantiæ Exemplum prorsus admirandum. i. 243, 244. Ejus Laus. ii. 24. 26. 29. Vituperium. ii. 30.

P

Pacuvius. Vol. II. 113.

Pastorale Poema. Ejus Origo. ii. 34, 35, 36. Antiquitas. ii. 36. Ingenium, et Natura. ii. 36, &c. Non abhorret Poema Pastorale à Philosophia, nec à Sublimitate. ii. 37, 38, &c. Plura de Ejus Ingenio, et Structura. ii. 44, 45, &c. Nequissima plerumque à Neotericis scripta Poemata Pastoralia. ii. 45, 46. Argumenta Pastoralium. ii. 46, 47, &c. Unde oriatur Delectatio huic Poemati propria.

I N D E X.

- pria. ii. 48, 49, &c. Nostræ ætatis Scriptoribus minus convenit hoc Poema. ii. 54.
- Perfius. Ejus Laus, et Vituperium. ii. 116. 134.
- Philippisius nostras. De Vino Ariconiano. Ejus Laus. ii. 75.
- Philosophia materiæ Poeticæ fecundissima. ii. 11. 61, 62, &c. 67. 73, 74.
- Phocyllides. i. 29. ii. 60.
- Pictura, sive Ars Pictoria, comparata cum Poetica. i. 31, 32, 33, 34.
- Pindarus. ii. 88. 101.
- Plautus. ii. 216. 236.
- Poetica. Ejus Elogium: i. 4, 5, &c. Antiquitas. i. 6, 7, 8. Objectiones et Calumniæ contra Poeticam diluuntur. i. 9, 10, 11, 12. Ejus Utilitas, et Excellentia. i. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17. Ejus Varietas, et diversæ Species. i. 13, 14. Definitio. i. 24. Poetica est Ars. i. 27. Poeticæ essentialia sunt numeri metrici. i. 36. Descrimen inter Poeticam, Poesin, et Poema. i. 41, 42. Poetices Usus, et Finis. i. 44, 45, 46, 47, 48. Ejus Origo, Incrementa, et Progressus. i. 51, 52, 53, &c. Utrum Poetica, an Prosa sit antiquior. i. 58, 59.
- Poetæ. Unde sic dicti. i. 34. Epicis, et Dramaticis, istud nomen præcipuè convenit. i. 35. Poetam oportet omnigenâ Literaturâ esse instructum. i. 10, 11.
- Prologus Antiquorum. ii. 233.
- Propertius. i. 17. ii. 22, 29, 30.
- Parcellus. [Henricus] Musicus insignissimus. ii. 94. 147.
- Pythagoras. i. 29. ii. 60.

Q

Quadragesimalia Carmina apud Oxonienses. Vol. II.
10, 11. Quan-

I N D E X.

Quantitatis leges quidam Neoterici audacter nimis violant. i. 125.

Quintilianus i. 170, 171.

R

Racinus. Vol. II. 286.

Rapinus. De Hortis. ii. 75. 289.

Repetitio eorundum verborum. Virtiosa quidem ut plurimum. i. 110. Potest tamen nimis cautè vitari.

Ibid.

Rhetorica, prout nunc tractatur, non est magni facienda. i. 27. 99. 100.

Rhythmi in Tragœdia non rectè usurpantur; multò minus in Comœdia. ii. 242.

Roffensis. Johannes Comes. ii, 162.

Roscommon. Honoratiss. Comes de Roscommon. ii. 77.

S

Sacræ Scripturæ. Magnam partem sunt Poeticæ. Vol. i. 8.

Sanazarius. Ejus Epigramma in Urbem Venetias, quantumvis celebre, est nullius pretii. i. 191, 192.

Satira. de illa Multi scripsêre. ii. 108. Utrum *Satira* scribendum, an *Satyra*. *Ibid.* Discrimen inter Poesin Satyricam Græcorum, et Satiram Romanam. ii. 108, 109, &c. Origo, et Natura Utriusque. *Ibid.* De iis variæ Opiniones. *ibid.* ad 119.

Satiræ Definitio. ii. 120. Ejus Species duæ; jocosa, qualis est Horatii; seria, qualis est Juvenalis ii. *Ibid.* De utraque Specie. ii. 121, 122.

&c. ad 134. Quomodo conveniunt, et differunt. ii. 128, &c. Neoterici, ac præsertim Angli, hoc gene-

gene-

INDEX,

- genere scribendi, Antiquis fere æquales. ii. 134,
 135.
 Scaliger. Ejus sententia improbatur de discrimine
 inter Historiam, et Poeticam. i. 40. Comœdiam
 male definit. ii. 213.
 Seneca Tragœdus. Ejus Vituperium, et Laus. i. 187.
 ii. 285.
 Sententiæ. i. 245, 246.
 Shakesperus. Ejus Laus. ii. 159, 160.
 Silius Italicus. De eo Plinii sententia. ii. 326.
 Smithius nostras. [Edmundus.] Ode Ejus pulcherri-
 ma. ii. 90, 91, 92.
 Soni. Sonorum magna ratio habenda est, in versifi-
 catione. i. 111, 112, &c. ad 122.
 Sophocles. i. 18. ii. 197.
 Spencerus. ii. 55. Ejus Vituperium, et Laus. ii.
 327.
 Statius. Ejus Vituperium, et Laus. i. 154. ii. 326,
 327.
 Strabo. Absurda illius sententia, Poësin esse antiqui-
 orem Sermone Soluto. i. 59.
 Stylus. Quid. sit. i. 72. In quo illius Venustas con-
 sistat. *Ibid.* Stylus Poeticæ peculiaris. i. 73, 74,
 75, 76, &c. — ad 89. Stylo redundant, et ver-
 bofo nihil vitiosius. i. 146. Stylus sublimis. i. 147,
 148, &c. Stylus turgidus, et ridiculè grandilo-
 quus. i. 153, 154. Stylus humilis. i. 155, &c.
 Stylus medius inter sublimem et humilem. i. 157.
 Stylus repens, et inhonestus. i. 158, 159. Stylus
 acer, vel mordax. i. 160, &c. Stylus floridus. i.
 162. Alia Stylorum genera. i. 163. Variari de-
 bet Stylus. i. 165, &c.
 Sappho. ii. 86, 87.
 Sublimitas. i. 253, 254, &c. *Vide Venustas.*

INDEX

T

- Tassus. Ejus Vituperium, et Laus. Vol. II, 327.
 Terentius. Ejus Laus. i. 18. ii. 236, 237.
 Theocritus. ii. 42. Scriptor elegantissimus. ii. 51, 52, 53. Citantur quædam dulcissima Illius Carmina. *Ibid.*
 Theognis. i. 29. ii. 60.
 Tibullus. i. 17. ii. 20. 22. Suavissima ejus Carmina. ii. 27. Elegiacorum Poetarum forsan Princeps; atque ipso Ovidio major. ii. 30.
 Τὸ Θάυμαστον Quid. ii. 306. Cum *Improbabili* non confundendum. *Ibid.* 307, 308, 309, 310.
 Tragico-Comoedia. Rejicitur ista Dramatis Species; et quare. ii. 142, 143, 144.
 Tragedia. Vocis Etymon. ii. 246, 247. Quomodo definitur Tragedia ab Aristotele. ii. 247, &c. A Vossio. 250. Ab Authore. 251. Aperitur Definitio; ejusque partes explicantur, 251, 252, &c. Ejus Argumentum. ii. 251, &c. Mores, Conceptus, Dictio. ii. 252, &c. ad 260. Duplex Tragediæ Species; respectu Personarum. ii. 260, 261. Duplex etiam respectu Eventus. ii. 261, 262, &c. ad 269. Terror, et Misericordia. Ad Terrorem commovendum quænam Personæ sint aptiores. Quænam ad Misericordiam. Quænam ad utrumque. ii. 269, &c. Quomodo Tragedia purget Passiones. ii. 274, 275, &c. Causæ Voluptatis Tragicæ. ii. 281, 282, &c. Comparatio inter Tragicos Veteres, et Neotericos. ii. 285, 286.
 Transitiones. Earum perite factarum Elegancia. i. 228, &c. Duo earum genera. *Ibid.*

I N D E X.

V

- Varro. Vol. II. 114, 115.
- Venustas. Necessitudo inter Venustatem Dictionum, et Venustatem Conceptuum. i. 169, 170, &c. Venustas Conceptuum. i. 204, 205, &c. Venustum Duplex; Elegans. et Sublime. *Ibid.* Inter Elegans, et Sublime, quid intersit. *Ibid.*
- Virgilius. i. 11. Ejus Laus. i. 19, 20. 90, 91, &c. 110, 113, 114, &c. ad 122. Ejus opera perpetuo legenda. 121, 122. De versibus mutilatis in Æneide. i. 122, 123. Georgica Æneide emendatiora. *Ibid.* Ejus Laus. *passim* in utroque Volumine. Virgilius Poetarum maximus. *passim* in utroque &c.
- Voces ad Conceptus ita se habent, ut Vestes ad Corpora. i. 170, 171, &c. — ad 177.
- Voluptas. Quinam sint impulsus reconditi istius Voluptatis quam ex Poesi persequimur. i. 48, 49, 50. Voluptas Tragica unde oriatur. i. 50, 51. ii. 281, 282, &c.
- Vossius. Vir Maximus. Poeticam definit non bene. i. 24. Doctrina ejus de Origine Poeseos sententia. i. 53, 54. Poeseos causas perperam assignat. i. 54, 55, &c. Refutatur ejus sententia de Natura Satiræ. ii. 120, 121, 123, ad 128. De eo, et ex eo, multa, *passim* in utroque Volumine,
- Utilitas. Præcipuus Poeticæ Finis. i. 45, 46, 47, 48.

